

Från kommunal möteshandling till nyhetstext

**– En studie av den språkliga och
innehållsliga transformationen**

Emilia Örnmark (27478)

Pro gradu-avhandling i svenska språket

Handledare: Saara Haapamäki

Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi

Åbo Akademi

2019

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA, PSYKOLOGI OCH TEOLOGI
 Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Svenska språket
Författare: Emilia Örnmark
Arbetets titel: Från kommunal möteshandling till nyhetstext – En studie av den språkliga och innehållsliga transformationen
Handledare: Saara Haapamäki
<p>Abstrakt: I denna avhandling är två texttyper i fokus: dels den byråkratiska texttyp man möter i kommunala möteshandlingar och dels den mer läsaranpassade texttyp man möter i nyhetstexter. I avhandlingen möts texttyperna genom studiet av hur reportern i nyhetstext formulerar vilka viktiga beslut som fattats under mötet, vem de berör och hur de påverkar vardagen i kommunen. Syftet kan sammanfattas i mina två forskningsfrågorna: Vilka förändringar gör reportern i språk och innehåll då nyhetstext baseras på myndighetstext? Finns spår av källtextens formuleringar kvar i måltexten? Även ett ytligt processperspektiv antas i studien, då två reportrar intervjuats gällande aktuella arbetsuppgift.</p> <p>Analysmaterialet består av nyhetstexter som refererar beslut från nämnder i Kimitoöns kommun, samt reportrarnas skriftliga källa i form av de kommunala möteshandlingarna. Materialet grupperas i fem trion som utgörs av två nyhetstexter (en från Åbo Underrättelser, en från Yle Åboland) som refererar samma möte, samt de möteshandlingar texterna baserar sig på. En sjätte trio, från ett annat geografiskt område, fungerar som jämförelsematerial.</p> <p>Eftersom avhandlingen behandlar hur ett innehåll eller vissa textdelar byter kontext för att uppträda i en annan kontext är den omspannande teoriramen intertextualitet. Studien utgår från att nyhetstexterna innehåller spår av möteshandlingarna; hur de tar sig i uttryck är intresseområdet. Det intertextuella begreppet rekontextualisering handlar om hur textdelar byter ram, och i det sammanhanget har bl.a. både Bernstein (1990, i Linell 1998) och Koskela & Vik-Tuovinen (2011) konstaterat att här ofta sker förenkling, förkortning, urval av innehåll och fokusskifte.</p> <p>Analysen benämns transformationsanalys och metoden har byggts upp med inspiration av de ingreppskategorier Amelie Oestreicher (2000) använder i sin doktorsavhandling om texthantering vid tidningsredaktioner. Textdimensionerna i denna studie är information, där urval av information, adderad information, evaluering och innanförskap undersöks, samt ordstil där studien fokuserar på verbalsubstantiv, passiv och ordstil.</p> <p>Resultaten visar bl.a. på att reportern strävar efter att konkretisera ärendet och föra det närmare invånarnas vardag, att detaljer ofta utesluts, att fokus ofta förskjuts och är ett annat i nyhetstexten än det var i möteshandlingarna, att spår av den byråkratiska koden hittas i nyhetstexterna (t.ex. i form av verbalsubstantiv) och att fackterminologi utan definitioner i vissa fall används, ibland så att hela satser kopieras in från möteshandlingarna till nyhetstexten.</p>
Nyckelord: Transformationsanalys, intertextualitet, rekontextualisering, nyhetsspråk
Datum: 16.10.2019
Abstraktet godkänt som mognadsprov:

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Introduktion	5
1.2 Syfte	6
1.3 Tidigare forskning	7
1.4 Disposition	9
2 Material	10
2.1 Nyhetstexter och kommunala möteshandlingar	10
2.2 Åbo Underrättelser och Yle Åboland	11
2.3 Sex texttrion	12
2.3.1 <i>Texttrio 1: Dalsbruks hälsostation stängningshotad</i>	12
2.3.2 <i>Texttrio 2: Furubo daghem</i>	13
2.3.3 <i>Texttrio 3: Lagen om vattentjänster</i>	14
2.3.4 <i>Texttrio 4: Vindkraft ett steg fram</i>	15
2.3.5 <i>Texttrio 5: Godkänd budget</i>	16
2.3.6 <i>Texttrio 6: Jämförelsematerial</i>	16
2.4 Sammanfattning av analysmaterialet	17
2.5 Kontextförankring	18
2.6 Reporterns tillvägagångssätt	20
3 Teori och metod	24
3.1 Intertextualitet	24
3.1.1 <i>Intertextuella fenomen: textsamspel och normsamspel</i>	26
3.1.2 <i>Rekontextualisering</i>	28
3.1.3 <i>Intertextualitet - ett mångbottnat begrepp</i>	29
3.2 Metod	30
3.2.1 <i>Transformationsanalys</i>	31
3.2.2 <i>Oestreichers modell för ingreppsstudium</i>	31
3.2.3 <i>Analyskategorier för transformationsanalysen</i>	33
3.2.4 <i>Tillvägagångssätt</i>	36
4 Transformationsanalys	36
4.1 Urval av information	36
4.2 Adderad information	42
4.3 Evaluering	47
4.3.1 <i>Distanserade möteshandlingar</i>	48
4.3.2 <i>Fler evalueringar i nyhetstext</i>	49
4.4 Innanförskap	51
4.4.1 <i>Befogat att presupponera i möteshandlingar</i>	52
4.4.2 <i>Presuppositioner i nyhetstexterna</i>	52
4.5 Verbalsubstantiv	54
4.6 Passiv	58
4.6.1 <i>Passiv i möteshandlingarna</i>	60
4.6.2 <i>Passiv i nyhetstexterna</i>	61
4.6.3 <i>Användningen av man</i>	64
4.6.4 <i>Textspecifika iakttagelser gällande passiv</i>	64
4.7 Ordstil	65
4.7.1 <i>Reportern förkortar och förenklar</i>	65
4.7.2 <i>Byråkratispråk i nyhetstext</i>	67
4.8 Parallell till jämförelsematerialet	70
5 Sammanfattning och avslutande diskussion	73

Litteratur.....	80
Analysmaterial.....	84
Anonymiserade intervjuer med reportrar.....	85
Figur- och tabellförteckning	85

1 Inledning

1.1 Introduktion

För en journalist bör ledstjärnan vara att skriva för läsaren. Uppdraget är att så objektivt som möjligt förklara skeenden så att läsaren kan tillägna sig innehållet, vilket framkommer i punkt ett i Journalistreglerna: "Journalister är i första hand ansvariga inför sina läsare, lyssnare och tittare. Dessa har rätt att få veta vad som händer i samhället." (Finlands journalistförbund, 2014). Samma budskap har språkvårdaren Catharina Grünbaum, då hon citerar grundaren för Dagens Nyheter, Rudolf Wall, som i sin första ledare i den första upplagan av Dagens Nyheter (23 december 1864) skrev att hans tidning skulle "vara lättläst, såväl till yttre som inre afseende". Han manade vid 1870-talets början den unge medarbetaren August Strindberg enligt följande "Skriv så att 22 000 pigor förstår". (Grünbaum 1994 s.7) Detta program är aktuellt fortfarande i dag: speciellt då källan till information kommer i en komplicerad språkdräkt gäller det för journalisten att använda sin förmåga till ett lättfattligt uttrycksätt.

En journalistisk text har ofta en intervjusituation som utgångspunkt, men underlagsmaterialet kan självfallet också vara i textform. En variant av texter många nyhetsjournalister arbetar med är myndighetsspråkliga möteskallelser eller mötesprotokoll från kommunala organ, som ofta följer en strikt, formell stil. För myndighetsspråk antas här definitionen från Nyström Höög, Söderlundh och Sörlin (2012 s. 17) om att det är språket som anställda vid myndigheter använder. Det handlar följaktligen inte om en enhetlig genre, men man kan i alla fall utgå från att tidningsspråk är mer lättläst och läsarorienterat än språket man möter i kommunala möteshandlingar. Språket anpassas både efter kanal och tänkt mottagare, vilka för dessa två texttyper skiljer sig åt. Nyhetsreporterns uppgift är att, ofta i textform, reda ut vilka viktiga beslut som fattats, vem de berör och hur de påverkar vardagen i kommunen. Stilanpassningarna tar sig uttryck i att krångligare ord, som i vissa fall kan anses som facktermer, ersätts med mer allmänspråkliga ord, att meningsstrukturen förenklas och förkortas och att fraser omformuleras.

Processen då möteshandlingar tillsammans med de färskas besluten från mötet transformeras till nyhetstext är det som intresserar mig, och den vill jag studera i min avhandling pro gradu genom en jämförelse mellan de två texttyperna.

Studier i såväl myndighetsspråk som tidningsspråk på svenska finns det gott om. Även den specifika texttyp man finner i föredragningslistor och protokoll, som även ingår i min avhandling, är studerad (bl.a. av Puskala 2009). Även processen med textbearbetning på tidningsredaktion och mottagaranpassande textredigering har undersökts (Oestreicher 2000 och Nord 2011), liksom de olika rösterna i nyhetstext (bl.a. av Rahm 2001). Men förhållandet mellan dessa två texter, alltså då myndighetstext transformeras till nyhetstext, har jag inte hittat många studier i. Närmast kommer Koskela & Vik-Tuovinens (2011) artikel om anpassning av språk- och innehåll då dessa går från lagstiftningsprocess till allmänheten, bl.a. i form av nyhetstext. Här ligger dock fokus enbart på definitioner och instruktioner i materialet. I min avhandling strävar jag efter att ge en bredare bild av olika fenomen som transformationen resulterar i. Någon studie med samma mål har jag inte funnit.

Förutom att det ur språkvetenskaplig synvinkel är intressant att studera reportrars lösningar och slutprodukt kan resultaten locka till reflektion kring hur man kan gå till väga då man baserar nyhetstext på myndighetstext. Enligt Gustafsson (2017 s. 162) speglar språket i medierna språkutvecklingen, därav poängteras den självklara relevansen av att forska i tidningstext. Vidare menar Gustafsson att läsarna genom tidningstexterna får en uppfattning om vilka språkliga konstruktioner som är godtagbara och etablerade. Medierna kan alltså ses som en språkmodell, och ”därmed har de också en skyldighet mot sina läsare och lyssnare att använda ett gott, modernt, begripligt och naturligt språk”. (ibid.)

1.2 Syfte

Den transformation jag är intresserad av är hur sakinnehållet i de av tjänstemannen skrivna kommunala möteshandlingarna går från myndighetsspråk till den av journalisten skrivna tidningstexten. Jag bygger min avhandling på den grundläggande tanken om att journalistens syfte är att förmedla innehållet (eller åtminstone delar av det) vidare, dock i en annan form och i en annan språkdräkt. Mitt syfte är att jämföra de två texttyperna för att komma fram till vilka språkliga drag som förändrats, men också vilka som bibehållits. Detta gör jag genom textanalys, men jag kommer också ytligt att beröra den journalistiska processen inför textuppdraget, genom intervju med reportrar. Genom dem väntar jag mig att komma åt förklaringar till vissa av förändringarna i nyhetstexterna.

De forskningsfrågor jag vill ha svar på är:

- Vilka förändringar gör reportern i språk och innehåll då nyhetstext baseras på myndighetstext?
- Finns spår av källtextens formuleringar kvar i måltexten?

En grund att befästa min analys på får jag genom att sätta mig in i teori och tidigare forskning som tangerar ämnesområdet. Eftersom det här handlar om hur ett innehåll eller vissa textdelar byter kontext för att uppträda i en annan kontext är den omspannande teoriramen intertextualitet. Detta behandlas närmare i kapitel 3 Teori och metod.

1.3 Tidigare forskning

Jag kommer i detta kapitel att närmare presentera tidigare forskning som tangerar mitt ämnesområde, och som jag haft som stöd i arbetet med denna avhandling. Liksom nämnt ovan är studier om såväl myndighetsspråk som nyhetsspråk välrepresenterade i språkforskningen, men min strävan här är inte att heltäckande redovisa för dem. Istället fokuserar jag främst på de studier som antingen kombinerar myndighetsspråk med nyhetsspråk eller där studiet utgår från någon form av revision eller mottagaranpassning inom dessa genrer, eftersom den processen är aktuell då kommunala möteshandlingar ska transformeras till nyhetstext. I de studier som kombinerar myndighetsspråk och nyhetsspråk berörs ofta intertextualitet på något plan.

I fokus för Oestreichers (2000) doktorsavhandling är hur texter normeras och bearbetas vid sex tidningsredaktioner. Här redogörs för situationer då granskarna väljer att redigera reporterns ordval eller formuleringar: det handlar alltså om textrevision, dock här inom samma genre. Liksom Nords (2011) studie, som presenteras nedan, handlar det här om kollektivt textskapande – hur tidningars manus löper från granskare till granskare, och om de normer som skribenter vid redaktionerna skapar, alternativt håller vid liv.

Bl.a. läsaranpassning, språkgranskning och textrevidering iakttar Nord (2011) i sin fallstudie inom språkbearbetning där myndighetsspråkvårdens praktik och villkor står i fokus. Nord (2011) granskar dels hur språkgranskarna reviderar text och dels hur processen är organiserad i verkligheten samt vad som påverkar den. I textproduktionsprocessen som beskrivs sänder en

svensk statlig myndighet avancerade texter till ett språkgranskningsföretag. Texterna språkgranskas, och vid behov ges revideringsförslag som kan godtas eller ratas. Syftet med granskningen är läsaranpassning, vilket är en väsentlig målsättning också i de nyhetstexter jag analyserar. Det intressanta för min studie hos Nord är vilka förändringar granskarna föreslår. Nord tar in intervjuer med språkgranskarna, för att komma åt hur granskningsprocessen går till i praktiken och synpunkter om den: ett tillvägagångssätt också jag följer.

Nord startar sin rapport med det grundläggande utgångsläget om att offentliga texter ska vara lättillgängliga, alltså skrivna med ett klart och begripligt språk, vilket kan ses som grunden för den svenska (!) myndighetsspråkvården. Begriplighet menar Nord att i praktiken är vad avses med mottagaranpassning, vilket innebär att kommunikationen ska ske på mottagarens villkor och utgående från mottagarens behov. Ett annat villkor för att mottagaranpassningen ska uppfyllas är att texten fungerar maximalt både för sin målgrupp och sitt syfte. (Nord 2011 s. 9f.)

Hur språk och innehåll anpassas då de går genom fler textkedjor från lagstiftningsprocessen till allmänheten studerar Koskela & Vik-Tuovinen (2011). Författarna fokuserar på vad transformationen gör åt definitioner och instruktioner i texter som behandlar fordonsskatt och bilskatt. De benämner sin analysmetod intertextuell analys. (Koskela & Vik-Tuovinen 2011 s. 94.) Här används begreppet rekontextualisering om transformationen och det konstateras att processen i fler fall innebär en förenkling av innehållet, vilket vidare resulterar i att den språkliga formuleringen också blir enklare och de konkreta följer innehållet för med sig för textmottagarnas (medborgarnas) vardag konkretiseras (Koskela & Vik-Tuovinen 2011 s. 87ff). Liksom denna forskarduo är jag intresserad av ”hur innehållet i textkedjan bibehålls och av de konkreta språkliga formuleringarna i nya kontexter” (Koskela & Vik-Tuovinen 2011 s. 87).

Rekontextualiseringsbegreppet använder också Koskela (2009) i sin studie av den intertextuella kedjan från beslutsfattare till medborgare (på skattemyndigheternas webbplats), där fokus ligger på hurdana omformuleringar (språkligt och innehållsligt) som sker i myndighetskommunikationen beroende på vilken mottagargrupp texten riktas till. Hos Koskela (2009 s. 54) finner jag ett liknande förarbete som jag gjort inför min analys och dessutom formulerat på ett logiskt sätt: Koskela har startat med en *innehållsanalys* av materialet för att komma fram till vilka delar av de olika texterna som bygger på samma innehåll. Hon ordnar

delarna för att kunna jämföra dem och studerar sedan ”hurdana språkliga och innehållsliga omformuleringar som förekommer när ’samma innehåll’ förmedlas” (ibid.).

Puskala (2009) studerar i *Var gömmer sig aktörerna i kommunala föredragningslistor?* föredragningslistor från Korsholms kommunstyrelse. Liksom titeln säger vill Puskala reda ut hur synliga aktörerna i genren föredragningslistor är, detta genom analys av passiv och nominaliseringar/verbalsubstantiv. Förutom att Puskala ger mig information om genren, som jag anser att kan likställas med den texttyp som jag i avhandlingen kallar *kommunala möteshandlingar*, hittar jag i hennes studie ett bra exempel på hur passiv och verbalsubstantiv kan analyseras, bl.a. genom att räkna förekomsterna per hundra ord. Puskala håller sig dock till genren föredragningslistor, även om hon inom den också använder begreppet intertextualitet (då om textstycken med olika avsändare inom en och samma föredragningslista).

Rahm (2002) klargör i sin doktorsavhandling genom texter om strejker hur nyhetsrapporteringen har utvecklats från år 1879 och därmed hur nyhetsgenren, eller genrerna, har sett och ser ut. Textmönster analyseras i ett mindre antal av texterna, där det konstateras att de konstrueras av ett samspel mellan tidningens röst och strejkaktörernas röst. (Rahm 2002 s. 253) Rahm talar om textröster som något grundläggande för journalistiska texter. I texterna finns dels journalistens röst, men dels också röster från dem som det skrivs om. Rahm använder intertextualitetsbegreppet för att analysera och beskriva både genre och textmönster. Även här används begreppet rekontextualisering, som en term knuten till intertextualitet. (Rahm 2002 s. 20f.) Även i de nyhetstexter som ingår i mitt material byggs textmönstret upp av fler röster, bl.a. av reporterns, den intervjuades och av möteshandlingarnas röster.

1.4 Disposition

Ovan har jag redogjort för syftet med denna avhandling (1.2) och för vilka tidigare studier som tangerar mitt ämne (1.3). I kapitel två presenterar jag mitt material. Efter det, i kapitel tre, redogör jag för min teori och min metod för att i kapitel fyra komma in på analysen. I slutdiskussionen, kapitel fem, reflekterar jag över mina resultat, besvarar mina forskningsfrågor och kommer med förslag om hur detta ämne kunde studeras vidare.

2 Material

I detta kapitel redogör jag för hur jag har valt ut mitt material, hur jag kommer att gruppera det samt var det är publicerat. Jag ger också en närmare presentation av de texter som ingår i materialet: omfång, publiceringsdatum samt kort om innehållet. För möteshandlingarnas del utesluts omfånget, eftersom det handlar om stora texthelheter, som bara delvis används av reportrarna. Vidare ger jag en kort presentation av texttyperna, genom en kontextförankring. Två reporterintervjuer ingår i mitt material: I detta kapitel kommer jag att använda dem till att beskriva det tillvägagångssätt som följs då en nyhetstext av ifrågavarande typ skapas.

2.1 Nyhetstexter och kommunala möteshandlingar

Mitt material består av nyhetstexter som refererar beslut från nämnder i Kimitoöns kommun, samt reportrarnas skriftliga källa i form av de kommunala möteshandlingarna. Materialet grupperar jag i texttrion, som består av möteshandlingarna + en nyhetstext om mötet av Åbo Underrättelser och motsvarande nyhetstext av Yle Åboland. Dessa kan sägas representera nyhetsbevakningen av Kimitoön på svenska, parallellt med aktuella mediers bevakning av andra svenskspråkiga orter i Åboland (Finland).

Nyhetstexterna är slumpmässigt utvalda, men de refererar några av de större politiska diskussionerna på Kimitoön år 2018 och i början av 2019. Articklarnas publiceringsdatum ger ledtrådar om vilka kommunalpolitiska möten texterna kan vara baserade på, varefter föredragningslistan bekräftar källan. Ett viktigt kriterium för mitt materialval är att texterna ska gå att ordna i trion. Två nyhetstexter från olika medier om samma ämne ger min studie två journalistiska lösningar baserade på samma underlagsmaterial.

Med möteshandlingar syftar jag här på det dokument som innan mötet fanns tillgängligt på kommunens webbsida, innehållande kallelse, föredragningslista, ärendesidor (beredningen) samt eventuella bilagor. Efter mötet tillfogas mötesdiskussionen samt organets beslut och dokumentet benämns därefter som protokoll. Dock publiceras protokollen först åtta dagar efter mötet (Kimitoöns kommun 2019), medan nyhetsmedierna i de flesta fall publicerar sin text innan det. Vid materialinsamlingen för denna studie är det protokollen som funnits tillgängliga,

men ur dem exkluderar jag de senare tillagda textdelarna (beslut och eventuell handläggning, som läggs till vid exempelvis omröstning), för att utgå från en källa så lik reporterns som möjligt. Hädanefter nämner jag denna texttyp som *möteshandlingar*, eller *MH* i förkortad form.

2.2 Åbo Underrättelser och Yle Åboland

Artiklarna jag analyserar är publicerade på webben. Lokaltidningen Åbo Underrättelser (2018) ger ut sin papperstidning fem dagar i veckan och har en upplaga på ca 6 400 exemplar. På webben uppdateras nyheter sju dagar i veckan och där uppger tidningen sig ha 95 000 unika besökare och 350 000 sidvisningar i månaden. Även på sociala medier finns tidningen och de flesta webbnyheter länkas dit. Tidningen utges av Förlags Ab Sydvästkusten, som till största delen ägs av Åbo Akademi (Vincze 2017 s. 106). Tidningens bevakningsområde är Åboland.

Yle ger ut sitt material i ännu flera kanaler, förutom sociala medier finns Yle på webben, i radio och i tv (dock inte i tryckt form). Yle är ett public service-mediebolag i Finland, som under benämningen Svenska Yle ger ut material på svenska. Webbmaterialen är indelat dels enligt ämnesområden, men också enligt geografiska områden, av vilka Åboland är ett, där området Kimitoön ingår. Enligt Yle (2016) har Yle.fi en räckvidd på 41 procent av finländarna per vecka. Regionen Åboland bevakas av avdelningen Yle Åboland, som är aktuell i mitt material.

En intressant skillnad är att Åbo Underrättelser har tidningsprenumeranter och betalande läsare av webbmaterial, medan Yle som public service-kanal är gratis och öppen för alla. ÅU måste alltså sälja i mer uttalad mening än Yle. Yle betalar sina reportrar med skattemedel, vilket man kunde tänka sig att förutsätter att skattebetalarna, åtminstone i viss mån, är nöjda med vad de får.

Hädanefter kommer jag att omtala dessa medier som *ÅU* (Åbo Underrättelser) och *Yle* (Yle Åboland).

2.3 Sex texttrion

Materialet i den här studien består av sex texttrion, varav jag benämner en som jämförelsematerial. Texttrion i jämförelsematerialet är hämtad från ett annat geografiskt område, bevakat av andra reportrar: området är Raseborgs stad och nyhetsmedierna är då Yle Västnylands webbsida (hädanefter YleV) samt lokaltidningen Västra Nyland (hädanefter VN). Raseborgs stad är till invånarantal och organisation betydligt större än Kimitoön¹. Denna texttrio (6) inkluderas i materialet för att få en bekräftelse om att analysresultaten från området Kimitoön inte är en säregen texttyp för sig.

Både i möteshandlingar och nyhetstexter i mitt material förekommer fler olika skribenter (som dock hanteras som anonyma i denna avhandling). De fem texterna från ÅU har åtminstone två olika skribenter. Två av texterna har signerats med ”ÅU”, där det förblir oklart även för mig vem reportern är. Det kan alltså handla om totalt fyra olika skribenter, men de kan också vara enbart två. Samtliga Yle-texter är skrivna av olika reportrar. Med denna variation hoppas jag kunna utesluta risken att en enskild skribent har för stor påverkan på resultaten.

Texttriorna numrerar jag enligt 1-6, och varje exempeltext får ytterligare en egen bokstavsbeteckning. Således utgörs texttrio 1 av 1a (möteshandlingarna), 1b (ÅU-texten) och 1c (Yle-texten), texttrio 2 av 2a, 2b och 2c osv.

2.3.1 Texttrio 1: Dalsbruks hälsostation stängningshotad

Underlagsmaterialet för nyhetsartiklarna i texttrio 1 är MH som ligger till grund för Kimitoöns omsorgsnämnds möte den 1 november 2018. På föredragningslistan finns åtta ärenden, av vilka tre är faktiska innehållsärenden²: *Avtal socialjour*, *Fastställande av klienthyror Almahemmet* och *Budget 2019 och ekonomiplan 2019-2021*. Endast ett av ärendena på listan har Yle och ÅU valt att referera, nämligen budgetärendet.

¹ Kimitoön, invånarantal 6 793, ledamöter i fullmäktige: 27. Raseborg, 27 851, ledamöter i fullmäktige: 43. (Wikipedia 2019a och 2019b.)

² Med *innehållsärenden* avses faktiska ärenden, där politiska beslut fattas. Jag utesluter formalitetsärenden som t.ex. *Val av protokolljusterare*, *Fastställande av föredragningslistan*, vars innehåll inte är av intresse för allmänheten.

Ärendet är under ifrågavarande möte ett led i processen gällande omsorgsavdelningens budgetarbete. Avdelningen har inför mötet en andra gång lyckats skära ned budgeten, som dock fortfarande går över den ram kommunstyrelsen angett. Därför har tjänstemännen inom omsorgsavdelningen inför mötet utarbetat en åtgärdslista med tio utredningsförslag om att t.ex. stänga verksamhetsställen, centralisera verksamhet eller minska antalet klientplatser på vissa verksamhetsställen. Bl.a. föreslås hälsostationen i Dalsbruk stängas, liksom äldreboendet Silverbacken i Västanfjärd. I den till MH hörande budgetboken (Kimitoöns kommun 2018a) *Omsorgsavdelningen. Budget 2019. Ekonomiplan 2019-2021* finns avdelningens verksamhet och målsättningar för de kommande åren beskrivna på elva sidor.

ÅU-artikeln (379 ord) är publicerad den 30 oktober 2018, alltså innan mötet, och Yle-artikeln (308 ord) den 2 november 2018. ÅU återkommer dagen efter mötet med en rapport om nämndens beslut. I denna studie ingår den första texten av ÅU, eftersom den utnyttjar källan i högre grad. Förutom MH använder ÅU-reportern en muntlig källa, nämligen omsorgschefen. Yles muntliga källa är omsorgsnämndens ordförande.

2.3.2 Texttrio 2: Furubo daghem

Underlagsmaterialet för nyhetsartiklarna i texttrio 2 är MH som ligger till grund för Kimitoöns bildningsnämnds möte den 30 oktober 2018. På föredragningslistan finns sju ärenden, av vilka tre är faktiska innehållsärenden: *Budget 2019 och ekonomiplan 2019-2021*, *Utredning om specialstatus för Kimitoöns gymnasium* och *Inrättande av tillfällig utbildningschefstjänst*. Budgetärendet handlar i korthet om att bildningsavdelningen överskrider budgetramen för 2019. I den till MH hörande budgetboken (Kimitoöns kommun 2018b) finns avdelningens verksamhet och målsättningar för de kommande åren beskrivna, t.ex. att daghemmet Furubo ska stängas från augusti 2019 samt att förskolan i Furubo då slås ihop med en annan förskola (Hulta förskola) i en annan by i kommunen (Kimitoöns kommun 2018b s. 51ff). Ytterligare en åtgärd är att verksamheten i Björkboda skola (arrangerad av Kimitoöns Vuxeninstitut) avslutas vid samma tidpunkt (Kimitoöns kommun 2018b s. 62). Budgetboken innehåller rikligt med information utöver detta; kapitlet om bildningsavdelningen omfattar drygt 20 sidor: allt från verksamhetens intäkter från de olika avdelningarna, en strävan efter mer utomhuspedagogik i förskolan till personalkostnader och antalet utlånade böcker vid kommunens bibliotek.

Gymnasieärendet handlar om att kommunens gymnasium anses ha potential att utvecklas till ett specialgymnasium med inriktning på maritima ämnen: detta för att trygga gymnasiets framtid på den lilla orten. Ärendet om den tillfälliga tjänsten är en följd av gymnasieärendet eftersom det är bildningschefen som ska göra gymnasieutredningen, behöver hen en ersättare för sina ordinarie arbetsuppgifter.

ÅU skriver om mötet i tre artiklar: samma dag (30.10.2018) innan mötet fördjupar ÅU enbart gymnasieärendet. Samma dag efter mötet refererar ÅU hur nämnden beslutat i budgetfrågorna och fokuserar på de enheter som föreslås stängas: Furubo daghem och Västanfjärds bibliotek, och andra större förändringar som ska ge kommunen inbesparingar. För att kunna referera nämndens beslut har reportern kontaktat nämndens ordförande, som citeras i texten. Dagen efter mötet (31.10.2018) återkommer ÅU till gymnasieärendet och nämndens beslut om det. I min analys fokuserar jag på texten (290 ord) som publicerats strax efter mötet.

Yle publicerar sin text (524 ord) samma dag som mötet ägt rum (30.10.2018). Liksom ÅU refererar Yle både budgetärendet (med fokus på samma inbesparingsåtgärder som ÅU) och gymnasieärendet, dock inte ärendet om den tillfälliga tjänsten. Yle-reportern använder sig av samma muntliga källa som ÅU.

2.3.3 Texttrio 3: Lagen om vattentjänster

Underlagsmaterialet till nyhetstexterna i texttrio 3 är MH som ligger till grund för Kimitoöns tekniska nämnds möte den 18 december 2018. På föredragningslistan finns elva ärenden, av vilka sex är faktiska innehållsärenden. Fem av dem behandlar planläggningsarbete på olika områden i kommunen, som t.ex. *Revidering av stranddelgeneralplanen för Dragsfjärds västra skärgård, anhängiggörande av planändringen*. Endast ett av ärendena på listan har Yle och ÅU valt att referera, nämligen *Avgränsning av vattentjänstverkets verksamhetsområdets tätorter*. Detta ärende tar avstamp i lagen om vattentjänster – som vid årsskiftet 2018-2019 kom med laguppdateringen att en fastighet utanför tätort enligt vissa villkor inte längre behöver anslutas till ifrågavarande kommuns vattentjänstverks vatten- och avloppsledning (Lag om vattentjänster 119/2001).

Bägge medier publicerar sina nyhetstexter dagen efter mötet och de är ungefär lika långa (ÅU 228 ord, Yle 249 ord). Bägge använder sig av en muntlig källa: ÅU har intervjuat tekniska nämndens ordförande, och Yle verkställande direktören för Kimitoöns vatten. Dessa två har helt olika åsikter i frågan: ordförande tycker att lagändringen är bra, medan vd:n beskriver det här som en *inte önskvärd vändning*.

2.3.4 Texttrio 4: Vindkraft ett steg fram

Underlagsmaterialet för nyhetsartiklarna i texttrio 4 är MH som ligger till grund för Kimitoöns tekniska nämnds möte den 19 mars 2019. På föredragningslistan finns 14 ärenden, av vilka nio är faktiska innehållsärenden. Två av dem behandlar planläggningsarbete på olika områden i kommunen, fyra är ansökningar om undantag, ett handlar om ett arrendeavtal och ett om investeringsbudgeten. Endast ett av ärendena på listan har Yle och ÅU valt att referera, nämligen *Vindparksdelgeneralplan för Nordanå-Lövböle*, vilket handlar om ett godkännande av planen. Om ärendet kan sägas att det varit under behandling länge: sedan 2011. Det har behandlats i tekniska nämnden sju gånger, i kommunstyrelsen två gånger och i fullmäktige en gång fram till ifrågavarande möte. (Detta enligt information i möteshandlingarna.) Hela processen finns med i MH och omspänner nästan en tredjedel av alla mötets ärenden (13 sidor), bilagorna exkluderade. Den beredning som gjorts inför ifrågavarande möte i tekniska nämnden (19.3.2019) går inte längre tillbaka än till december 2014, men redogör därifrån kort för processen fram till aktuella beslutsförslag om godkännande av planförslaget.

Nordanå – Lövböle vindkraftspark föreslås få ett nytt godkännande, eftersom ett tidigare beslut om godkännande förkastats på grund av fel i förfarandet. Sedan dess har utlåtanden om planen begärts av ytterligare instanser, som t.ex. försvarsmakten (vilket resulterade i att antalet turbiner i planen är 3 färre, nu 26).

ÅU publicerar sin nyhetstext (270 ord) samma kväll som mötet, men tar in en annan nyhet i samma text: nämligen en kommunalpolitisk reaktion på det beslut nämnden fattat (den nyheten upptar 34 procent av texten). Förutom MH är ÅU:s källor ett pressmeddelande om den politiska reaktionen, en muntlig källa: nämndens ordförande samt en tidigare ÅU-artikel. Yles artikel behandlar enbart nämndens beslut i en artikel (210 ord) dagen efter mötet. Reportern använder sig av samma muntliga källa som ÅU. Den politiska reaktionen skriver Yle en skild artikel om dagen efter att nyheten från mötet publicerats.

2.3.5 Texttrio 5: Godkänd budget

Underlagsmaterialet till nyhetstexterna i texttrio 5 är MH som ligger till grund för Kimitoöns kommunstyrelsemöte den 26 november 2018. På föredragningslistan finns tio ärenden, av vilka fem är faktiska innehållsärenden. Av dem refererar både Yle och ÅU två, nämligen *Balanseringsprogram – Balans 2020* och *Budget 2019 och ekonomiplan 2019-2021*. ÅU refererar även ärendet *Försäljning av oy Dalmed ab:s aktier och godkännande av Pihlajalinna-ryhmittymäs anbud om företagshälsovårdstjänster*. Innehållsärenden som utelämnas handlar bl.a. om verkställighetsärenden och verksamhetsprogram för arbetarskyddet.

Med balanseringsprogrammet siktar kommunen på att ha sin ekonomi i balans vid utgången av år 2020. För att lyckas med det måste ändringar i servicenätet göras, men eventuellt kan samarbetsförfarande i kommunen också bli aktuellt. Med ärendet följer en bilaga över utredningar som gäller balansering av ekonomin. Vissa utredningar handlar om att stänga någon verksamhetspunkt, vissa om samordning av verksamheter, vissa om att sälja verksamheter.

Budgetärendet handlar om att godkänna budget och ekonomiplan (en 114-sidig bilaga).

Bägge medier publicerar sin nyhetsartikel samma dag som mötet. ÅU-texten (415 ord) har utöver MH en muntlig källa: styrelsens ordförande. ÅU-texten avslutas med en lista i punktform: *Plock ur balanseringsförslagen*. Den något kortare Yle-texten (223 ord) använder samma muntliga källa som ÅU.

2.3.6 Texttrio 6: Jämförelsematerial

För texttrio 6 har jag inte alla möteshandlingar till förfogande, enbart det specifika ärende som Västra Nyland och Yle Västnyland refererat på sina webbsidor. Ärendet går under benämningen *Anbudsförfrågan, utgivning av område från fastigheten 710-5-9906-0 på lega (Hamntorget, Ekenäs)* och behandlades av stadsstyrelsen i Raseborg den 23 januari 2017. Ärendet handlar om en skyddad byggnad invid Norra hamnen i Ekenäs, som styrelsen gärna skulle se att rivs, för att ersättas av en ny byggnad. Området siktar staden på att arrendera ut till en verksamhetsidkare, som här skulle bygga en ny byggnad.

VN publicerar sin artikel (391 ord) dagen efter mötet och har utöver MH använt sig av två muntliga källor: styrelsens ordförande samt museichefen. YleV väljer att publicera sin artikel (282 ord) dagen innan mötet, och utgår från MH som enda synliga källa.

I detta specifika fall kan jag inte ta ställning till vilka ärenden reportrarna valde att utesluta ur möteshandlingarna.

2.4 Sammanfattning av analysmaterialet

Nedan sammanfattas fakta om materialet i tabellform.

Tabell 1. Texttrion, fakta.

Texttrio	Ord	Innehållsärenden	Organ
1a, MH	-	3	Omsorgsnämnden
1b, ÅU	379	1	
1c, Yle	308	1	
2a, MH	-	3	Bildningsnämnden
2b, ÅU	290	3	
2c, Yle	524	2	
3a, MH	-	6	Tekniska nämnden
3b, ÅU	228	1	
3c, Yle	249	1	
4a, MH	-	9	Tekniska nämnden
4b, ÅU	270	1	
4c, Yle	210	1	
5a, MH	-	5	Kommunstyrelsen
5b, ÅU	415	3	
5c, Yle	223	2	
6a, MH	-	?	Stadsstyrelsen
6b, VN	391	1	
6c, YleV	282	1	

Liksom kan konstateras utgående från tabell 1 är längden för nyhetstexterna mellan 210 och 391 ord (skillnad: 181). I tre trion är det ÅU som står för den längre texten. I jämförelsematerialet finns den längsta texten (6b). I många fall (fyra av sex) koncentrerar sig medierna på ett enda av ärendena ur föredragningslistan. Två av texttriorna utgår från Kimitoöns tekniska nämnds möte, en från Kimitoöns omsorgsnämnds möte, en från Kimitoöns bildningsnämnds möte, en från Kimitoöns kommunstyrelsemöte och en från Raseborgs stadsstyrelsemöte.

2.5 Kontextförankring

Jag kommer här att redogöra för de två texttypernas väsentliga skillnader gällande den kontext de fungerar i, eftersom det har en relevans i texternas utformning. Även om jag här låtit mig inspireras av Hellspång & Ledins (1997) modell för kontextanalys, är detta inte ämnat som en regelrätt analys, utan snarare ett sätt att ge texterna ett bredare sammanhang. Jag kommer att fokusera på texternas situationskontext – alltså det sammanhang texterna verkar i vilket Hellspång & Ledin (1997 s. 50ff) delar in i verksamhet (den sociala aktivitet texten förekommer i, formad av textens syfte), deltagare (textens sändare och mottagare) och kommunikationssätt (aktuella kommunikativa funktioner och uttrycksmedel).

Verksamheten där MH utgör en del är kommunalt beslutsfattande i form av nämndmöten eller styrelsemöten. Reportern använder MH i form av möteskallelse, vars verksamhetssyfte är att kalla nämndmedlemmar till möte för att nämnden ska vara beslutsför. Ett annat syfte för möteskallelsen är att ge information om vilka ärenden som ska behandlas, inklusive faktabakgrund och hur långt den kommunala beslutsprocessen kommit, samt att ligga som grund för beslut. Enligt Kommunförbundet (2017a) utreds i beredningen de fakta som behövs för att de förtroendevalda ska kunna fatta beslut. Nämndens ärenden bereds och under ledning av föredragande – en person som är anställd hos kommunen och som också är skyldig att lägga fram ett beslutsförslag för organet i fråga (Kommunförbundet 2017b).

Verksamheten för nyhetstexten ligger långt ifrån möteshandlingarnas. Den sociala verksamheten är här läsare som tillägnar sig ny information om sin omvärld.

Uppbyggnaden av den kommunala möteskallelsen och protokollet är strikt och ser till det yttre alltid likadan ut. Enligt Svenska skrivregler (Språkrådet 2008 s. 48) följer protokoll (och således också möteskallelser, som är ett förstadium till protokollet) en fastlagd mall och för kommunala nämndmöten reglerar lagen hur protokollet ska utformas. För att fylla sitt syfte måste möteskallelsen vara exakt, icke-tolkningsbar, opersonlig och formell (Kommunförbundet 2017c). För nyhetstexten gäller mer fria ramar, men vanligt är att den så kallade omvända pyramiden används: det viktigaste berättas först varefter övrig info radas i fallande viktighetsordning (Nationalencyklopedin 2019).

Efter mötet ersätts kallelsedokumentet av ett mötesprotokoll. I praktiken finns samma kallelsetext kvar, men text om besluten som fattats under mötet har tillfogats och dokumentet har fått en ny roll i verksamheten. Liksom Hellspong & Ledin konstaterar finns det inte i protokoll någon strävan att varken variera eller gardera, så att mindre ärenden skulle summeras snabbt eller uteslutas helt: ”Det är påfallande hur additiv och repetitiv texten är, hur den lägger ärende till ärende i ungefär samma form” (Hellspong & Ledin 1997 s. 51). Finlands Kommunförbund slår fast att dispositionen i ett kommunalt protokoll inte är lämplig att läsas för en utomstående, eftersom beslutet – alltså det som ofta är det intressantaste för mottagaren – kommer sist. I ett protokoll kommer nämligen först bakgrunden, därefter behandlingen. Vidare konstateras att inte heller språket i protokollet är anpassat till mottagaren [här i rollen som kommuninvånare] (Finlands Kommunförbund 1996 s. 11.)

Sändaren av MH kan sägas vara institutionen Kimitoöns kommun (dit både tjänstemän och förtroendevalda hör), men med nämndens sekreterare och ordförande som språkrör (deras namnteckning finns på möteskallelsen). Sändare av nyhetstexten är mediet.

Mottagarna för MH består av fler olika grupper. Innan mötet skickas möteskallelsen ut till nämndmedlemmar (beslutande), andra till mötet inbjudna och vanligen också till pressen (innehållsförmedlare). Mottagargruppen är dock inte sluten, eftersom kallelsen (och senare protokollet) finns tillgänglig för vem som helst. För nyhetstexten är det den breda allmänheten som är mottagare. Möteshandlingarna kan i teorin nå samma mottagargrupp, men de primära mottagarna (nämndmedlemmarna) är en ganska smal grupp, som dessutom kan förutsättas vara väl bevandrade i ämnet. Nyhetsläsaren kan däremot inte förväntas känna till ärendet, utan texten måste anpassas. Läsarskaran för en nyhetsartikel är bred – här finns allt från personer som är mer insatta i ämnet än journalisten, till läsare som kanske aldrig läst något om det aktuella ämnet förut.

Situationen för nyhetstexten och tidningen är inte densamma. För en tidning som måste överleva på prenumerations- och annonsintäkter kan det vara en lönsamhetsfråga att skapa slående rubriker och engagerande, välskrivna texter, som läsarna uppskattar. Alla medier är ekonomiska enheter, vilket betyder att ekonomiska krafter spelar en central roll för utbudet av medier, hur de agerar som företag och för formen och innehållet i deras produkter (Picard & Ots 2008 s.57-74). Hvitfelt (2008 s. 29-54) menar att konkurrensen mellan nyheter ökar, vilket påverkar nyheternas innehåll.

Något som är avgörande för kommunikationen är mediet, alltså hur texten görs tillgänglig för sina läsare (Hellspong & Ledin 1997 s.54). MH finns tillgängliga för allmänheten elektroniskt via kommunens hemsida. Men sändaren för handlingarna får inga ekonomiska fördelar av att någon läser texten. Att nyhetstexten är tillgänglig för sina läsare är hela poängen med den. Reportern skriver för sina läsare, läsarna prenumererar på tidningen, alternativt betalar för webbnyheter, så att tidningen kan betala sina reportrar för det jobb de gör.

2.6 Reporterns tillvägagångssätt

Eftersom det inte i aktuella sammanhang är en självklarhet hur reportern går till väga för att åstadkomma nyhetstexten, ägnar jag följande avsnitt till att reda ut det. Mellan de två texttyperna (MH och nyhetstext) finns reportern med uppgift att vidareförmedla innehåll. Liksom nämnt ovan är läsarskalan för nyhetstexten bred och oklar, något Oestreicher (2000 s. 24) beskriver så här: ”Skribenterna kan räkna med att någon förmodligen tar del av deras alster, men de har inte någon närmare kontroll över huruvida detta verkligen sker, vilka dessa personer i så fall är, vilka förkunskaper de har, i vilken situation dessa individer befinner sig vid läsningen eller i vilket syfte som aktiviteten bedrivs. Läsarna blir en suddig massa”. En helt klar bild av kommunikationssituationen kan journalisten knappast skapa sig (ibid.). Ändå är mottagaranpassning av allra högsta vikt. Hvitfeldt (1988 s. 110) menar att journalistik kanske främst innebär att begripliggöra utvalda händelser och förhållanden för mottagarna.

Den primära uppgiften för reportern torde vara att förklara vilka beslut som fattats i vilka ärenden samt att eventuellt ge en bild av den diskussion som förts under mötet. Reporterns källor är således möteskallelsen (med eventuella bilagor), en intervju med någon som närvarat under mötet (vanligen ordförande och per telefon), och eventuellt också sådan kunskap som journalisten personligen har/som mediet skrivit om tidigare. Vanligen är inte nämnd- eller styrelsemöten öppna, vilket betyder att reportern inte kan beskriva händelserna med egna ord. Hultén (1990 s. 53 i Rahm 2001 s. 250) skiljer mellan reporterns förstahands- och andrahandstext. I en förstahandstext beskriver reportern scenen med egna ord, efter att hen har gjort sina iakttagelser. En andrahandstext handlar om förhållanden reportern ”bara indirekt kan kontrollera, observera och uppleva och som hen alltid måste återge i refererad form med

formuleringar delvis gjorda av intervjupersonen/källan”, alltså handlar nyhetstexterna i min studie enligt denna definition om en andrahandstext.

Beskrivningen nedan av reporterns tillvägagångssätt baserar sig huvudsakligen på intervjuer med två reportrar som arbetar vid Svenska Yle med bl.a. nyheter baserade på kommunala möteshandlingar. Informanterna behandlas konfidentiellt och benämns här som reporter X1 (intervjuad per e-post 28.4.2019) och reporter X2 (intervjuad per e-post 21.5.2019).

Kommunerna som bevakas skickar ut föredragningslistan (ibland utan bilagor) några dagar innan mötet. Ibland, om något intressant upptäcks, skrivs en nyhetsartikel utgående från beredning och beslutsförslag innan mötet, eventuellt tillfogas en kommentar av den som berett ärendet. Detta kan göras av den reporter som har webbpasset, av den som har bevakningsansvar över ifrågavarande region/kommun eller så kan det vara nyhetschefen som upptäcker ett intressant ärende som ska behandlas och ser till att någon skriver om det. På mötesdagen observerar man vilka ärenden som kunde vara intressanta, och den reporter som har kvällstur får eventuellt i uppgift att följa upp de färskas besluten. ”Den man ringer upp är oftast ordföranden för nämnden eller styrelsen. Det beror på den kommunala beslutsgången, dels att det är ordföranden som har lett mötet och därför bäst kan uttala sig om vad som beslutats, dels för att de förtroendevalda själva brukar vara noggranna med att det är ordföranden som ska uttala sig” berättar reporter X1. Det händer dock att man inte alls rapporterar om ett möte, t.ex. då det finns många möten samma kväll och tidsbrist därför råder på redaktionen, då det finns andra stora nyheter att rapportera om eller då man inte lyckas nå någon från nämnden som kan bekräfta/kommentera besluten innan arbetsdagen tar slut. Det finns också fall då man anser att det inte finns några intressanta ärenden på listan, och därför inte rapporterar eller ens kollar om några extra ärenden behandlats (Reporter X1).

Redaktionen reporter X2 jobbar vid verkar i stort sett ha samma förfarande, fränsett att man här ber om att få besluten per e-post, vanligen av mötesordförande eller en kommunal tjänsteman. Vissa ordföranden vill hellre bli uppringda, och då följer man deras önskan. ”Om det är något som är oklart i ett visst ärende ringer vi upp ordföranden, den beredande tjänstemannen eller någon annan av politikerna som varit på plats på mötet för att få tilläggsuppgifter/preciseringar. I e-posten/via telefonsamtalen får vi också information om eventuella omröstningar” berättar reporter X2.

För att kunna rapportera om ett dylikt ärende krävs det att reportern har en viss kännedom om dem. Reporter X1 läser alla rubriker i föredragningslistan, men tittar noggrannare på hälften av dem. ”De ärenden som verkar intressanta så skummar jag igenom, så att jag ser vad det handlar om, hur beslutsgången gått tidigare, vilka alternativa förslag som har gjorts och vad beslutsförslaget är. I de intressantare ärendena läser jag bilagorna i lite mer än hälften av fallen. Det kan gälla en uppräkningslista av åtgärdsförslag som preciseras i bilagan, en förklarande karta, en illustrerande bild, summar eller ett domstolsbeslut” anger reporter X1. Reporter X2 menar att det i många fall handlar om ”’långkörare’ som har stötts och blötts en längre tid”, då hen kan hitta bakgrundsinformation i mediets tidigare texter (också aktuellt för reporter X1). Hen följer också med vad andra medier har skrivit om ärendet. Fall då reportrar inte läser ärendebilagor kan vara då de består av siffror och uträkningar som är svåra att göra begripliga i text, eller då de består av ett utlåtande vars kontenta framkommer i föredragningen (reporter X1, e-post 28.4.2019).

Förberedelserna innan telefonsamtalet skiljer sig aningen åt för mina informanter. Reporter X1 berättar vilket eller vilka ärenden hen är intresserad av och ber om att få en redogörelse för dem, varpå reportern ställer tillägsfrågor (på basen av den kunskap hen inhämtat innan). Hen frågar också om vilka andra ärenden som behandlats och vilket ärende som känts intressantast och ifall övriga ärenden behandlats. Reporter X2 skriver däremot ner frågor hen vill ha svar på, ”särskilt när jag pratar med någon väldigt pratglad känner jag att jag behöver försäkra mig om att jag verkligen lyckas skilja på nämnden/styrelsen/fullmäktiges åsikt och personens personliga åsikt”, motiverar reporter X2.

Ju svårare ärendena som reportern refererar är, desto mer utmanande blir förstås reporterns uppgift. Merja Ylä-Anttila (2018), vd vid Yle, konstaterar att vi lever i en värld där information både fragmenteras och kompliceras. I en sådan värld kännetecknas kvalitetsmedia ”av en förmåga att kunna förklara och bedöma den [informationen] för att öka människors förståelse för den” (Ylä-Anttila 2018). Enligt den erfarna journalisten Erik Fichtelius (2015 fråga nr. 12) är en nyhetsreporters styrka ”Att snabbt kunna sammanfatta ett komplicerat material så att det blir begripligt och intressant”.

Jag vill påstå att möteshandlingar och kommunala beslutsprocesser utan tvekan kan klassas som komplicerade. Vidare menar Fichtelius att en nyhetsreporter måste kunna hålla huvudet kallt, för att klara av att välja ut de stora nyheterna. ”Det handlar om att ge sammanhang och insikt,

att rapportera om skeenden och förändringar som i grunden påverkar människors levnadsvillkor” (Fichtelius 1997 s. 14.) Dessutom finns krav på att reportern, vid sidan av en strävan efter objektivitet, också borde vara engagerad (Fichtelius 1997 s. 8).

Också mina informanter nämner vissa utmaningar, en av dem är språket i underlagstexten. Bägge menar att språket varierar, men att det finns ärenden som är svåra att förstå. ”Vissa ärenden öppnar sig inte alls, men som tur är måste vi inte berätta om varje ärende”, säger reporter X1. Reporter X2 menar att ”en del texter är ändå skrivna på ett så finurligt sätt att det ibland känns som om det rent av är meningen att man inte ska hänga med i alla svängar”. Som speciellt svåra texter upplevs tekniska ärenden och planläggning. Som hjälp kan då kolleger fungera, alternativt den nämndmedlem reportern ringer upp. ”Om jag inte förstår vad saken handlar om, så klarar jag inte heller av att förklara för våra lyssnare och läsare vad det handlar om” klargör reporter X1. Reporter X2 preciserar det typiska för en krånglig text dels som att man borde kunna läsa en hel del mellan raderna och dels att de är skrivna i passiv form, innehållande långa meningar. Koskela (2009 s. 59) uppmärksammar att det är lättare för reportern att kopiera formuleringar ur möteshandlingar än att försöka förklara dem: Att kunna förklara något innebär att reportern måste förstå den ursprungliga innebörden, vilket resulterar i att reporterns omformuleringar alltid möjliggör nya tolkningar.

Det kan så vara att det svenska myndighetsspråket i Finland blivit ledigare med åren, men trots det kan det stilistiskt variera på en skala mellan lagspråksinfluerat kanslispråk och ledigare allmänspråk. Myndighetsspråk är ett fackspråk som kräver specialkunskaper inom ifrågavarande ämnesområde. (Lassus 2017 s. 98.) Hanell noterar att finlandssvenska myndighetstexter, som hon ser som svårlästa, ofta framstår som mer formella än de sverigesvenska motsvarigheterna. Hon ser en orsak i att de ofta är översättningar från finskan, vilket resulterar i bl.a. främmande ordföljd och överanvändning av passiva verb. (Hanell 2011 s. 14.) Allmänt gällande myndighetsspråk ser Björnsson att de onödigt krångliga formuleringarna kan bero på ”att man mer eller mindre medvetet utsmyckar eller trasslar till språket i tro att det är fint att skriva konstigt” (Björnsson 1968 s. 142), vilket stämmer överens med reporter X2:s misstanke ovan. Också Björnsson (1968 s. 143) lägger märke till myndighetsspråkliga tendenser som att man föredrar långa omskrivningar istället för korta verb.

Utmaningar finns också i intervjusituationen: reporter X1 framför risken att den hen intervjuar för fram en fråga som det egna partiet vill driva eller som står enbart den förtroendevalda nära. Intervjuar reportern bara en person och om det uppstått t.ex. ett gräl under mötet, finns risken att bara ena sidan av saken presenteras.

3 Teori och metod

I det här kapitlet kommer jag att redogöra för den intertextuella teoriram som binder samman avhandlingen samt för den metod jag utarbetat för att analysera mitt material. Eftersom jag undersöker en texttyps transformation till och därmed inverkan på en annan texttyp i en annan kontext är intertextualitet och rekontextualisering i fokus för avhandlingen. De mer och mindre tydliga spår av MH som hittas i nyhetstexterna hör den intertextuella analysen till och kan benämnas textsamspel och normsamspel (se kap. 3.1.1 Intertextuella fenomen: textsamspel och normsamspel). Syftet med analysen är dock inte att ta reda på om nyhetstexterna innehåller spår av möteshandlingarna: det är snarare min utgångspunkt. Mitt intresseområde ligger i hur de intertextuella sambanden tar sig uttryck, då en nyhetstext skapas med utgångspunkt i möteshandlingarna.

3.1 Intertextualitet

Intertextualitet är inget nytt begrepp. Det har myntats av Julia Kristeva i slutet av 1960-talet, men baserat på Michail Bachtins dialogiska syn på språket som ett ständigt samspel, i både tal och skrift, mellan genrer, yttranden och talsubjekt, vilket är grunden till mänsklig kommunikation. Verbala yttranden, liksom texter, är fulla av ”andras ord, av olika grader av främmandeskap eller olika grader av tillägnelse, av olika grader av medvetenhet och åtskildhet”. (Rahm 2001 s. 63.) Ingen text kan således antas stå helt självständig, utan bygger alltid på en diskussion med andra texter. Texter återskapar, lånar, omformar, vänder sig mot eller knyter an till andra texter. (Hellspong & Ledin 1997 s. 56f.). Eftersom en text ständigt relateras till en annan text, kan hela vår värld sägas vara intertextuell till sin natur (Ajagán-Lester, Ledin & Rahm 2003 s. 203).

En av dem som förespråkar den intertextuella analysvinkeln är Norman Fairclough. Han anser att intertextuella analyser uppmärksammar faktumet att texter är beroende av samhället och historien. Texterna förmedlar på ett avgörande sätt sambandet mellan språk och social kontext, och minskar således klyftan mellan texter och kontexter. (Fairclough 1992 s. 194f.). Också t.ex. Linell lyfter i sammanhanget fram det starka sambandet mellan kontext och text och konstaterar att en text utan relevant kontext inte är möjlig att tänka sig. Vidare menar han att kontexten är nödvändig för förståelsen: "understanding is based on relating that which is to be interpreted and understood to something, a set of contextual properties, which is already known or (partially) understood." (Linell 1998 s. 144.)

Även om begreppet intertextualitet från början användes främst i litterära sammanhang, har det visat sig att begreppet är användbart också i analys av sakprosa (Ledin 1997 s. 63). Traditionellt har språkvetare varit skeptiska mot intertextuella analyser och sett dem som en exklusiv sysselsättning för finmakade litteraturvetare på jakt efter influenser från andra författare i en viss författares verk eller efter brottstycken från den undersökta författarens tidigare verk i hans senaste verk" (Ajagán-Lester m.fl. 2003 s. 209). Jämför man författarrollen gällande litterära texter med sakprosa, kan konstateras att textproduktionen av sakprosa ofta är en kollektiv process, där fler personer medverkat som skribenter (Ajagán-Lester m.fl. 2003 s. 210). Enligt den utsagan kan således influenserna i en sakprosatext vara många gånger fler.

Inom språkvetenskaplig textforskning var det länge tradition att särskilja regler och strukturer som skulle göra texter till homogena, självständiga enheter. Utgår man dock från att ingen text eller språkbrukare lever isolerad, en textsyn som vunnit mark inom sakprosaforskningen, blir uppfattningen en annan. "Då betonas det heterogena, det mångbottnade och mångröstade, och tanken att en ensam författare härskar över textens mening sätts i fråga. Andras röster och intentioner kommer att ses som ständigt närvarande, och textens mening och innebörd blir mer eller mindre öppen." (Ajagán-Lester m.fl. 2003 s. 203.) T.ex. Per Ledin (1997 s. 63) ser texten som en mötesplats för röster, en tanke som också Linell (1998 s. 150) följer och beskriver det som att en text innehåller en mix av mer eller mindre tydliga röster (Bachtins term för det är *polyvocality*, medan en annan term är *heteroglossia*). Vad någon verkligen sagt i en viss situation kan rapporteras på ett sätt som gör det svårt att urskilja vilken röst som sagt vad (Linell 1998 s. 150).

Enligt Kristeva (1981 s. 68, citerad i Ajagán m.fl. s. 204) förutsätter intertextualitet "the insertion of history (society) into a text and of this text into history". Andra och tidigare texter i samhället påverkar den aktuella texten, vilket man kan läsa av i dess struktur. Denna påverkan beskrivs som en vertikal kraft, men det finns också en horisontell definition av en text, eftersom texten skapar en relation mellan skribent och mottagare. (Kristeva 1981 s. 68, citerad i Ajagán m.fl. s. 204f.) I denna Kristevas tolkning är texten i fokus. Hos Bachtin är det däremot interaktionen mellan individerna i kommunikationen som väger tyngre. Han framhåller att texter alltid är riktade till någon, och väntar på reaktioner (något som på svenska kallas *adressivitet*) och att ingen text eller röst är den första som yttrar något. (Ajagán-Lester m.fl. 2003 s. 207.)

Fokuserar man på texten (liksom Kristeva), istället för att anta den traditionella idén om att författaren styr textproduktionen, närmar man sig tanken om att varje text innehåller en "underliggande produktivitet". "Då blir varje text något slags kondensering av olika koder eller diskurser, vilkas ursprung inte kan fastställas, något som samtidigt gör att faktiska individer och skribenter inte får någon större plats i analysen." (Ajagán-Lester m.fl. 2003 s. 211.) Enligt den tanken går inte intertextualitet ut på att söka källor eller tecken på påverkan mellan olika texter, utan snarare om att iakttä de kulturella mönster som finns lagrade i språket. Ursprunget av intertextualiteterna kan enligt den tanken sällan lokaliseras, eftersom varje ny text är bitar och fragment av gammalt (ibid.).

Min intertextuella analys följer dock den traditionella författarfokuserade idén, istället för Kristevas textfokuserade. Dock med den medvetna risktagningen att faktiska skribenter och individer kan komma att ha en viss påverkan på resultaten. Bachtins tanke om att texter alltid är riktade till någon tar jag till mig, eftersom jag påstår att transformationsprocessen i min studie starkt vägleds av mottagaranpassning.

3.1.1 Intertextuella fenomen: textsamspel och normsamspel

Fairclough tillhör en av dem som betytt mest för att föra in intertextualitetsbegreppet i språkvetenskapen, och har tillfört vetenskapen många begrepp för att hantera intertextuella fenomen, t.ex. *manifest intertextualitet* eller *textsamspel* och *interdiskursivitet* eller *normsamspel*. Textsamspel är den tydligaste nivån, där man ser intertextuella samspel t.ex.

genom citat, olika anföringar och referat. Inom den svenska sakprosaforskningen är det främst för textsampelsanalys som intertextualitet använts för att få fram de flera röster som finns i en text. (Ajagán-Lester m.fl. 2003 s. 221ff.) Gällande journalistiska texter talar Rahm (2002 s. 248) om textröster, som något grundläggande. I texterna finns dels journalistens röst, men dels också röster från dem som det skrivs om. För detta finns begreppet *relation* - förhållandet mellan författarens röst och de omtalades röster. (Rahm 2002 s. 248.)

En mer dold typ av textsamspel är *negationer*. Ett negerat yttrande implicerar ofta att någon skulle kunna hävda det motsatta. Negationen består av ett svar på en motsats någon tidigare framfört, och är som ekon av andras röster. (Ledin 1997 s. 70.)

Vid analys av normsamspel hittas den intertextuella påverkan på en mer abstrakt och således tolkningskrävande nivå, eftersom normsamspelen handlar om allmänna inflytanden på och mellan genrer och diskurser. ”Tanken är att en text uppvisar spår av olika textnormer, att den innehåller ekon av andra koder, fragment av sociala språk, omedvetna och indirekta citat etc. (Ajagán-Lester m.fl. 2003 s. 225f.) I analysen av normsamspel ligger fokus på hur den som har ordet uttrycker sig. Eventuellt kan olika textnormer hittas i olika delar av texten, eftersom talaren kan tala på olika sätt. (Ledin 1997 s. 72.) Ett exempel Rahm (2002 s. 253) ger på normsamspel är då ord och uttryck i indirekta anföringar transformeras för att passa pressrösten [alltså reporterns röst].

Man kan ytterligare välja att skilja på vertikal och horisontell intertextualitet (dock inte att förväxla med Krisevas tidigare nämnda horisontella och vertikala krafter som påverkar en text). Vertikal intertextualitet handlar om texter i samma genre, av vilka man förväntar sig en liknande utformning. Då en text har förbindelser med texter från andra genrer och andra verksamheter heter det horisontell intertextualitet. (Hellspong och Ledin, 1997 s. 56f.) Min analys rör sig främst på det horisontella planet, eftersom det handlar om nyhetstexter som har förbindelser med myndighetstexter. På det vertikala planet i min analys finns de två nyhetstexterna, och även det planet berör analysen, då lik- och olikheter mellan nyhetstexterna diskuteras.

3.1.2 Rekontextualisering

Många språkvetare började under 1990-talet studera intertextualitet användande begreppet *rekontextualisering*. ”Begreppet fokuserar hur texter vandrar mellan olika kontexter i samhället och då drar på sig nya innebörder.” (Ajagán m.fl. 2003 s. 230f.) Genom rekontextualisering kommer man åt relationen mellan fler texter, istället för att (t.ex. som Fairclough) fokusera på intertextuella samband i en och samma text (ibid.). Rekontextualiseringen kan överföra allt från kopierade ordalydelser och tydligt uttryckta meningar till något mer implicit som allmänna attityder eller sätt att tänka (Linell 1998 s. 145).

Linell (1998 s. 145) poängterar att denna process involverar att en del av en text frigörs från en kontext, för att sedan passas in i en ny text och dess användningsområde och omgivning. Då textdelar byter ram på detta vis, sker ofta förändringar i texten, som t.ex. förenkling, förkortning, detaljering och skiftning av fokus (Bernstein 1990, citerad i Linell 1998 s. 145). Också Koskela & Vik-Tuovinen lägger märke till att rekontextualiseringen oftast också resulterar i urval av innehåll: all ursprunglig information förmedlas inte nödvändigtvis till läsarna. Istället väljer journalisten ut vad som är väsentligt för tidningsläsaren. (Koskela & Vik-Tuovinen 2011 s. 87ff.) ”Det är lätt att se att här finns en risk för förvrängd eller bristande information: man får som läsare ta del av bara en del av den ursprungliga informationen genom tidningstexten.” (Koskela & Vik-Tuovinen 2011 s. 94). De påvisar i sin analys journalistens ansvar och valmöjligheter då information vidareförmedlas och konstaterar att rekontextualiseringen av språk och innehåll styrs av aktuella målgrupper och kontexter (Koskela & Vik-Tuovinen 2011 s. 92).

Enligt Oestreicher (2000 s. 30) har den övergripande forskningen kommit fram till bl.a. just det som Koskela & Vik-Tuovinen (2011 s. 94) är inne på: då textinslag (t.ex. pressmeddelanden eller vetenskapliga rapporter) tas in i tidningstext som underlagsmaterial reduceras de märkbart. ”Det underlagstexterna innehåller mycket av – detaljerade redogörelser för förlopp knutna till en annan kommunikativ ram – utgår till förmån för funktionellt relevanta uppgifter i den nya kommunikativa ramen. Informationen anpassas och textstrukturen blir en annan, medan formuleringar ganska nära följer underlaget när delar av underlagstexten väl behålls.” (Oestreicher, 2000 s. 30.)

Den största delen innehåll i en rekontextualisering har ofta gått genom långa intertextuella kedjor, speciellt gäller detta innehåll som media hanterar (Linell 1998 s. 151). Då innehåll anpassas till den nya målgruppen har journalisten makt över att välja ut, stödja och/eller ändra perspektivet för lämpliga delar, för att sedan redigera dessa delar på nya sätt och i nya kombinationer. Dessutom kan röster tystas ned, vilket i kombination med tidigare nämnd aspekt gör att intertextuella kedjor involverar möjligheten till manipulation och diskriminering. Å andra sidan måste vissa delar av innehållet lämnas bort, eftersom allt inte kan tas med till följande text i kedjan. (Linell 1998 s. 151f.)

Fairclough talar om *chain-relations*: en term som lägger vikt vid de kommunikationskedjor en text kan ingå i och ”de transformationer den utsätts för när den passerar genom olika kontexter. T.ex. i massmedier flyttas ju texter mellan kontexter, så att någons tal i privatsfären, en presskonferens, ett sammanträde, en ekonomisk rapport etc. bäddas in i massmediekontexten.” (Ledin 1997 s.67.) Man kan då använda begreppet *inbäddade texter* (ibid.). Linell (1998 s. 149) definierar intertextuella kedjor som ”’the same issue’ is recurrently reconstructed, reformulated and recontextualized”.

Rekontextualisering utgår från antagandet att kommunikationssituationer inte är isolerade: människor och texter förflyttar sig mellan situationer, vilket påverkar kommunikationen och betydelsebildningen. ”Rekontextualisering är aldrig en enkel överflyttning av fasta betydelser” (Ledin 1997 s. 69.), snarare en komplex transformation som involverar betydelseförändringar, nya perspektiv, att vissa betydelser förstärks, medan andra försvagas eller helt faller bort (Linell 1998 s. 148).

Rekontextualiseringsbegreppet knyter jag i min avhandling gärna an till mottagaranpassning, eftersom transformationen jag studerar torde ha mottagaranpassning som ledstjärna.

3.1.3 Intertextualitet - ett mångbottnat begrepp

Enligt Ajagán m.fl (2003 s. 234) har begreppet intertextualitet många innebörder och är svårt att hantera, eftersom ”dess innebörd rekontextualiseras fortlöpande”. Vad en intertextuell infallsvinkel för med sig är alltså inte någon självklarhet. Man kan fokusera på enskilda texter eller på en kedja av kommunikationshändelser. Ligger fokus på en enda text är det mönstren

inom den texten (citat, anföringar eller andra influenser från andra texter) som analyseras. Handlar analysen om fler texter i en intertextuell kedja omfattar den ”fler texter och kontexter som relateras till varandra så att dialogiska relationer uppstår”. Då lämpar sig begreppet rekontextualisering. (Ajagán m.fl 2003 s. 234.)

Ledin (1997 s. 83) påpekar att den intertextuella analysen inte kommer med någon manual om vilka språkliga drag som ska undersökas. Även om det finns säkra markörer för textsamspel (t.ex. citat och referat), är det inte givet vilka språkliga drag som utmärker normsamspelen (alltså en viss genre³, diskurs⁴ eller röst). Ledin tipsar här forskaren om att gå enligt egna intuitioner och tidigare forskning. (Ledin 1997 s.83.)

Fairclough (1992 s. 198) poängterar hur intertextuella analyser i vissa fall leder till ytterligare lingvistiska analyser, vilket är fallet i min avhandling. Även Koskela och Vik-Tuovinen (2011 s. 94) menar att intertextuella analyser tenderar att bli omfattande, vilket är orsaken till att de valt en snäv forskningsvinkel.

Även om den intertextuella ramen hela tiden är närvarande i denna avhandling, kommer jag inte att upprepade gånger påpeka dess existens. Avhandlingen handlar också om rekontextualisering (ett begrepp inom studiet av intertextualitet): I materialet ingår fler textkedjor, men jag fokuserar på länken mellan möteshandlingar och nyhetstext, där innehållet rekontextualiseras av en reporter. Nyhetstexten, alltså målet för rekontextualiseringen, är den som ligger i mitt intresse gällande de intertextuella tendenserna.

3.2 Metod

I detta delkapitel presenterar jag hur jag byggt upp min analysmetod och vad den grundar sig på. Min analys väljer jag att kalla *transformationsanalys*, baserat på att reporterns rekontextualisering är i fokus. Den forskning som betytt mest för min avhandling är Amelie

³ Genre enligt Ledin (1997 s.72): ”Texter som används för bestämda syften i en bestämd social aktivitet.” Genrer är uppbyggda efter ett typiskt mönster och är namngivna.

⁴ Diskurs enligt Ledin (1997 s.72): Går mer mot ämne och innehåll än genre. ”Ett visst perspektiv som läggs på världen”, ett särskilt sätt att tala och tänka om världen, t.ex. färgas den pedagogiska diskursen av föreställningar om uppfostran, kunskap, lärande etc...

Oestreichers (2000) *Bearbetning av nyhetstext. En studie av texthantering vid sex svenska dagstidningar*, eftersom jag i mitt metodbygge starkt låtit mig inspireras av de ingreppskategorier hon använder för sin studie.

3.2.1 Transformationsanalys

I transformationsanalysen ligger fokus på språkliga förändringar som sker då ett innehåll transformeras från en kontext till en annan, alltså från möteshandlingar till nyhetstext. Oestreicher (2000 s. 33) använder termen *textbaserat perspektiv* om studier som fokuserar på det färdiga resultatet och *processperspektiv* om de studier som gäller textproduktionen. I min studie dominerar det textbaserade perspektivet, men genom att anta också ett processperspektiv (reporterintervjuerna) väntar jag mig att få användbar information om handlingar och tankegångar bakom transformationen. Intervjuerna använder jag dels i min beskrivning av reporterns tillvägagångssätt (kapitel 2.6), men lämpliga kommentarer från informanterna kommer också att placeras in i analysen.

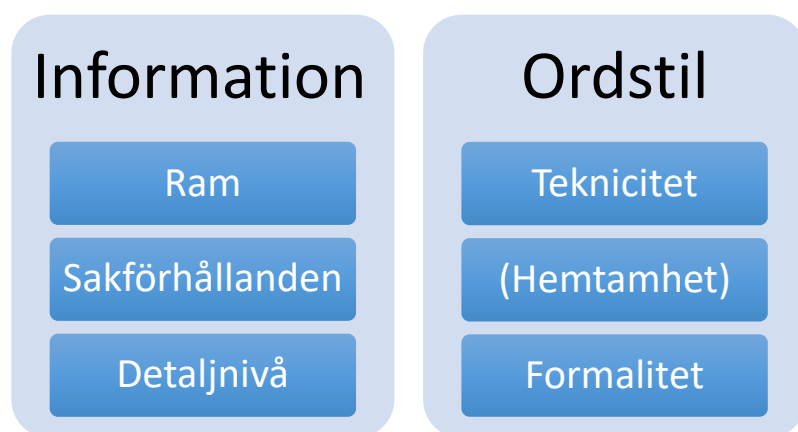
Som förarbete till avhandlingen gjordes en pilotstudie (Örnmark 2018), som gick ut på att jag applicerade Hellspång & Ledins (1997) textmodell på ett begränsat material (texttrio 1), för att komma åt intressanta synvinklar i den transformationsprocess som ligger i mitt intresse. Pilotstudien visade sig ge de intressantaste resultaten inom kategorierna lexikogrammatik (speciellt gällande verbalsubstantiv och bruk av passiv) och textbindning (tematisk bindning, inklusive presupponerad information samt konnektivbindningar). Intressant var också att notera reportrarnas urval och tillsättande av information, något Hellspång och Ledin (1997) inte ger några analyskategorier för. Det gör däremot Oestreicher (2000), som i sin doktorsavhandling enligt textdimensioner kategoriserar de textingrepp som görs vid textbearbetning vid nyhetsredaktionerna. Flera av ingreppstyperna går att applicera på mitt material och paralleller kan dras till vissa av underkategorierna hos Hellspång och Ledin (1997).

3.2.2 Oestreichers modell för ingreppsstudium

Som följande ger jag en kort beskrivning av Oestreichers (2000 s. 63ff) modell för ingreppsstudium. Av de fem textdimensionerna uteslöt jag genast *lexikogrammatik* och *utskrift*. Den förstnämnda fokuserar på korrigering av direkta fel i texterna (felaktig syntax, lexikala fel

och felaktig morfologi), medan utskrift har att göra med ytligare, mer regelfokuserade ingrepp som interpunktion, ortografi och teckenanvändning. Att iaktta textstrukturen (textens disposition) var intressant, men den dimensionen föll i ett senare skede bort, för att analysen inte skulle bli för omfattande. De textdimensioner som kvarstår och som jag tar in i min analys är *information* (iakttagelser gällande innehåll) och *ordstil* (stil och lexikogrammatik). Av dessa ges nedan en närmare beskrivning.

Figur 1. De av Oestreichers textdimensioner som ingår i min analys. Kategorin omgiven av parentes utesluts ur analysen.

Liksom figur 1 visar, består textdimensionerna av flera kategorier.

Ett ramingrepp (nivå: information) handlar om reporterns synliga hållning till de uppgifter hen förmedlar, t.ex. i form av evaluering eller innanförskap. Med evaluering avses att reportern uttrycker egna åsikter, förväntningar eller bedömningar tillhörande reportern själv eller de i texten intervjuade personerna. Detta kan ta sig i uttryck t.ex. genom talarattitydsadverbial, i användningen av utropstecken eller genom värderingar i adverb, adjektiv, substantiv eller verb, i värderande och graderande fraser eller genom tänkeverb. Innanförskap syftar på att reportern i texten avslöjar sin bekantskap med personer eller platser, sin delade erfarenhet från upplevelser eller sin egen vetskap om inträffade händelser. (Oestreicher 2000 s. 73ff.)

Ett sakingrepp (nivå: information) korrigerar i texten uppenbara sakfel eller skapar en högre grad av aktualitet i texten genom tillsättande av nyfunnen information. Här kan det också handla om att minska eller öka dramatiken i texten genom att ändra skaluttryck. (Oestreicher 2000 s. 80ff.)

På detaljnivå (nivå: information) handlar ingreppen om bl.a. strykningar av mindre viktiga uppgifter, t.ex. sådant som leder bort texten från huvudnyheten. Även strykningar av oväsentliga detaljer, av bakgrunder till nyheten, av konsekvenser av nyheten och strykningar av teknisk exakthet hör till denna nivå. (Oestreicher 2000 s. 83ff.)

Ingrepp i teknicitet (nivå: ordstil) jämnar ut skillnader mellan facktermer och allmänspråkliga ord, mellan förkortningar och utskrivna sådana samt mellan sifferuttryck och bokstäver. (Oestreicher 2000 s. 64.)

Hemtamhetsingrepp (nivå: ordstil), som jag utesluter, verkar främst handla om lånord från engelskan, vilket inte är aktuellt för min studie.

Formalitetsingrepp (nivå: ordstil) ”anpassar formuleringar efter tonen i den omedelbara textomgivningen” (Oestreicher 2000 s. 102). På en skala mellan ytterligheterna talspråkliga uttryck och stelt skriftspråk strävar granskarna i Oestreichers material i riktning mot ett mellanting: ett ledigt skriftspråk. Till formalitetsingrepp hör också att man föredrar oavledda verb istället för verbalabstrakter, att infinitiv-att ska vara utskrivet samt att korta ord föredras istället för längre innehållsfattiga efterleder. (Oestreicher 2000 s. 102ff.)

3.2.3 Analyskategorier för transformationsanalysen

Jag väljer att frånga Oestreichers benämningar som *ingrepp*, eftersom jag har en annan synvinkel på mitt material. Min studie beaktar inte eventuella ingrepp eller rättelser som gjorts av en annan person än skribenten, utan fokuserar på hur reportern valt att transformera en text då den går från ett medium till ett annat. Oestreichers ingreppsstudium visar dock klart på vad redigerare upplevt som problematiskt i nyhetstexter, vilket gör kategorierna användbara för mitt material. De tendenser jag visar på i mitt material hade kanske redigerats om de uppträtt vid de redaktioner Oestreicher studerat.

I analysen använder jag mig delvis av samma benämningar som Oestreicher. På informationsnivån använder jag mig av två av Oestreichers ramingrepp och antar också samma benämningar: evaluering och innanförskap. Gällande innanförskap utgår jag från Hellspong & Ledins (1997 s. 127) antagande om att fungerande texter bygger på att skribenten måste kunna

ta för givet att läsaren besitter information om vissa saker, vilket de benämner *presuppositioner*. Det som presupponeras kan vara nämnt tidigare i samma text, eller något som anses allmänt antaget att man känner till inom ifrågavarande tema. Det senare nämnda är alltså något som texten ”tyst förväntar sig att läsarna ska känna till och instämma i”. (Hellspång & Ledin 1997 s. 127.) Innanförskap har att göra med reporterns perspektiv, vilket tar sig i uttryck i varierande förkunskapskrav gällande använda begrepp och termer. Som förkunskaper kan t.ex. en viss allmänbildning ses. (Nord 2011 s. 165.) Gällande evalueringar är Hulténs (1990 s. 68) synpunkt användbar, då han menar att omdömen eller värderingar som t.ex. lång, kort, bekväm, vacker och ful säger mer om subjektet än om objektet, alltså mer om den som använder uttrycken än om det skribenten avser att beskriva. Liksom Hellspång och Ledin (1997 s. 136) säger i sammanhanget är det journalistiska idealet att framstå som en opersonlig faktaförmedlare. Evalueringar visar alltså på subjektivitet. Reporterns strävan är säkert överensstämmande med hur Oestreicher (2000 s. 110) sammanfattar den: en ”strävan efter seriositet, distans, tydlighet, stilutjämning, snygg layout, renodling av nyheter, språkekonomi, språkkorrigerings.”

Ur samma nivå, gällande sakingreppen, antar jag aktualitet och skala (minskad eller ökad dramatik), men benämner dessa *adderad information* och *dramatisering*. Dramatisering kommer jag (kort) att behandla i samband med evalueringskategorin. Med adderad information avser jag information som sätts till i nyhetstexterna utöver den som hittas i underlagsmaterialet.

Oestreichers informationsnivå innefattar ytterligare detaljgrepp, där jag fokuserar på borttagen information och kallar det för *urval av information*. T.ex. Fairclough (1992 s. 212) menar att textanalyser ofta fokuserar på vad som finns i en text, utan att säga speciellt mycket om vad som är exkluderat. Liksom man väljer vad som kommer med i texten väljer man vad som blir utanför. Ett val kan exemplifieras i att välja en agentlös passiv istället för att ange det handlande subjektet. (ibid.)

Ur ordstilsnivån använder jag formalitetsingrepp, men bryter här ut egna kategorier: *verbalsubstantiv* och *passiv*. Jag adderar här kategorin *ordstil*, där jag låtit mig inspireras av Oestreichers teknicitetsingrepp som termer (facktermer – allmänspråkliga), men berör också stilfrågor som val mellan talspråkliga uttryckssätt och mer formella sådana.

Verbalsubstantiv tenderar att göra en text mer abstrakt, i motsats till de verb som verbalsubstantiven är bildade av. Användning av ett verbalsubstantiv kan vidare dölja tiden för

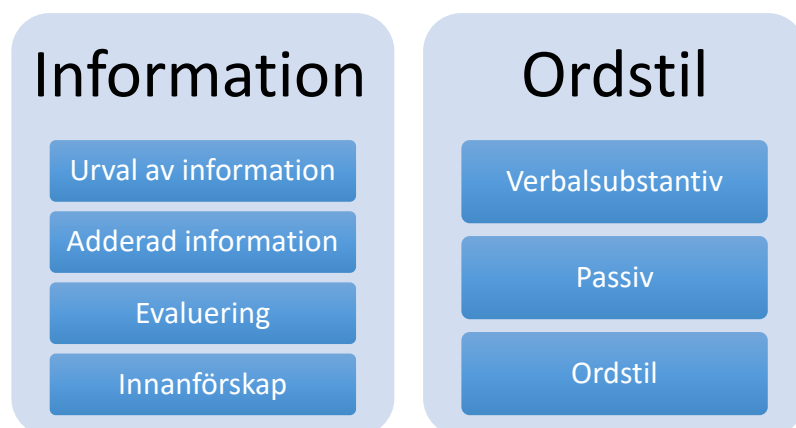
när någonting skett och ökar dessutom behovet av prepositioner. (Hellspong & Ledin 1997 s. 65ff.) Enligt Reuter (1996 s. 17) hänger verbalsubstantiv sedan gammalt ihop med utpräglat byråkratispråk, vilka om möjligt bör undvikas i massmedia (här speciellt syftande på verbalsubstantiv som kommer in i finlandssvenska via finska, ofta med suffixet *-ande*). Dock, enligt Äikäs (2014), kan verbalsubstantiv i en abstrakt text erbjuda ett praktiskt och koncentrerat uttryckssätt.

Också passiv form av verbet är något som språkvården gärna ser att man undviker (Mediespråk 2019). En aktiverad sats är lättare att begripa, då förstadeltagaren anges i fundamentet (Nord 2011 s. 158 f). Det språkföretag som Nords studie (ibid.) fokuserar på uppmanar i sina riktlinjer sina språkgranskare att skriva om passiva formuleringar till aktiva. Dock sker sällan så i denna specifika studie, trots att det i många fall vore möjligt. Förklaringen forskaren i detta fall ger är att passiven är ett till registret hörande uttryckssätt, där aktören bakom passiven är generisk, okänd eller irrelevant. Att hålla kvar en passiv form kan vara motiverat då det är ointressant vem som gör vad. (ibid.) Enligt Hellspong & Ledin (1997 s. 55f) tenderar paragrafer ha ett rikligt bruk av både opersonliga verbalsubstantiv och passiver.

Gällande användning av facktermer är det här en balansgång för reportern. Man bör vara sparsam med facktermer då man riktar sig till icke specialister, men liksom ett språk innehållande för många facktermer är inte heller ett för enkelt språk att föredra, eftersom följden då kan vara att man inte kan uttrycka allt som bör sägas (Björnsson 1968 s. 18 & 147).

Inom de två textdimensioner jag valt ut finns i min analys totalt sju kategorier. Figuren nedan åskådliggör detta.

Figur 2. Mina textdimensioner och analyskategorier.

3.2.4 Tillvägagångssätt

Genom ett förarbete i form av en innehållsanalys kommer jag fram till vilka delar av materialet som bygger på samma innehåll. Efter det kan jag anta ett komparativt analysgrepp på mina texttrion och peka ut reportrarnas språkliga lösningar i nyhetstexten, och hur dessa påverkats av möteshandlingarna. Genom att ordna mina iakttagelser enligt kategorierna ovan hoppas jag kunna säga något om tendenser och mönster gällande den typ av nyhetstext som är baserad på kommunala möteshandlingar.

4 Transformationsanalys

Detta kapitel presenterar den analys som ingår i avhandlingen: transformationsanalysen. Ordningmässigt följer jag den struktur jag lagt upp i kapitlet ovan (se figur 2, kapitel 3.2.3) och presenterar analyskategorierna urval av information, adderad information, evaluering, innanförskap, verbalsubstantiv, passiv och ordstil. Jag nämner från vilka texttrion mina exempel och iakttagelser härstammar, även om jag i presentationen inte analyserar triorna skilt för sig. I det sista delkapitlet av analysen (4.8) drar jag en parallell till jämförelsematerialet för att kontrollera att mina iakttagelser inte begränsas till texter om Kimitoöfrågor.

4.1 Urval av information

I kategorin *Urval av information* tar jag fasta på vilken information reportrarna utelämnar ur MH och således bedömer som mindre viktig att vidareförmedla. Nyhetstextens uppgift är varken att ge läsaren alla invecklade detaljer ur MH, eller hela bakgrunden till ärendens politiska beslutsgång, utan snarare ett informationsurval och en sammanfattning av ärendet. Enligt reporter X1 (e-post 28.4.2019) har massmedia ingen skyldighet att rapportera om alla ärenden i de kommunala organen, utan har möjlighet att ganska fritt välja ärenden på basen av t.ex. vad som engagerar och kanske diskuterats i förväg, irriterar eller aktiverar invånarna. Om urvalet säger reporter X2 (e-post 21.5.2019) så här: ”De viktiga ämnena är de som berör kommuninvånarna på olika sätt, de som ger aha-upplevelser och de som man känner igen som aktuella samtalsämnen i byarna”.

I många fall använder reportrarna sparsamt med information ur MH, t.ex. är den enda informationen ÅU-reportern i texttrio 4 använder vad beslutsförslaget till korrigerad delgeneralplan för Nordanå-Lövböle går ut på: dels föreslås att planen behandlas på nytt p.g.a. försvarsmaktens utlåtande, och dels att planförslaget nu går vidare till behandling i styrelse och fullmäktige. Yle-reportern utesluter till och med informationen om försvarsmaktens utlåtande, även om det är orsaken till att ärendet ska behandlas på nytt.

Bakgrunden till ett ärende utesluts alltså ibland, medan det finns fall då reportern ger en kort sammanfattning av den. Sammanfattningen kan i vissa fall behövas som introduktion (t.ex. i budgetärendena i texttrio 1, 2 och 5) och ibland som en mer frivillig fördjupning av temat sist i texten (t.ex. i ärendet om den långa vindkraftsprocessen i texttempel 4c, där bakgrundsinformation troligtvis härstammar ur MH).

De möten som behandlar budgeten (eller delar av den), vilket är fallet i texttrio 1, 2 och 5, ger reportrarna en extra utmaning, då en hel budgetbok är bifogad till MH. Att sammanfatta budgeten för en hel avdelning (eller för styrelsens del för hela kommunen) i en nyhetstext är uteslutet, därför ställs reportrarna inför uppgiften att plocka ut det viktiga. I textexemplen i mitt material används sällan mer än några detaljer ur budgetboken, t.ex. verkar den enda informationen reportrarna i texttrio 5 hämtar ur budgetboken vara att underskottet 2019 ser ut att bli 2,4 miljoner euro.

Vidare kan konstateras att reportrarna utesluter siffror som säger något om kommunens interna, administrativa arbete framom kommuninvånarnas verklighet, vilket också gäller detaljer om hur byråkratiska processer gått till. En strävan efter att beskriva verkligheten och effekterna utanför den kommunala förvaltningen finns alltså hos reportrarna. Vissa nyckelsiffror kan dock tas in i nyhetstexterna, t.ex. tar bägge medier i texttrio 2 in siffran för bildningsavdelningens ramöverskridning (i avrundad form): den siffran kan tänkas ha ett visst nyhetsvärde, eftersom föreslagna sparåtgärder motiveras med ramöverskridningen. Siffror som istället utelämnas (texttrio 2) är t.ex. vilken nettobudgetramen för bildningsavdelningen är, vad denna utgår från och vilka de ekonomiska förändringarna är från tidigare år. Den typ av sakdetaljer som vanligen utesluts är i många fall juridiska, t.ex. i MH i texttrio 5 finns inte mycket information om budget och ekonomiplan i sig, utan beredningen handlar främst om hur godkännandet av budget ska gå till juridiskt, vilket medierna inte refererar. Inte heller den administrativa detaljen att

balanseringsprogrammet läggs till i budgetförslaget (texttrio 5) noterar medierna. Vilken textdel som hör till vilket dokument har knappast någon betydelse för en kommuninvånares vardag. I texttrio 1 utesluts t.ex. de officiella namnen på hemvårdsdistrikten, som istället omnämns som *hemvårdarna på öns södra del* och *hemvårdarna på öns norra del* (MH: *Vård i hemmet Söder* och *Vård i hemmet Norr*).

Även exemplet nedan visar på bortfall av information, här gällande nämndens beslutsförslag.

Exempel 1. Förenkling av beslutsförslag. Ur textexempel 3a och 3b.

a) MH:

Tekniska nämnden godkänner för sin del enligt lagen om vattentjänster (9.2.2001/119) enligt 8 § 4 mom. de delar av vattentjänstverkets i kraft varande verksamhetsområden som är i tätorter som angetts på en karta som delges som bakgrundsmaterial. Tekniska nämnden beslutar sätta kartbilagorna till allmänt påseende under 30 dagar.

b) ÅU:

Tekniska nämnden beslöt i tisdags att förslaget till ny indelning läggs till påseende.

Reportrarnas urval baserar sig på den färskaste informationen ur MH, men även om den torde utgöras av beslutet, ges detta inte alltid plats i nyhetstexten. T.ex. då en nämnd godkänt budgeten för sin avdelning, är den informationen kanske inte den som anses ha nyhetsvärde för medborgarna. Texttrio 3 (liksom texttrio 2) är ett exempel där ingen av reporterna refererar nämndens beslut (hur tätorter ska preciseras inom vattentjänstverkets verksamhetsområde), utan istället fokuserar på den laguppdatering som påverkar medborgarnas vardag. Att nämnden för sin del godkänner tätortsavgränsningarna (texttrio 3) eller att man vill ha utlåtanden från diverse instanser utelämnas ur nyhetstexterna. I MH (texttrio 3) ges en utförlig utredning (40 procent av den 456 ord långa texten) över den tätortsdefinition (uppgjord av Finlands miljöcentral) som Kimitoöns vatten stöder sina beslut gällande verksamhetsområdet på. Vidare ges en kort definition av tätort. Dessa definitioner tas inte in i nyhetstexterna.

Ett exempel på hur en längre beredningstext (hela skriven inför aktuella möte) sammanfattas hämtar jag ur texttrio 5 och ärendet om balanseringsprogrammet. I den utförliga beredningstexten förklaras bl.a. vad målsättningen för balanseringsprogrammet är, vilka åtgärder som ingår i programmet samt hur arbetsledningen för programmet fungerar. ÅU sammanfattar att programmet *ska få ekonomin i balans till och med 2020*, och väljer ytterligare

att referera att samarbetsförhandlingar kan bli aktuella samt att anställningsstopp nu råder i kommunen. Yle-reportern nöjer sig med att kort beskriva balanseringsprogrammet: *det åtgärdsprogram som siktar på att balansera budgeten år 2020*, men tar också upp samarbetsförhandlingarna.

I två av texttriorna (5 och 1) ingår en åtgärdslista, där reportrarna/medierna gör sina egna val gällande vilka punkter som refereras. Ur bilagan i texttrio 5 presenterar ÅU 8 av de 20 listade åtgärderna, medan Yle utesluter alla utom 2, som handlar om ärenden som läsarna kanske minns från en tidigare publicerad artikel⁵. Också i texttrio 1 är Yle-reportern mer sparsam med informationen på denna punkt: hen refererar fyra punkter, medan ÅU-texten refererar samtliga tio punkter. ÅU-reportern följer källan ganska exakt till både form och innehåll, men ordnar dock åtgärds punkterna i en annan ordning. Yle tar fasta på åtgärderna som gäller äldreboendena (flytt, stängning och platsminskning), men utelämnar de punkter som berör ännu färre användare, som t.ex. flytt av centrallagerfunktion och flytt av arbetsrum för vårdpersonal.

En viss skillnad finns mellan Yle och ÅU gällande urvalet, speciellt gällande texttrio 2. Där tar Yle in mer bakgrund och mer siffror som hör till budgeten, medan ÅU verkar fokusera mera på verkligheten: t.ex. berättar Yle hur mycket bildningsnämndens ramöverskridning förväntas minska under en viss tidsperiod, medan ÅU istället fokuserar på antalet barn per dagvårdsenhet. I samma texttrio väljer ÅU att inte redogöra för otakten mellan verksamhetsår och budgetår (ur MH), vilket Yle-reportern däremot gör: *eftersom skolutgifter 2018-2019 redan är planerat och klart kan inbesparingsåtgärderna inte sättas in förrän hösten 2019*.

Det ÅU berättar om laguppdateringen i texttrio 3 är att det hädanefter *är skillnad på om man bor i en tätort eller utanför, att direktiven för vem som måste ansluta sig [...] ändras*, och att fastigheter utanför tätort inte längre behöver ansluta sig. Reportern fokuserar här på de stora förändringarna och utesluter alla detaljer. MH och Yle går närmare in på kriterier om hurdana hushåll som inte behöver anslutas.

Också rubriksättningen visar på reporterns urval: genom den avslöjas reporterns (eller eventuellt mediets) bedömning av vad som är det för allmänheten viktigaste under det kommunala mötet i det urval som redan gjorts. Nyhetsrubriken är i materialet i denna studie

⁵ "Furubodaghem och biblioteket i Västana fjärd kan få stänga sina dörrar i Kimitoön nästa år", publicerad av Yle 30.10.2018, alltså en knapp månad tidigare.

aldrig den samma som rubriceringen för ärendet i föredragningslistan, dock är de två mediernas rubrikval förvånande lika. Ärenderubriken omspannar hela ärendet, men kommer i sig sällan med ett precist innehåll. Några konkreta åtgärder på invånarnivå avslöjas inte i rubriken, vilket inte heller är syftet för denna texttyp. Nedan listas samtliga huvudrubriker i primärmaterialet.

Exempel 2. Rubriceringar.

a) Texttrio 1

MH: Omsorgsavdelningens budget 2019 och ekonomiplan 2019-2021

ÅU: Mycket hårda sparförslag på omsorgsnämndens bord – stängning av Dalsbruks hälsostation föreslås utredas

Yle: Stora sparkrav för hälsovården i Kimitoön – Dalsbruks hälsostation kan stänga

b) Texttrio 2

MH: Budget 2019 och ekonomiplan 2019-2021

ÅU: Furubo-dagis i Dragsfjärd föreslås stängas liksom Västanfjärds bibba – Kimitoöns bildningsnämnd ska spara

Yle: Furubo daghem och biblioteket i Västanfjärd kan få stänga sina dörrar i Kimitoön nästa år

c) Texttrio 3

MH: Avgränsning av vattentjänstverkets verksamhetsområdets tätorter

ÅU: Helomvändning i Kimitoön – inget tvång med kommunalt vatten utanför tätort

Yle: Upp till 150 hushåll i Kimitoön kan slippa tvång om vattenanslutning

d) Texttrio 4

MH: Vindparksdelgeneralplan för Nordanå-Lövböle, godkännande av planen

ÅU: Vindkraftsplan går vidare efter omröstning i Kimitoön – FS, SDP och VF är bestörta

Yle: Planeran på en vindkraftsplan tog ett steg framåt i Kimitoön

e) Texttrio 5

MH: Budget 2019 och ekonomiplan 2019-2021

MH: Balanseringprogram – Balans 2020⁶

ÅU: Samarbetsförhandlingar sannolika i Kimitoöns kommun – styrelse hoppas att pensioneringar underlättar

Yle: Kimitoöns styrelse godkände budget för 2019 och åtgärdsprogram – samarbetsförhandlingar hägrar

⁶ Medierna lyfter från MH fram två ärenden – därför har MH här två olika rubriker.

I texttrio 1 får en av de tio åtgärds punkterna (hälsostationsstängningen) rubrikplats och starkare fokus. Som kan ses i exempel 2 a handlar den första rubrikdelen hos bägge medier om sparkrav i allmänhet, medan den andra delen preciserar och konkretiserar den stängningshotade hälsostationen. Eftersom debatten på Kimitoön vid tidpunkten för artiklarnas publicering länge gått het om Dalsbruks hälsostations existens⁷, väcker rubriken högst antagligen läsarnas intresse. Dessutom är hälsostationen det av sparobjekten som är i användning av alla invånare, och som också är den första punkten i åtgärdslistan (dock sägs det ingenstans att åtgärderna skulle förverkligas enligt ordningen i listan).

Stängningar rubricerar reportrarna med också i texttrio 2, även om dessa enbart nämns kort i en bilaga i MH. Dock är det möjligt att den muntliga källan lyft fram informationen om stängningarna. ÅU berättar här lite mer i rubriken, nämligen också att det här handlar om att bildningsnämnden ska spara. Den informationen ger Yle i ingressen. Av alla föreslagna sparåtgärder är det dessa två som (enligt reportrarnas urval) skulle ha den största effekten för kommunens servicenät från medborgarnas synvinkel.

I texttrio 3 ser både ÅU och Yle som viktigast att det inte längre finns ett tvång för fastighetsägare på verksamhetsområdet att ansluta sin fastighet till vattenledningen och bägge rubricerar med det. För nämnden är det tätortsbestämmelser det handlar om, medan medierna i sina rubriker fokuserar på vad diskussionen för med sig på en mer konkret invånarnivå.

Fokus för bägge medier i texttrio 4 är att vindkraftsplanen har avancerat i beslutsprocessen, vilket får rubrikplats. ÅU tar in också den politiska reaktionen i rubriken: – *FS, SDP och VF är bestörta*. För övrigt är rubriceringen av nyhetstexterna i denna texttrio ganska nära underlagstexten. Ett godkännande kan likställas med att något avancerat *vidare* eller *ett steg framåt*.

Rubrikplats i bägge medier i texttrio 5 får de eventuella samarbetsförhandlingarna, som i MH nämns i ärendet om balanseringsprogrammet. ÅU fokuserar i rubriken enbart på samarbetsförhandlingarna, medan Yle inleder rubriken med att styrelsen nu godkänt budget och åtgärdsprogram. Istället för att lyfta den godkända budgeten till rubriken kommer ÅU-reportern med mer information om samarbetsförhandlingarna, nämligen styrelsens förhoppning om att

⁷ Under tidsperioden april till november skrev Yle Åboland fem artiklar och Åbo Underrättelser sex artiklar som på ett sätt eller ett annat berörde en tillfällig eller mer bestående stängning av just denna hälsostation.

pensioneringar underlättar den processen. Dock återkommer ÅU-reportern till rubrikens tema först i andra halvan av texten, och då endast i en direkt anföring av styrelseordförande: *Det enda vi prioriterar är, att när det blir aktuellt med samarbetsförhandlingar, som behövs för att omorganiseringen är stor, så siktar vi på att lösa det med pensioneringar. Vi har en stor årskull som närmar sig pensionering.* Anföringen finns i den textdel som försetts med mellanrubriken *Samarbetsförhandlingar att vänta*, men först fyra meningar efter mellanrubriken kommer reportern till detta tema. Också huvudrubriken syftar till att en större del av texten skulle handla om just de sannolika samarbetsförhandlingarna, vilket den inte gör. Yle berättar först något mera allmänt om kommunens ekonomiska situation (liksom rubriken säger) och kommer senare i texten, utgående från den muntliga källan, in på ämnet sannolika samarbetsförhandlingar, och hur de eventuellt kunde aktualiseras.

4.2 Adderad information

Den information reporterna adderar, utöver informationen som finns tillgänglig i MH, hämtas dels ur synliga källor och dels ur osynliga. De synliga källorna i mitt material är främst intervjuerna med sakkunniga (finns i alla nyhetstexter i mitt material), då källan anges i direkt eller indirekt anföring, liksom i exemplen nedan. Detta är en tydlig form av intertextualitet i formen textsamspel, och visar på en mix av röster.

Exempel 3. Direkt anföring med adderande information. Ur textexempel 2b.

ÅU:

- Inga roliga beslut men vi hade klara order av kommunstyrelsen att komma ner till den givna ramen, säger nämndordförande XX.

Exempel 4. Indirekt anföring med adderande information. Ur textexempel 3c.

Yle:

XX, verkställande direktör för Kimitoöns vatten, bedömer att det kan handla om 100 till 150 hushåll i Kimitoön.

Ett textexempel (ÅU i texttrio 4) skiljer sig på denna punkt, då reportern synligt hänvisar till ytterligare två skriftliga källor: dels ett pressmeddelande, som tillför temat ytterligare en nyhet, och dels ett tidigare (ej preciserat) nummer av den egna tidningen.

Som en osynlig källa benämns i denna avhandling information som inte med säkerhet går att härleda till sitt ursprung eller till vem som sagt det. I många fall är det sannolikt att även den informationen kommer från den intervjuade, men den kan även härstamma ur reporterns egen kunskap eller ur ifrågavarande mediums arkiv.

Genom intervjuerna vill reporterna i de flesta fall få tilläggsinformation om vad som beslutats under mötet, och hur beslutet kommit till – om t.ex. något beslutsförslag fått ett motförslag och eventuellt gått till omröstning: t.ex. berättar ÅU (4b) att *det var XX som ville remittera planen för att det skulle göras en ny bullerutredning. Men majoriteten omfattade inte hans förslag*. Ett undantag är den nyhetstext (1b) som skrivits innan mötet, som istället refererar vad nämnden ska komma att besluta om. Även här finns en intervju, men inte med nämndordförande utan med avdelningschefen. Också i en annan av nyhetstexterna (3c) tas information in av annan sakkunnig än nämndordförande.

I många fall adderas information för att tydliggöra något: i exempel 5 nedan är det den geografiska platsen som förtydligas.

Exempel 5. Adderad information. Ur textexempel 1a och 1b.

a) MH:

Fysioterapitjänsterna koncentreras till Kimito

b) ÅU:

Fysioterapin skulle koncentreras till Kimito **hälsostation**

Då MH omnämner *Hannahemmet* (1a) kommer Yle-reportern med några preciseringar, nämligen att Hannahemmet är *ett äldreboende*, som finns i *Dragsfjärd*. Gällande Silverbacken preciserar både ÅU och Yle. ÅU preciserar också hälsocentralsjukhuset (se tabell 2).

Tabell 2. Adderad information. Texttrio 1.

MH	Yle	ÅU
Hannahemmet	+ äldreboende, + Dragsfjärd	Hannahemmet
Silverbacken	+ äldreboende + Västanfjärd	+ äldreboende + Västanfjärd
Hälsocentralsjukhus	(noteras ej)	+ Kimito + ”Bäddis”

Liknande tillägg finns i nyhetstexterna i texttrio 2. På detaljnivå fyller ÅU-reportern på med bl.a. geografiska bestämmingar, som att Furubo daghem finns *i Kärra* och Hulta daghem *i Dalsruk* [sic!]. Yle-reportern kommer här med ännu fler bestämmingar, nämligen *daghemmet och förskolan* Furubo som placeras *i Kärra i Dragsfjärd* (byn i fråga heter Kärra och ligger i kyrkbyn/den gamla kommunen Dragsfjärd). Även ÅU tar in bägge Ortsbestämningarna.

I MH är det en självklarhet att samtliga ärenden handlar om Kimitoön, utan att det skrivs ut. Medierna verkar dock ha en tendens att precisera området, *Kimitoön*, ganska tidigt i texten, vanligen redan i rubriken.

Exempel 6. Geografisk bestämning i rubriken. Ur textexempel 5c och 3b.

a) Yle:

Kimitoöns styrelse godkände budget för 2019 och åtgärdsprogram – samarbetsförhandlingar hägrar.

b) ÅU:

Tekniska nämnden i **Kimitoön** beslöt i tisdags

Undantaget i analysmaterialet är 1b: orten som nämns där är istället *Dalsbruk*, dvs en av de större orterna i kommunen Kimitoön.

Information som reportrarna ofta vill ge sina läsare är hur ett refererat ärende går vidare i behandlingsprocessen, även om detta inte alltid anges i MH. Källan är ofta osynlig, men kan tänkas vara den rutinerade reporterns kunskap om kommunalt beslutsfattande.

Exempel 7. Medier adderar info om behandlingsprocessen. Ur textexempel 2a och 2b.

a) MH:

Budgetförslaget föreläggs kommunstyrelsen i föreslagen form.

b) ÅU:

Härnäst får kommunstyrelse **och fullmäktige** ta ställning till bildningsnämndens budgetförslag.

Annan information som adderas i samtliga nyhetstexter (undantag: textexempel 3c) är vilket beslutsorgan som gett upphov till nyheten. Då nämndmedlemmarna läser MH är sammanhanget självklart, men då reportern ska förmedla informationen vidare krävs att situationen förklaras, för att läsaren ska förstå sammanhanget: t.ex. berättar Yle-reportern genast i början i

textexempel 1c att *Omsorgsnämnden behandlade budgetramarna för 2019 på sitt möte på torsdagen*. Det gör också ÅU i 1b, genast i början av texten: *Kimitoöns omsorgsnämnd får på torsdag ta ställning till*.

I vissa fall adderas information för att precisera något ärende i MH. I textexempel 1b vill ÅU-reportern precisera en punkt i åtgärdslistan, och baserar då sin fråga på egna slutsatser (osynlig källa). Ur MH framkommer nämligen inte vart verksamheten i äldreboendet Almahemmet skulle komma att flytta, men reportern tror sig ha svaret:

Exempel 8. Adderad information baserad på reporterns slutsats. Ur textexempel 1b.

Omsorgschef XX, om det effektiverade serviceboendet flyttas från Almahemmet till ett annat utrymme i Kimito **så måste det rimligen vara frågan om Attendos eller Esperis nybyggda vårdhem?**

– För Almahemmets serviceboende finns det olika möjligheter, så som att hyra en annan lokal av privata handlande subjekter, säger hon.

Ett klart ja eller nej på frågan får ÅU-reportern inte, men tar här vara på sin maktposition för att presentera sin egen slutsats om de privata vårdhemmen för läsaren. Också Yle-reportern (1c) preciserar samma punkt i åtgärdslistan, men nöjer sig med att nämna *de privata vårdbolag som har etablerat sig i Kimito* utan att namnge dem.

Ett exempel där källan är oklar är då ÅU-reportern i textexempel 2b berättar att en del av dem som bor i Västanfjärd, där det stängningshotade biblioteket finns, de facto ofta använder sig av bibliotekstjänster vid ett annat, större bibliotek i kommunen. I budgetboken hittas statistik över det utlånade materialet vid kommunens olika bibliotek, men inte några siffror över kunder som använder annat än närbiblioteket. Informationen kan tänkas komma från den muntliga källan, men några klara signaler för det finns inte i texten.

I motsvarande Yle-text (2c) finns också informationshelheter som inte kan läsas ur MH, men de är av sådan art att de sannolikt härstammar från den muntliga källan, t.ex. att föräldrar till barn i det stängningshotade dagiset kan välja dagvårdsort enligt vad som passar familjen. Informationen svarar på frågor om praktiska följder då ett daghem upphör med sin verksamhet.

Ett fall där reporterna är tvungna att hämta bakgrundsinformation på annat håll än i MH visar texttrio 3. Den bakgrund MH ger till ärendet gäller enbart den juridiska delen av vad kommunen

har varit och är skyldig att göra p.g.a. laguppdateringen. ÅU väljer att ytterligare berätta att det fortfarande finns ca 200 hushåll som inte anslutit sig till Kimitoöns vatten (om dessa finns i tätort eller ej anges inte) och att en del av dem fått brev från kommunen, där de uppmanats ansluta sig med hot om vite. Också Yle berättar om breven, dock utförligare: att brevmottagarna är *fastighetsägare* som *vägrat* ansluta sig till *det kommunala vattennätet* och att det är *bygg- och miljönämnden [sic!]* som hotar om vite. Varifrån reportrarna tar sin bakgrundsinformation anges inte, men eftersom bägge medier skrivit upprepade gånger om tvånget att ansluta sig till det kommunala vattennätet, kan reportrarna ha hämtat informationen från tidigare texter eller ur egen kunskap⁸.

I textexempel 4c går Yle-reportern in på ett sidospår då hen berättar att en gammal bullerutredning har godkänts i samband med nämndens godkännande av den aktuella vindkraftsdelgeneralplanen. Också ÅU ställer den muntliga källan en fråga om detta. Om bullerutredningen står det ingenting i den beredning som gjorts inför mötet i fråga, men intressant nog var den ett viktigt tema då planen sist behandlades i ett politiskt organ (tekniska nämnden den 27.3.2017, alltså ca två år innan ifrågavarande möte). Då beslöts att planen *remitteras till ny beredning för uppgörande av en bullerutredning*. I MH finns en tydlig lucka, då information om varför bullerutredningen uteblivit saknas. Det reagerade dock en nämndmedlem på, som under mötet ville remittera planen för att en ny bullerutredning skulle göras. Om det är luckan i MH eller nämndmedlemmens remitteringsförslag som väckt reportrarnas intresse framgår inte. Reporter X1 anger (e-post 28.4.2019) att hen ytligt läser bakgrundsmaterial till ärende som verkar intressanta, för att få ett grepp om vad de handlar om. Hen uppger sig också läsa bl.a. hur beslutsgången gått under tidigare möten och vilka alternativa förslag som har gjorts. Utgående från det kan man tänka sig att även aktuella reporter bekantat sig med vad som beslöts under tidigare möten.

I MH i texttrio 5 berättas att samarbetsförhandlingar kan bli aktuella i kommunen, men reportrarna vill ha mera information:

Exempel 9. Reportrarna bygger ut temat samarbetsförhandlingar. Texttrio 5.

a) MH:

⁸ T.ex. Yle: Få tänker frivilligt ansluta sig till Kimitoöns vatten (publicerad 19.09.2016) och Vattnet får det att koka på Kimitoön (publicerad 25.08.2016). ÅU: Nya uppmaningar om anslutning till Kimitoöns Vatten (publicerad 23 januari 2018) och Nämnd i Kimitoön hotar fastighetsägare med böter (publicerad 1 december 2017).

Åtgärder som krävs för att balansera ekonomin kan även leda till inledande av samarbetsförfarande i kommunen. Samarbetsförfarande är nödvändigt bland annat vid omorganisering av arbete, vid förändringar i kommunens servicestruktur, då sättet att ordna tjänster ändras eller då arbetstagare överförs till anställning på deltid eller personal permitteras.

b) ÅU:

- Det enda vi prioriterar är, att när det blir aktuellt med samarbetsförhandlingar, som behövs för att omorganiseringen är så stor, så siktar vi på att lösa det med pensioneringar. Vi har en stor årskull som närmar sig pensionering.

c) Yle:

Det som däremot verkar oundvikligt är att kommunen förr eller senare inleder samarbetsförhandlingar.

- Nog är det sannolikt.

XX vill inte spekulera i om eventuella uppsägningar blir aktuella utan betonar att man i första försöker spara pengar genom pensionsarrangemang.

Texten i MH (5a) verkar främst vara en slags instruktion till i vilka situationer kommunen inleder samarbetsförhandlingar. Reportrarna vill veta om det blir aktuellt, när det blir aktuellt och om uppsägningar då är ett alternativ.

Liksom temat samarbetsförhandlingar byggs ut och med hjälp av den muntliga källan blir en nyhet, händer samma sak med de stängningsförslag som blir nyheten i texttrio 2. Om dem finns information (främst i sifferform) i den bifogade budgetboken, men inte i beredningstexten. I den finns dock angivet att cheferna för bildningsavdelningens enheter presenterar budgeten under mötet. Troligtvis kommer en stor del av reportrarnas info från de presentationerna, genom nämndens ordförande.

4.3 Evaluering

I samband med analysen av evalueringarna i nyhetstexterna är det värt att notera att reporterns uppdrag här är att skapa en nyhet på basen av något som hen personligen inte upplevt. Det här blir en ”skrivbordsuppgift”, där egna intryck har en marginell roll, alltså en andrahandstext. Reportern är inte ute på fältet för att uppleva något, eller samla ihop en story, utan källan är ett dokument och vanligen också ett telefonsamtal. Den intervjuade har däremot varit med på

mötet, och har lättare att komma med evaluerande beskrivningar av situationen (se kapitel 2.6 om Reporterns tillvägagångssätt). Reporter X1:s (e-post 28.4.2019) spontana svar på frågan om resultatet av intervjun påverkas av personen som intervjuas är nej, men vid närmare eftertanke blir svaret ändå ja. ”En del berättar mer, förklarar mer, ger mer bakgrundsfakta och dylikt, men det är inget jag direkt kan påverka annat än att ha så öppna frågor som möjligt och att fråga tillräckligt många tilläggsfrågor”. Även reporter X2 (e-post 21.5.2019) anger att den intervjuades personlighet har betydelse, beroende på hur ”pratglad” denna är: ”I de bästa av världar skulle väl slutresultatet inte påverkas av vilken typ av person jag intervjuar, men jag tror nog att det kan ha en viss inverkan i alla fall. Jag strävar förstås efter att det inte har en inverkan.”

4.3.1 Distanserade möteshandlingar

Sändarna för MH är distanserade och fokuserade på faktaframställningen, vilket resulterar i att dessa texter innehåller få eller inga synliga värderingar (t.ex. i form av adjektiv) eller åsikter/spekulationer. Dock finns exempel på evaluerande uttryck i de MH som ingår i mitt material, några av dem presenterade nedan.

Trots att MH i texttrio 3 huvudsakligen är lagspråksorienterade, finns här några evalueringar. T.ex. redogörs här för fall i vilka en fastighet utanför tätort inte behöver anslutas till vattennätet, bl.a. är ett villkor att *fastigheten har tillgång till en **tillräcklig** mängd hushållsvatten*. Vilken mängd vatten som här avses är alltså tolkningsbart. Intressant är att går man till källan för ifrågavarande beredningstext, lag om vattentjänster (119/2001), återfinns detta tolkningsbara *tillräcklig mängd* faktiskt också här.

I beredningen till ärendet om Balans 2020 (texttrio 5) finns några få evalueringar, t.ex. *av investeringarna kan endast **de allra nödvändigaste** förverkligas*. Adjektivet *nödvändig* eller adverbet *nödvändigt* förekommer ytterligare fyra gånger: *nödvändiga utredningar*, *nödvändiga ändringar*, *nödvändigt för att bryta den ökande trenden* och *samarbetsförfarande är nödvändigt*. Utrymmet för gradering förstoras i och med att MH gör skillnad på *de allra nödvändigaste* och *nödvändiga*.

4.3.2 Fler evalueringar i nyhetstext

I nyhetstexterna finns betydligt fler evalueringar från såväl reportrar som intervjuade.

Exempel 10. Evaluerande uttryck i nyhetstexterna 2b och 2c.

ÅU:

- a) **mysigt** trähus (i bildtext) (evaluerande)
- b) biblioteket har **rätt** dyra utrymmen (värdering)

Den intervjuade i ÅU-texten:

- c) inga **roliga** beslut (värdering)

Yle-reportern:

- d) att man **på allvar** ska börja utreda (bedömning)
- e) **hoppas** man minska på (tänkeverb)

Den intervjuade i Yle-texten:

- f) **vill** man **försöka** minska (förväntning)
- g) **mycket otacksamt** arbete (värdering/åsikt)
- h) vi gör vårt **yttersta** (värdering)
- i) och **så klart** att elevunderlaget kunde bli större (talarattitydsadverbial)

I texttrio 2, varifrån exempel 10 är hämtat, är det Yle-texten som innehåller flest evaluerande ord och uttryck. En stor del av dem förekommer i de direkta anföringarna. Men även här har reportern förstås valt vilka delar av intervjun hen vill citera. Eventuellt har den intervjuade i Yle-texten fått så stor plats just för att hen bjöd på många evaluerande uttryck.

Reportrarna är i texttrio 1 sparsamma med evalueringarna, till fördel för den omfattande faktapresentationen i form av åtgärdsförslagen. Dock kommer bägge i rubriken med evaluerande ord i form av jämförelseuttryck: Yle-reportern använder *stora* sparkrav och ÅU-reportern *mycket hårda* sparförslag. Det helt objektiva skulle här ha varit att ange summan som ska sparas. Senare i ÅU-texten använder sig reportern av ett evaluerande, konkluderande sätt, då hen skriver ut sin egen fråga i texten, och således citerar sig själv (se exempel 8). Reportern utgår från sin egen konklusion om vilka privata vårdfastigheter i Kimito kommunens äldreboendeverksamhet sannolikt flyttar till.

I texttrio 3 står den intervjuade uteslutande för ÅU-textens evalueringar. Hen uttalar sig i direkt anförande om *att de som redan har anslutit sig är besvikna* (värdering). Vidare hoppas (förväntning) hen att nya anslutningar inte görs de närmaste dagarna innan laguppdateringen träder i kraft. I indirekt anföring tycker hen att laguppdateringen *är bra* (åsikt). Yle-reportern (3c) berättar att *många vägrat ansluta sig till det kommunala vattenätet*. Att de som vägrat är *många* är reporterns bedömning, men någon siffra anges inte. Att dessa fastighetsägare *vägrat* är också reporterns bedömning. Att sätta likhetstecken mellan *vägra ansluta sig* och att låta bli att reagera på vattenverkets uppmaning via brev, är reporterns egen slutsats. Att kommunens bygg- och miljönämnd *har till och med tagit till hot om vite* är exempel på ett talarattitydsadverbial. Reporterns *till och med* verkar syfta på att denna nämnd verkligen ”har gått så långt”. Även i Yle-texten är det den intervjuade som står för de flesta evalueringarna. Vd:n för Kimitoöns vatten *bedömer att det kan handla om 100 till 150 hushåll*. Hen vill inte säga eller vet inte exakt antal. Vidare menar hen, fortfarande i indirekt anföring, att vändningen i frågan var *oväntad* och *inte önskvärd* (åsikt).

Gällande texttrio 4 är evalueringarna få: samtliga finns i intervjuerna, i de direkta anföringarna. I Yle-texten (4c) anser den intervjuade nämndordförande att det inte är *god förvaltning att [...]* *kräva en ny [bullen]utredning* (värdering) samt att *Det är viktigt att de förtroendevalda får säga sin åsikt* (bedömning). I ÅU-texten (4b) uttrycker sig samma ordförande om att göra ny bullerutredning som *oskäligt och dålig förvaltning* (bedömning/åsikt). ÅU-reportern använder i rubriken en stark evaluering/dramatiserande uttryck, nämligen att *FS, SDP och VF är bestörta*. Att partimedlemmarna är bestörta tolkar ÅU-reportern ur pressmeddelandet, där det sägs att SFP och Centern *brutit* mot ett fullmäktigeavtal och att de övriga partierna anser att *deras förtroende för SFP:s och Centerens fullmäktigegrupperna [sic!] har förbrukats*.

I texttrio 5 använder ÅU-reportern i rubriken tänkeverbet *hoppas*, som här tillskrivs styrelsen. Senare i texten kommer reportern med en evaluering i form av sin egen (alternativt den intervjuades) konklusion:

Exempel 11. ÅU-reporterns evaluerande konklusion. Ur textexempel 5b.

Vad gäller åtgärdsprogrammet säger X att det främst handlar om utredningar i det här skedet, och att alla alternativ är på samma linje. **Det betyder att** möjligheten att sälja vårdfastigheter och – verksamhet till privata inte prioriteras framför andra alternativ.

Yle-reportern använder i texttrio 5 evalueringar som t.ex. att *styrelsen lyckades godkänna ett budgetförslag* (bedömning) och kommer in med en svagt positiv förhoppning (i en mellanrubrik): *Silverbacken och Västansfjärds bibliotek kan kanske sparas?* Vidare använder Yle-reportern evalueringen (gällande samarbetsförhandlingarna) *det som däremot verkar oundvikligt* (bedömning).

Inte bara genom ord och fraser likt ovan evaluerar reporterna företeelser, utan också genom metaforer och genom att införa mer drama i presentationen. Även om reporterna tar till fler målande eller kraftfulla ord än de opersonliga MH, representerar materialet saklig nyhetsrapportering. De något dramatiserande orden förekommer främst i rubrikerna, för att locka till läsning. ÅU (2b) använder rubrikformuleringen *föreslås stängas*, medan Yle (2c) för in en något mer känsloladdad formulering i metaforen *kan få stänga sina dörrar*. Metaforen konkretiserar stängningen av verksamhetspunkterna, medan ÅU mer fokuserar på ett beslutsförslag på papper. I en annan rubrik (3c) benämner Yle-reportern ärendet, inklusive bakgrund, *Vattenkriget på Kimitoön*. En stark metafor för motståndet från fastighetsägare mot det kommunala vattentjänstverket.

Några av dramatiseringarna står de muntliga källorna för (speciellt i textexempel 2b och 2c).

4.4 Innanförskap

Vad en reporter på förhand kan ta för givet att den heterogena gruppen av nyhetsläsare vet om världen måste vara en tolkningsfråga. Reporter X1 (e-post 28.4.2019) beskriver situationen så här: "Alla våra telegram ska kunna läsas, oberoende av hur bra du är på att läsa eller hur väl insatt du är i besluten. Förstås gör vi ibland fel här då vi glömmer bort att våra lyssnare och läsare inte nödvändigtvis har följt med ett aktuellt ärende lika noggrant som vi." Sällan finns väl ändå varken tid eller utrymme att reda ut hela bakgrunden till ärendet. Reporter X2 (e-post 21.5.2019) anger att hen skriver för den vanliga ortsbö och att "jag brukar utgå från att min modelläsare inte har koll på kommunala ärenden, eller anser sig åtminstone inte ha koll på dem."

Vad man kan förutsätta att läsaren vet är en svår fråga för reportern. Det bekräftar Grünbaum (1994 s.13) som konstaterar att detta var en återkommande fråga i hennes arbete som språkvårdare och korrekturchef på Dagens Nyheter. Hennes svar är att läsaren för det mesta vet mindre än reportern, men reportern kan ändå anta att läsaren har god fattningsförmåga.

4.4.1 Befogat att presupponera i möteshandlingar

För MH är det naturligt och godtagbart att presupponera information, speciellt detaljinformation om kommunen, eftersom man kan förutsätta att nämndmedlemmarna är insatta i kommunens angelägenheter. Som ett exempel kan här nämnas att MH i texttrio 3 inte reder ut bakgrunden till vattentjänstverkets verksamhetsområde, t.ex. vid vilken tidpunkt man beslutat om detta, vad det innebär osv. Även om aktuella ärende (lagändringen) är nytt, presupponeras det att kunskapen om verksamhetsområdet inhämtats tidigare.

MH i texttrio 5 skiljer sig dock på några punkter gällande innanförskap, då information som kunde presupponeras av förtroendevalda ändå förklaras. T.ex. får termen årsbidrag en definition i textexempel 5a: *Årsbidraget visar hur mycket av den interna finansieringen som återstår efter att de löpande utgifterna har betalats*. Att texttrion skiljer sig åt kan ha att göra med att nämnda exempel ingår i en textdel som också finns i budgetboken, där texterna verkar vara skrivna för en bredare målgrupp, eller så hittas förklaringen i individuella skillnader bland dem som skriver beredningstexterna. I samma exempeltext finns också innanförskap, t.ex. i bilagan till balansärendet används förkortningen *MOT* utan definition: *Uttredningar ska genomföras tillsammans med MOT ifall verksamheten i fråga [...] berör kommunens fastigheter*. (Eftersom detta tycks vara en instans som har med fastigheter att göra är det sannolikt att det är avdelningen för miljö och teknik som avses).

4.4.2 Presuppositioner i nyhetstexterna

I texttrio 2 anger Yle (i direkt anföring av ordförande) att *ministeriet* måste involveras i gymnasieutredningen. Att det handlar om *undervisnings- och kulturministeriet*, som det står i MH, framkommer inte i texten: läsaren förväntas kunna dra den slutsatsen.

Intressant är att ÅU i rubriken i samma texttrio placerar daghemmet Furubo i *Dragsfjärd*, medan det i texten placeras i *Kärre*. Presuppositionen handlar här om att Dragsfjärd och Kärre i detta sammanhang är namn på samma geografiska område. En läsare som inte känner till det kunde tänkas bli något förvirrad av att samma daghem verkar finnas på två orter.

I texttrio 3 refererar ÅU-reportern förändringarna ifrågavarande laguppdatering för med sig, men berättar inte mer om denna lag, alltså vad den tidigare byggde på. Det förväntas läsaren veta, alternativt ta reda på på annat håll.

Liksom ÅU (3b) nämner Yle (3c) *vattentjänstverkets verksamhetsområde*, men ger inte någon närmare förklaring till vad det är. Detta visar på att reportrar måste kunna anta att läsaren, åtminstone ytligt, är insatt i ärendet.

Liksom nämnt i tidigare kapitel har vindkraftsärendet (texttrio 4) pågått länge, och det är svårt att veta vilken information som kan anses vara känd för läsaren. Varken ÅU eller Yle introducerar ärendet, genom att t.ex. berätta att en vindkraftsdelgeneralplan här varit under planering en längre tid. Bägge medier tar istället in delgeneralplanen som ett känt begrepp. Att i en nyhetsartikel varje gång reda ut utgångspunkten för detta redan omskrivna ärende är dock inte brukligt. Ärendet har högst antagligen följts av bägge medier under den mångåriga processen.

Vidare presupponerar ÅU (4b) det fullmäktigeavtal de politiska partierna ingått två år innan ifrågavarande möte: *SDP, Fri Samverkan och Vänsterförbundet säger upp det fullmäktigeavtal som ingicks mellan de politiska partierna på Kimitoön i maj 2017*. Tidpunkt, plats och deltagare nämns, samt att avtalet sägs upp, men inte vad avtalet gick ut på. Den insatta läsaren kan dra slutsatsen att det hade med bullerutredningen att göra, eftersom texten senare fokuserar på den. Enligt Yle (20.3.2019) handlade avtalet om fler viktiga frågor, men bl.a. att ”planen för Nordanå-Lövböle ska behandlas först efter att en ny bullerutredning har gjorts”.

Yle (4c) presupponerar i *Motförslaget var att planen igen skulle återremitteras* [sic!] att planen har återremitterats även tidigare. Här skönjer texten att det finns en tidigare process innan aktuella återremitteringsförslag.

Även styrelsens budgetärende i texttrio 5 har medierna följt innan ifrågavarande möte, eftersom alla nämnder tidigare behandlat budgeten för sina avdelningar. T.ex. har bildningsnämnden föreslagit en stängning av biblioteket i Västanfjärd: ett omdiskuterat ärende⁹ som bägge medier här följer upp. ÅU (5b) talar om *nedläggningen av biblioteksverksamheten i Västanfjärd* som något bekant. Yle presupponerar inte lika starkt i brödtexten, där stängningen av biblioteket presenteras som ett förslag som tidigare förts fram i syfte att spara pengar.

ÅU presupponerar (5b) även att läsaren är medveten om kommunens tidigare tankar om att sälja vårdfastigheter (inklusive verksamhet) till privata aktörer: *Vad gäller åtgärdsprogrammet säger X att det främst handlar om utredningar i det här skedet, och att alla alternativ är på samma linje. Det betyder att möjligheten att sälja vårdfastigheter och –verksamhet till privata inte prioriteras framför andra alternativ.* Att tankarna om försäljningen är en prioritering som varit gällande tidigare presupponeras, vilket i detta sammanhang kan omnämnas som en negation – en mer dold typ av textsamspel.

Vidare förutsätter ÅU-reportern (5b) att läsaren har tillräckligt med bakgrundskunskap för att förstå följande: *nedläggningen av biblioteksverksamheten i Västanfjärd flyttades från budgetförslaget till åtgärdsprogrammet.* Det som presupponeras är att läsaren känner till skillnaden att det som finns i budgeten ska genomföras, medan det som finns i åtgärdsprogrammet (balanseringsprogrammet) ska utredas, för att **eventuellt** förverkligas. Visserligen kommer tillägget *X säger att man ännu vill se över helheten och bedöma om verksamheten i fastigheten kan effektiveras*, vilket ju syftar till att detta inte är slutbehandlat. I Yle-texten får en oinsatt läsare mer vägledning: *Båda fastigheterna finns med i åtgärdsprogrammet 2020. Det innebär att de ska utredas.*

4.5 Verbalsubstantiv

Antagandet om att det i mina texttrion är de byråkratiska möteshandlingarna som innehåller flest verbalsubstantiv är riktigt (se tabell 3). Textexempel 4a (MH om vindkraft) toppar

⁹ T.ex. publicerade Yle den 14.11.2018 artikeln Kreativitet krävs för att Västanfjärd ska få behålla sin service, där över 100 personer samlades till ett möte i den lilla byn för att diskutera de aktuella stängningshoten av främst Västanfjärds bibliotek och ortens äldreboende Silverbacken.

statistiken, medan textexempel 1c (Yle om Dalsbruks hälsostationsstängning) har den lägsta andelen verbalsubstantiv. Högst andel verbalsubstantiv av nyhetstexterna har 5c (Yle om styrelsens budgetbehandling). Inom samtliga texttrion är det MH som har den högsta andelen verbalsubstantiv. På en punkt kan statistiken i tabell 3 vara missvisande: Andelen verbalsubstantiv i MH i texttrio 2 är strängt taget inte den underlagstext nyhetstexterna baserar sig på. MH handlar här om den ekonomiska delarna av budgeten, medan nyhetstexterna refererar stängningsförslag ur (troligtvis) den muntliga källan.

Tabell 3. Förekomsten av verbalsubstantiv i hela materialet.

Texttrio nr.	MH	ÅU (6: VN)	Yle (6:YleV)
1	6 %	5 %	2 %
2	8 % ¹⁰	3 %	3 %
3	8 %	4 %	4 %
4	12 %	3 %	4 %
5	9 % ¹¹	3 % ¹²	6 %
6 ¹³	8 %	4 %	3 %

Utgående från nyhetstexterna kan sägas att reportrarna i många fall verkar sträva efter att aktivera sina texter genom att undvika verbalsubstantiv. Dock är det knappast uttryckligen så reportrarna resonerar, utan denna strävan ingår förmodligen i en mer omfattande tanke om att skriva mottagaranpassat. Reporter X2 (e-post 21.5.2019) säger att hen fokuserar på att skriva korrekt och lättförståeligt, genom att bl.a. ”använda relativt lätta ord, rak ordföljd och undvika allt för långa meningar”. Reporter X2 är inne på samma linje, och säger att man alltid försöker ”skriva om kommunala beslut till en svenska som är mera rakt på sak, helst utan bisatser och utan alltför långa ord”.

Exemplet nedan visar på omskrivningslösningar i materialet där verbalsubstantiv i transformationen ersatts med verb, verbfras eller annan omformulering.

¹⁰ Gymnasieärendet ej medtaget, eftersom ÅU-texten ej refererar det i aktuella text.

¹¹ Siffran baserar sig på ärendet om balanseringsprogrammet.

¹² Exklusive Dalmed-ärendet samt punktuppställningen om föreliggande utredningar.

¹³ Jämförelsematerialet med, även om jag behandlar det först i avhandlingens sammanfattning.

Exempel 12. Omskrivning av verbalsubstantiv, texttrio 1.

- a) MH: En **stängning** av Dalsbruks hälsostation ⇒ ÅU: En **stängning** av Dalsbruks hälsostation.
 ⇒ Yle: Dalsbruks hälsostation kan stänga / att stänga Dalsbruks hälsostation
- b) MH: **Ersättande** närservicepunkt ⇒ ÅU: möjligheten att i stället ha en närservicepunkt ⇒ Yle:
 skulle hälsostationen ersättas
- c) MH: **Öppethållning** några dagar i veckan ⇒ ÅU: att ha [en närservicepunkt] några dagar i veckan
 ⇒ Yle: som erbjuder tjänster vissa tider

Förutom att ämnesrelaterad terminologi som t.ex. *vattenanslutning* och *avloppsanordning* (texttrio 3) tillför nyhetstexterna verbalsubstantiv hämtar den kommunala beslutsprocessen in verbalsubstantiv som *ordförande*, *beredning*, *bildningsnämnd* och *verkställande direktör*, där en omskrivning inte är befogad. Verbalsubstantiv som är facktermer är riskabla att skriva om, eftersom betydelsen då kan förskjutas. Att t.ex. ersätta centrallagerfunktion (texttrio 1) med ett uttryck som "Platsen där det centrala lagret fungerar" skulle verka främmande och termen mistar en del av sin betydelse och sitt komprimerade uttryckssätt.

Den ämnesrelaterade terminologin (ofta i formen verbalsubstantiv) skiljer sig förstås mellan texttriorna: vissa ämnen är svårare och mer fackspråkliga än andra. Att textexempel 5c har så hög andel verbalsubstantiv kan tänkas ha att göra med att ämnet (budgetbehandling) är abstrakt och kommer med en del ekonomirelaterade verbalsubstantiv. Textens verbalsubstantiv är följande: *styrelse*, *samarbetsförhandlingar*, *utmaningar*, *styrelseordförande*, *balansering*, *besparingar*, *ändringar*, *utredningar*, *stängning*, *äldreboende* och *uppsägningar*. De flesta av dem är vedertagna ord, men det finns också verbalsubstantiv som med fördel kunde omformuleras: t.ex. *en stängning av äldreboendet Silverbacken* (en formulering som verkar vara hämtad direkt ur bilagan till MH), kunde lätt göras aktiv: "att stänga äldreboendet Silverbacken". Tar man i motsvarande ÅU-text (5b) in också punktuppställningen över balanseringsförslagen i beräkningen av verbalsubstantiv stiger andelen från tre procent till hela sju procent. Dock är andelen verbalsubstantiv för MH i den texttrion samma (9 %) med eller utan punktuppställningen. ÅUs verbalsubstantiv i texttrio 5 är *samarbetsförhandlingar*, *pensioneringar*, *ändringar*, *anställning(sstopp)*, *nedläggningen*, *nyanställningar*, *utredningar*, *omorganiseringen*, *storleksordningen* och *balansering(sförslag)* samt i punktuppställningen *försäljning*, *upphandling*, *samordning*, *utredning*, *omändring*, *stängning*, *ersättande*, *öppethållning*, *granskning* och *utlokalisering*. Ur punktuppställningen verkar ÅU få med verbalsubstantiv som med fördel kunde göras aktiva. En jämförelse med texttrio 1 bekräftar,

gällande mitt material, att punktuppställningar över åtgärdsförslag kan föra med sig fler verbalsubstantiv till nyhetstexterna. Andelen verbalsubstantiv i textexempel 1b är också förhållandevis hög (5 %) och fler av källans verbalsubstantiv tas in som sådana, medan Yle-reportern i denna texttrio lyckas undvika de flesta verbalsubstantiv (2 %).

Ämnet i texttrio 2 (bildningsärenden) baserar sig på är mer människonära och vardagligt och andelen verbalsubstantiv i nyhetstexterna är relativt lågt (3 %). De verbalsubstantiv som förekommer i MH i texttrio 2 är främst vanliga, lexikaliserade ord som t.ex. *(löne)förhöjning*, *förändring*, *ökning*, *avdelning*, *samarbetsförhandling*, *inbesparing*, *utmaning*, *inriktning* och *planering(sarbete)*, där en omskrivning skulle göra att texten förlorar sitt koncentrerade uttryckssätt.

Verbalsubstantiven i nyhetstexterna i texttrio 2 kan inte alla härledas till MH, p.g.a. att reporterna främst refererar de föreslagna strukturella förändringarna, som inte finns att läsa i beredningen. ÅU tar upp de två största förändringarna och tar då in verbalsubstantivet *stängning*, istället för ett mer aktivt uttryckssätt: *I budgetförslaget finns bland annat en stängning av Furubo daghem*. Yle använder några av de lexikaliserade verbalsubstantiven ur MH som *förändring* och *inbesparing*. Reportern fyller på med vanliga verbalsubstantiv som *hälsning*, *utredning*, *förutsättning*, *nedskärning*, *beroende på* och *målsättning*. En mer byråkratisk term som Yle-reportern väljer att ta in är *ramöverskridning* enligt följande: *hoppas man minska på ramöverskridningen för 2019*.

MH i texttrio 3 och 4 tillhör dem i mitt material som ofta väljer ett substantivuttryck framom ett verb (8 % och 12 %). Nedan exempel på formuleringar innehållande verbalsubstantiv.

Exempel 13. Verbalsubstantiv i MH, textexempel 3a.

- a) Denna lags **ikraftträdande**
- b) Utgångspunkten för [...] **tätortsavgränsningen** är **uppföljning** av samhällsstrukturen
- c) I den **gällande** miljöskyddslagen iakttas vid **bortledande** och **behandling** av spillvatten

De verbalsubstantiv som används i MH i texttrio 4 är främst typiska verbalsubstantiviska termer för förvaltning som t.ex. *beredning*, *utlåtande*, *riskbedömning*, *godkännande* och *planbeskrivning*, men också mer vedertagna ord som *påstående*, *närvarande*, *anläggning*, *korrigering*, men också dubbelverbalsubstantivet *godkännandebehandling*. Verbalsubstantivet

utlåtande står i fokus i MH (används elva gånger), eftersom sådana ska begäras in från flera instanser. Försvarmaktens *utlåtande* nämns av ÅU, men med en annan formulering: *efter att Försvarmakten meddelat att den inte ville ha vindkraftverk inom 600 meters avstånd*. I texttrio 4 är reportrarna sparsamma med verbalsubstantiven. De som används härstammar från förvaltningsspråket.

Eftersom den första halvan av ÅU-texten i texttrio 3 presenterar nyheten på en ganska ytlig och enkel nivå, undviks verbalsubstantiv. Dessa former kommer in först i och med att nämndens beslut refereras, i intervjun samt i bakgrundsbeskrivningen (4 %). Enbart verbalsubstantiven *helomvändning*, *indelning*, *påseende*, *anslutning*, och *ändringen av lagstiftningen* används. Gällande *ändringen*, är det fördelaktigt att använda substantivet, eftersom intervjuoffret kommer med sin bedömning av *ändringen*: *XX tycker att ändringen av lagstiftningen är bra*.

Inga verbalsubstantiv i ÅU-texten (3b) hämtas direkt ur underlagstexten. De verbalsubstantiv som förekommer är reporterns egna val, dock kanske påverkade av terminologin och koden som gäller för MH. ÅU berör dock att en ny lag ska träda i kraft, men nöjer sig med att säga att *lagen ändras från och med den första januari*, istället för att ta in det byråkratiska *ikraftträdande*. Också Yle (3c) undviker i hög grad verbalsubstantiv (4 %), även om reportern refererar en del av lagtexten i MH.

Både MH och nyhetstexter visar på att en effekt av att använda verbalsubstantiv är att antalet prepositioner blir fler. Ett exempel i texttrio 2 (2c) åskådliggör detta: *att få med en målsättning kring ökad rörlighet* (istället för t.ex. *ett mål är att öka rörligheten*).

4.6 Passiv

Som introduktion till passivanvändningen finns nedan en tabell som visar andelen passivformer för alla texter i materialet.

Tabell 4. Andelen passivformer i hela materialet.

Texttrio nr.	MH	ÅU (6: VN)	Yle (6: YleV)
1	3 %	5 %	3 %
2	3 % ¹⁴	3 %	1 %
3	4 %	1 %	4 %
4	6 %	2 %	3 %
5	3 % ¹⁵	1 % ¹⁶	1 %
6 ¹⁷	4 %	3 %	3 %

På några punkter kan statistiken i tabell 4 vara missvisande: För MH i texttrio 1 är det åtgärdslistan som kommer med 11 av de 13 passivformerna; beredningstexten har ett aktivare grepp om språket. Yle-texten i texttrio 2 består av enbart en procent passivformer (fem st.), men anmärkningsvärt är att reportern istället sätter in det indefinita pronomenet *man* åtta gånger. Den passiva konstruktionen undviks, men aktören förblir osynlig. Gällande texttrio 2 är samma iakttagelse aktuell som för verbalsubstantiv (se början av kapitel 4.5).

Föga förvånande är det MH som över lag har den största andelen passivformer: medeltalet för alla MH är 4 procent, medan det för nyhetstexterna är 2,5 procent. I topp (6 %) placerar sig MH i texttrio 4, alltså vindkraftsärendet, som både till innehåll och form är krångligt. De passivformer som hittas här verkar dock inte transformeras till nyhetstexterna (t.ex. *beslut har förkastats*, *beslut har överklagats*, *bygglov [...] beviljas*, *utlåtanden [...] inbegärdes*). I ÅU-texten (4b) hittas alla passivformer utom en i de delar som utgår från fullmäktigegruppernas pressmeddelande. t.ex. *det fullmäktigeavtal som ingicks* och *deras förtroende för [...] fullmäktigegrupperna har förbrukats*. Eventuellt kan passivformerna komma direkt från källan, men det kan också ha att göra med att aktörerna bakom meddelandet är en brokig skara personer och politiska partier, som inte enkelt kan benämnas med ett enda subjekt.

Något förvånande är det att MH i texttrio 3, som till stora delar baserar sig på lagtext, har en lägre andel passiv (4 %). En högre andel passivformer har faktiskt ÅU-texten i texttrio 1 (5 %),

¹⁴ Gymnasieärendet ej medtaget, eftersom ÅU-texten ej refererar det i aktuella text.

¹⁵ Siffran baserar sig på ärendet om balanseringsprogrammet.

¹⁶ Exklusive Dalmed-ärendet.

¹⁷ Jämförelsematerialet finns med för åskådlighetens skull, men det behandlar jag i den sammanfattande diskussionen.

som tar in många passiv ur källan – till och med i rubriken finns en dubbelpassiv: *föreslås utredas*. Just denna dubbelpassiv använder ÅU-reportern fler gånger.

Passivformerna blir i de flesta av nyhetstexterna inte ett problem, utan ett sätt att variera uttryckssättet.

4.6.1 Passiv i möteshandlingarna

Den gemensamma nämnaren för mötesärendena är att aktören bakom handlingarna i de flesta fall är kommunen, vilket har effekt på passivanvändningen i hela mitt material. Kommunen är en stor organisation med många möjliga aktörer i varierande skepnader, så i många fall är denna aktör både diffus, irrelevant och självklar. Redan kontexten för MH säger vanligen en hel del om aktören bakom aktuella handlingar: Förutom att beslutsfattandet har sin lagstadgade gång där olika aktörer har sina fasta uppgifter, så preciseras kontexten ytterligare av vilken specifik nämnd som sammanträder. Är det t.ex. omsorgsnämnden som sammanträder är det självklar att besluten fattas av den och att det är tjänstemännen inom omsorgsavdelningen som står för beredningen etc. I åtgärdslistor i materialet (MH i texttrio 1 och delvis 5) finns en tendens att utelämna aktören helt. Punkterna inleds med handlingen *utreds*, t.ex. *Utreds en minskning av hälsocentralsjukhusets platser*. I fokus är faktumet att detta ska utredas, inte vem som ska göra det (underförstått är att uppgiften troligtvis tillfaller någon tjänsteman inom omsorgsavdelningen). Att här skriva ut *kommunen* som aktör tydliggör inte situationen, utan skulle fylla listan med upprepningar utan större innebörd. Skulle man här sätta in vem i kommunen (eller eventuellt utomstående konsult) som ska utreda kanske fokus för diskussionen förskjuts till det.

I de flesta möteshandlingar som ingår i materialet används passiv form frekvent, vanligen liksom exemplet ovan, då man i fundamentet istället för aktör sätter in det man anser som viktigast i satsen.

Exempel 14. Passivformer i MH.

- a) om fastighetens vattenanordningar har **byggts** (3a)
- b) Skolornas timresurs [...] har **slagits** fast (2a)
- c) Orsaken till att ramen **överskrids** (2a)
- d) Verksamhetsområdenas avgränsning har **godkänts** i kommunfullmäktige (3a)

e) Kommunfullmäktiges beslut har **överklagats**. (4a)

I exempel 14 d anges aktören (kommunfullmäktige), men först senare i satsen. Just fullmäktige verkar man i fler fall föredra att ange som handlande subjekt, antagligen för att det har betydelse om organet med den högsta beslutande makten har bestämt något. I exempel 14 e är det inte kommunen som är aktör, men vem som överklagat beslutet döljs i den passiva formen. För verksamheten har det heller inte någon betydelse vem som överklagat, bara att en överklagan finns. I exempel 14 a talar man om fastigheter i allmänhet, vilket betyder att det inte är möjligt att ange aktören. Vem som byggt vattenordningen är dessutom i sammanhanget fullständigt irrelevant.

Ett undantag bland möteshandlingarna i mitt material utgörs av texttrio 5 (ärendet om Balans 2020), där passivformerna är relativt få (3 %). Där det handlande subjektet för satsen är känt, verkar skribenten/skribenterna föredra att skriva ut det, t.ex. *utredar tjänstemännen föregångaren av februari 2019 nödvändiga utredningar och För att de förtroendevalda ska kunna fatta beslut enligt kommunens ekonomiska balansprogram* (en mer texttypstrogen formulering kunde vara "För att beslut ska kunna fattas"). Parallellt med detta uttryckssätt används dock passivformen *utreds* utan handlande subjekt. Men för övrigt har denna beredningstext ett mer aktivt och förklarande uttryckssätt än de av motsvarande texttyp i materialet (se även kap. 4.4.1 Innanförskap).

En aktör som vanligen är dold i MH i mitt material är tjänstemännen (också de en del av kommunen). Men på liknande sätt som i MH i texttrio 5, anges aktören i MH i texttrio 1 i många fall, t.ex. *Tjänstemännen har påbörjat ett utredningsarbete* eller *I det budgetförslag som beredningen framställer för omsorgsnämnden*.

4.6.2 Passiv i nyhetstexterna

Det kommunala ärendet har i nyhetstexten tagits ur sin kontext, vilket betyder att aktören inte är lika självklar som i många fall i MH. Reportrarna klargör i många fall den i MH diffusa aktören.

Exempel 15. Reportrarna klagör aktör, istället för att använda källans passiv. Ur texttrio 1.

- a) Bland annat godkände **nämnden** inte (1c)
- b) den ram som **kommunstyrelsen** har gett (1b)
- c) Efter att **omsorgsnämnden** har behandlat (1b)
- d) På det sättet kan **kommunen** minska personalkostnaderna (1c)

(Också i exempel 17 b och c i kapitlet nedan sätts *kommunen* in som aktör.)

I vissa fall anges aktören även om denna är självklar eller irrelevant (t.ex. i 15 d finns det i sammanhanget knappast någon annan än just kommunen som kan minska personalkostnaderna), men då fyller uttrycksättet istället en språklig funktion genom att satsen blir aktivare och lättare att uppfatta.

Där reportern inte finner det nödvändigt att avslöja aktör eller kanske inte själv har vetskap om den, kvarstår passivformen ur MH. Detta kan t.ex. vara en situation (likt många gånger i MH) där handlingen i sig eller objektet för handlingen är viktigare än vem som utför den. Det markeras med att det viktigaste ordnas först, liksom i exempel 16.

Exempel 16. Handlande subjekt saknas. Det viktigaste ordnas först.

- a) I Hannahemmet **förverkligas** en platsminskning (1b)
- b) nedläggningen av biblioteksverksamheten [...] **flyttades** från budgetförslaget (5b)
- c) den gamla bullerutredningen som **gjorts** (4c)
- d) Förskolan **flyttas** från Hulta (2b)
- e) Hyresavtalet [...] **sägs** upp (2b)
- f) Stora förändringar **föreslås** (2c)
- g) Först ska en utredning tillsammans med ministeriet **göras** (2c)

Också i nyhetstexterna finns exempel på fall då det handlande subjektet i form av kommunen sätts ut, samtidigt som man tar vara på den ordföljdsförändring bruk av passiv erbjuder, t.ex. *Både budgeten och åtgärdsprogrammet ska ännu godkännas av kommunfullmäktige* (5c). Budget och åtgärdsprogram har varit i fokus för texten, liksom i denna mening.

I vissa texttrion skiljer sig reportrarnas lösningar markant, t.ex. gällande bruket av passiv i texttrio 1. Yle frångår i många fall passivformerna, vilket leder till större omformuleringar. ÅU-reportern toppar här statistiken gällande passiv i nyhetstexter, och kopierar i många fall in dem från MH.

Exempel 17. Yle-reportern frångår passiv. Texttrio 1.

- a) MH: Utreeds en stängning av hälsostationen i Dalsbruk ⇒ Yle: I det här åtgärdsprogrammet finns bland annat alternativet att stänga Dalsbruks hälsostation ⇒ ÅU: Tio punkter ska utredas, bland annat en stängning av Dalsbruks hälsostation.
- b) MH: Förverkligas platsminskning i Hannahemmets institutionsvård (4 platser) som ger inbesparing 1 personalresurs år 2019. ⇒ Yle: I åtgärdsprogrammet finns också en minskning av antalet vårdplatser på äldreboendet Hannahemmet i Dragsfjärd. På det sättet kan **kommunen** minska på personalkostnaderna. ⇒ ÅU: I Hannahemmet förverkligas en platsminskning på fyra platser som ger inbesparing 1 personalresurs 2019.
- c) MH: Utreeds stängning av Silverbacken ⇒ Yle: **Kommunen** överväger också att stänga Silverbackens äldreboende ⇒ ÅU: Också stängning av äldreboendet Silverbacken i Västanfjärd [...] föreslås utredas.

I exempel 17 a och b gör sig Yle-reportern av med passivformen genom att istället hänvisa till åtgärdsprogrammet och dess innehåll.

På fler ställen i texttrio 1 sätter Yle in ett handlande subjekt, där källtexten inte har det, dock inte alltid för att undvika passiv, utan snarare för att få mer flyt i texten. Då MH listar tjänsterna vid närservicepunkten *distansläkare eller läkare, sjuksköterskottagning, rådgivningstjänster, laboratorieprovtagning, hjälpmedelsutlåning* tar Yle-reportern in aktören **invånarna** som den grupp som läkartjänsterna riktas till, enligt följande: *Då kan invånarna träffa en läkare antingen på ort och ställe eller på distans. Sjukskötersketjänster, rådgivning och laboratorietjänster skulle också erbjudas på närsestället.* Då **invånarna** tas med i satsen som handlande subjekt följs den av det aktiva verbet *träffa*.

Också i texttrio 4 ersätter Yle-reportern passiv med ett handlande subjekt: medan MH (4a) i den nyaste delen av beredningen aldrig använder den faktiska aktören bakom vindkraftsparken, nämner Yle *Vindkraftsföretaget* och *Egentliga Finlands Energi*.

Yle-reportern kringgår i texttrio 2 problemet med aktören för en verksamhetsstängning, genom att bildligt göra stängningsobjekten till det subjekt som utför handlingen: ***Furubodaghem och biblioteket i Västanfjärd kan få stänga sina dörrar i Kimitoön nästa år.***

4.6.3 Användningen av man

På samma sätt som passiv kan dölja en aktör kan också det indefinita pronomenet *man* göra det. Det används såväl i MH som i nyhetstexterna. För reportrarna finns här samma dilemma gällande den något diffusa kommunen som handlande subjekt.

Exempel 18. Användningen av man.

- a) Trots att **man** nu skär ner (1c)
- b) då **man** kommit överens om ett åtgärdsprogram (1c)
- c) **man** [har] ökat personalkostnaderna (2a)
- d) **Man** flyttar ut vuxeninstitutets verksamhet (2c)
- e) Nämnde [sic!] ansåg vidare att **man** på allvar ska börja utreda (2c)

I exempel 18 e är det nämnden som anser att kommunen ska utreda. Även här fungerar kommunen som ett samlingsnamn för flera möjliga aktörer. I vanliga fall är det i det skedet oklart exakt vilken person/tjänsteman som ska utreda, men i detta specifika fall (18 e) kommer följande ärende med svaret, nämligen att det är bildningschefen som ska utreda. Ett handlingssubjekt finns, men här väljer Yle att ändå inte peka ut det.

4.6.4 Textspecifika iakttagelser gällande passiv

Gällande MH i texttrio 3 är det värt att poängtera är att en stor del av beredningstexten härstammar från lagen och innehåller till de delarna fler passivformer. Yle-reportern är i sin transformation sparsam i sin passivanvändning, men passiven ökar i de delar av texten där laguppdateringen refereras. Det åskådliggörs i exemplen nedan, där reportern tagit in underlagstexten i sin helhet, fränsett några mindre ändringar gällande ordval och meningslängd.

Exempel 19. Yle-texten nära källan, inklusive passivformer. Ur texttrio 3.

- a) MH:
Från och med 1.1.2019 behöver en fastighet utanför en tätort inte **anslutas** till vattentjänstverkets vattenledning ⇒ Yle: Från och med årsskiftet behöver en fastighet utanför en tätort inte **anslutas** till vattennätet
- b) MH: en fastighet utanför en tätort behöver inte **anslutas** till vattentjänstverkets spillvattenavlopp om fastighetens avloppsanordningar har **byggts** innan vattentjänstverkets verksamhetsområde **godkändes** ⇒ Yle: En fastighet utanför en tätort behöver inte **anslutas** till vattentjänstverkets

spillvattenavlopp om avloppsanordningarna har **byggts** innan vattentjänstverkets verksamhetsområde **godkändes**.

4.7 Ordstil

I detta sista analyskapitel fokuserar jag på förenklingar, både på ord- och satsnivå. På ordnivå handlar det om då reportern byter ut en fackterm till ett mer allmänspråkligt ord, eller i vissa fall till och med ett talspråkligt sådant. I de flesta fall lyckas reporterna med mottagaranpassningen, men i vissa fall får byråkratiska formuleringar/facktermer från MH plats i nyhetstexterna nästan orörda. Förklaringen är eventuellt att det i dessa fall handlar om svårt, men viktigt innehåll, vilket gör att en omskrivning utan att riskera att justera innehållet är krävande.

4.7.1 Reportern förkortar och förenklar

På ordnivå kan omskrivningar i riktning mot kortare och enklare ord iakttagas. Några exempel finns i tabell 5 nedan.

Tabell 5. Ordförenklingar.

Möteshandlingar	ÅU	Yle
hälsocentralsjukhus (texttrio 1)	bäddis	-
för att kunna följa ramen krävs inbesparingar (texttrio 2)	för att få budgetförslaget bantat	komma innanför budgetramarna
laboratorieprovtagning (texttrio 1)	labb	laboratorietjänster
familjedagvårdare (texttrio 2)	dagmamma	familjedagvårdare
dagvårdsplats (texttrio 2)	dagisplats	daghemsplats (dock: dagisbarn)
bibliotek (texttrio 2)	bibba	bibliotek
vattentjänstverkets vatten- och avloppsvattennät (texttrio 3)	det kommunala vatten- och avloppsnätet	det kommunala vattennätet

Många byråkratiska drag ur MH återfinns i nyhetstexterna (både termer och komplicerade formuleringar), men tecken på att man vill ta ner texten på en mer vardaglig nivå finns. I tabell 5 finns t.ex. *bäddis*, som ingår i den talspråkliga mellanrubriken *Nya "bäddis" bantas?*(1b). Liksom *bibba*, *dagis* och *labb* är *bäddis* en talspråklig förkortning (av bäddavdelning - något som redan då texten skrevs hade benämningen hälsocentralsjukhus). Så här tydliga tecken på

en vilja att närma sig ett mer vardagligt språk finns inte i motsvarande Yle-text (1c), även om reportern t.ex. använder *daghemsplats* istället för *dagvårdsplats* och förenklar *vattentjänstverkets vatten- och avloppsvattennät* till *det kommunala vattennätet*. Yle-reportern håller en enhetlig stil från början till slut. De talspråkliga dragen i ÅU-texten (1b) bryter stilen, som för övrigt är rätt formell.

Ytterligare förenklingar finns, av typen *språklig genväg*. Enligt Grünbaum (1994 s. 11) är språkliga genvägar något tidningsskribenter ofta använder. ”Journalistspråket tar ofta genvägar, hoppar över led. Man skriver t.ex. ’mordet har inte kunnat lösas’ istället för ’mordgåtan har inte kunnat lösas’” (Grünbaum 1994 s. 11). En korrigering med syfte att följa grammatikregler kan göra formuleringen sämre och mer tungläst (ibid.). Ett exempel ur mitt material på detta är då reportern använder *fastighet* som om det skulle vara lika med *fastighetsägare*: *Efter årsskiftet är inte fastigheter utanför tätort längre tvungna att ansluta sig* (3b). Hushålls används på samma sätt: *På Kimitoön finns det fortfarande cirka 200 hushåll som inte har anslutit sig* (3b). Detta är inte grammatikaliskt korrekt – ett hushåll eller en fastighet kan inte utföra en handling. Men genom denna genväg blir satsen kortare och mer lättläst. I samma texttrio löser Yle-reportern användandet av *fastighet* med att ersätta det med *fastighetsägare* som i motsats till *fastighet* kan vara ett handlande subjekt, t.ex. *Nu kan en del av fastighetsägarna slippa tvånget* (3c).

Exemplet nedan visar en omformuleringslösning av en ÅU-reporter, där strävan är ett mer konkret och förenklat uttrycksätt.

Exempel 20. ÅU konkretiserar och förenklar. Ur texttrio 4.

a) MH (4a): Med anledning av Försvarsmaktens utlåtande 11.3.2019 lämnas tre turbiner i väst utan godkännande. Området i fråga avgränsas bort från planen vid godkännandebehandling ⇒ ÅU

(4b): Planen kom upp till ny behandling efter att Försvarsmakten meddelat att den inte ville ha vindkraftverk inom 600 meters avstånd från tomtgränsen till depån i Skinnarvik. Det betyder att arealen för vindkraftsparken krympte och att möllornas antal i den aktuella planen är 26.

b) MH (5a): Nya tjänster får inte inrättas på annat sätt än genom att omorganisera och slå ihop nuvarande tjänster, och till detta krävs förhandssamtycke av vederbörande nämnd. ⇒ ÅU (5b): Därtill la styrelsen till ett anställningsstopp i budgeten. Alla nyanställningar måste behandlas på minst nämndnivå.

I exempel 20 a byts *turbin* ut mot de mer allmänspråkliga *vindkraftverk* samt *möller*. Hur försvarsmaktens utlåtande lyder framgår inte ur bilagan, men ÅU har fått tag i informationen och sätter in den, vilket gör texten mer konkret. Det samma gäller det nu aktuella antalet vindkraftverk. *Lämnas tre turbiner i väst utan godkännande* förenklas till *arealen för vindkraftsparken krympte*.

I exempel 20 b utelämnas sättet på vilket de nya tjänsterna ska skapas och det myndighetspråkliga *förhandssamtycke av vederbörande nämnd* blir mer ledigt *måste behandlas på minst nämndnivå*.

Att byta ut ord mot mer allmänspråkliga varianter kan ha risker, eftersom detta kan för med sig betydelseförskjutningar. I texttrio 5 använder bägge reportrar *samarbetsförhandling*, istället för MH:s *samarbetsförfarande*. *Samarbetsförhandling* hittas i SAOL med betydelsen *förhandling mellan arbetsgivare och arbetstagare om uppsägningar el. permitteringar*, medan *samarbetsförfarande* inte hittas i ordlistan (trots det används ordet i Finlex). Enligt en kommunikationsexpert på Finlands Fackförbunds Centralorganisation (e-post 10.4.2019) syftar *samarbetsförfarande* på en fortlöpande process där arbetsgivaren informerar personalen om vad som är på gång inom företaget. Då man talar om *samarbetsförhandlingar* syftar man ofta på då användningen av arbetskraft minskar, trots att detta bara är en av flera former av *samarbetsförhandlingar*. Men *samarbetsförhandlingar* har en klar början och ett slut. Betydelsen skiljer sig alltså något, men här är det svårt att avgöra om möteshandlingarna eller reportrarna använder rätt term för aktuella situation. Det viktiga för min analys är dock att reportrarna (eller eventuellt också den intervjuade) här kommer in med en betydelseförskjutning.

4.7.2 Byråkratispråk i nyhetstext

En annan stilnivå än den omgivande texten visar också anmärkningsvärt stela uttryck i nyhetstexterna på, t.ex. i texttrio 2 *överföra barnen till Hulta daghem* (2b) och *att föräldrar och personal efterfrågat om mer rörlighet för barn* (2c). Dessa formuleringar hittas dock inte i MH och orsaken till att man valt dessa uttrycksformer är oklar. Eventuellt kan det vara den byråkratiska koden i MH som påverkar nyhetstexten? I textexempel 4 c kvarstår, trots en för övrigt ledig stil, vissa facktermer som inte nödvändigtvis förstås av allmänheten: Yle-reportern

håller kvar *återremittera* [sic!], ett fackord som finns med på diverse av kommuner skapade fackordlistor¹⁸, vilket tyder på att termen inte anses vara allmänt känd.

Till den del innehållet i MH refereras mer noggrant följer reportrarna i många fall underlagstexten ganska strikt. Exemplet nedan kommer ur en åtgärdslista (texttrio 1).

Exempel 21. Återgivning av åtgärds punkt. Texttrio 1.

a) MH:

1. Utredds en stängning av hälsostationen i Dalsbruk fr.o.m. 1.1.2019. inkl. möjligheten till ersättande närservicepunkt i Dalsbruk med öppethållning några dagar i veckan med olika tjänster tillgängliga vissa förutbestämda dagar: distansläkare eller läkare, sjukskötarmottagning, rådgivningstjänster, laboratorieprovtagning, hjälpmedelsutlåning. Fysioterapitjänsterna koncentreras till Kimito, liksom tandvården. Tandvårdens personalstyrka granskas, och utreds ökning av tandvårdens köpta tjänster.

b) ÅU:

Förslaget till nämnden är att tio punkter ska utredas, bland annat en stängning av Dalsbruks hälsostation från nyår, inklusive möjligheten att i stället ha en närservicepunkt några dagar per vecka med distansläkare eller läkare, sjukskötare, rådgivning, labb och hjälpmedelsutlåning. Fysioterapin skulle koncentreras till Kimito hälsostation liksom tandvården, vars personalstyrka granskas.

c) Yle:

I det här åtgärdsprogrammet finns bland annat alternativet att stänga Dalsbruks hälsostation. Istället skulle hälsostationen ersättas med en närservicepunkt som erbjuder tjänster under vissa tider. Då kan invånarna träffa en läkare antingen på ort och ställe eller på distans. Sjukskötartjänster, rådgivning och laboratorietjänster skulle också erbjudas på närservicestället.

Yle omskriver denna punkt, men återger ändå det mesta av informationen. Bägge nyhetstexterna delar in informationen i punkten i fler meningar än källan, som radar upp allt i en enda mening. Man kan dock tydligt följa källans innehåll i nyhetstexterna— ordningsföljden är den samma. ÅU ligger närmare källan, medan Yle utelämnar en del information om denna punkt i åtgärdslistan (t.ex. tidpunkt för stängning, och information om fysioterapi och tandvård).

¹⁸ ”Ordlista till politikernas språk” (www.skurup.se), ”Bordlägga, återremittera och några andra begrepp” (www.hultsfred.se)

I texttrio 3 citerar MH en lagparagraf (vilket dock inte anges) som består av en enda mening på 98 ord. Yle tar ganska ordagrant in lagformuleringen, men delar upp den i fler meningar. Hur ÅU-reportern hade återgivit detta textavsnitt hade varit intressant att iaktta, men hen väljer att inte gå närmare in på paragraferna.

Exempel 22. Lagen citeras i möteshandlingarna och vidare hos Yle. Texttrio 3.

a) MH:

Från och med 1.1.2019 behöver en fastighet utanför en tätort inte anslutas till vattentjänstverkets vattenledning om fastighetens vattenanordningar har byggts innan vattentjänstverkets verksamhetsområde godkändes och fastigheten har tillgång till en tillräcklig mängd hushållsvatten som uppfyller kvalitetskraven enligt den gällande hälsoskyddslagen och en fastighet utanför en tätort behöver inte anslutas till vattentjänstverkets spillvattenavlopp om fastighetens avloppsanordningar har byggts innan vattentjänstverkets verksamhetsområde godkändes och bestämmelserna i den gällande miljöskyddslagen iakttas vid bortledande och behandling av spillvatten från fastigheten eller fastigheten inte har någon vattenklosett och bestämmelserna i den gällande miljöskyddslagen iakttas vid bortledande och behandling av spillvatten från fastigheten.

b) Yle:

Mening 1: Från och med årsskiftet behöver en fastighet utanför en tätort inte anslutas till vattennätet förutsatt att vissa kriterier uppfylls.

Mening 2: Fastighetens vattenanordningar ska ha byggts innan vattentjänstverkets verksamhetsområde godkändes och fastigheten ska ha tillgång till en tillräcklig mängd hushållsvatten som uppfyller kvalitetskraven i hälsoskyddslagen.

[...]

Mening 3: En fastighet utanför en tätort behöver inte anslutas till vattentjänstverkets spillvattenavlopp om avloppsanordningarna har byggts innan vattentjänstverkets verksamhetsområde godkändes. Mening 4: Utöver det bör spillvattnet hanteras i enlighet med miljöskyddslagen.

De sista två raderna i exempel 22 a utelämnar Yle, alltså informationen som gäller dem som inte har någon vattenklosett, något som kan antas gälla en mindre del av läsarna. Men resten av meningen delar Yle-reportern in i fyra meningar. Den första meningen avslutas med *förutsatt att vissa kriterier uppfylls*, ett textbindande inslag som för läsaren vidare till innehållet i nästa mening. Frånsett några få detaljer kopieras den in från källan. Mening två är onödigt lång med sina 24 ord och kunde med fördel ha kapats vid *och*. Enligt Hellspong och Ledin (1997 s. 75f) sägs 13 ord vara den normala genomsnittliga meningslängden för nyhetsartiklar. MH:s *bestämmelserna i den gällande miljöskyddslagen iakttas vid bortledande och behandling av*

spillvatten från fastigheten har Yle-reportern valt att förenkla till *Utöver det bör spillvattnet hanteras i enlighet med miljöskyddslagen*. Det byråkratiska, inaktiva uttryckssättet *vid bortledande och behandling av spillvatten* utesluter Yle, men termen *spillvatten* (för det vatten som kommer från hushållens avlopp) står kvar.

4.8 Parallell till jämförelsematerialet

Då jag som följande i korthet drar en parallell till mitt jämförelsematerial kan jag inledningsvis konstatera att samma tendenser jag visat på i primärmaterialet stämmer överens med jämförelsematerialet.

Jämförelsematerialet (texttrio 6) bekräftar reportrarnas tillvägagångssätt i primärmaterialet gällande urval av information, som mer allmänt gällande. Medan MH (6a) fokuserar på en detaljplan och dess områdesbeteckningar syftar reportrarna hellre till den konkreta verkligheten för området. Också i jämförelsematerialet utelämnas exakthet i form av siffror, som t.ex. sifferbeteckningen på ifrågavarande fastighet (710-5-9906-0) samt områdesbeteckningarna (LV-2 för båthamn och *sh* för byggnad som bör skyddas). Uppgifter som främst rör staden internt utelämnas ur nyhetstexterna. Gällande listor verkar reportrarna även i Raseborg ofta utesluta några av punkterna. Rubrikerna fungerar på samma sätt som i primärmaterialet: de är mer konkreta än i MH, och fokuserar gärna på en detalj (MH: *Anbudsförfrågan, utgivning av område från fastigheten 710-5-9906-0 på lega (Hamntorget, Ekenäs)*, VN: *Stadsstyrelsen vill riva krogmagasin i Norra hamnen*, YleV: *Ettan i Ekenäs ska rivas – staden vill ha något bättre vid strandkanten*).

Gällande kategorin adderad information hittas fler drag av samma art i jämförelsematerialet som i det primära materialet. Området som är aktuellt i Raseborg-ärendet, behandlas i MH som ett specifikt område på en karta. Bägge reportrar ger tilläggsinformation om området i verkligheten, som t.ex. att det är *ett lukrativt område vid vattnet* (6c). Mindre detaljer utvecklas och får större plats, som t.ex. rivningen av nuvarande byggnad på området, där museichefen ges plats att uttala sig som sakkunnig (6b). Också i jämförelsematerialet berättar bägge reportrar vad nästa steg i beslutsprocessen är, liksom att de anger att det är stadsstyrelsens möte som i detta fall är källan till nyheten. YleV-reportern (som skriver om mötet innan det ägt rum) skiljer

sig ur mängden genom att inte använda en muntlig källa. Tillvägagångssättet att rapportera innan mötet hittas dock också i primärmaterialet (1b).

I jämförelsematerialet kommer VN-reportern inte med en enda evaluering (så är fallet också i exempeltext 3b). Sådana finns dock i texten, men i samtliga fall är det de intervjuade som tillför texten dem, t.ex. säger museichefen att *Magasinet är **unik***. YleV-reportern kommer med flera egna evalueringar (t.ex. *den **fin** platsen invid gästhamnen*), eftersom här ju inte finns någon intervjuad som kan tillföra texten dem.

Intressant gällande MH i jämförelsematerialet är att de uppvisar en lägre grad av innanförskap än MH från Kimitoön. Textexempel 6a presenterar upphovet till ärendet och inleder med att presentera planen: *I detaljplanen för Ekenäs handelshamn finns inom den avgränsning som avser båthamn (LV-2) ett område [kartbilaga bifogad], för vilket visats intresse den senaste tiden*. De planbeteckningar som används definieras, t.ex. att *sh* markerar en byggnad som bör skyddas. En viss, grundläggande kunskap om planläggning behöver dock läsaren för att kunna följa resonemanget. Orsakerna till att texterna i MH från Raseborg utgår från en mer grundläggande nivå kan ha flera förklaringar. Det kan ha att göra med att ärendet är nytt och ganska begränsat till sin karaktär, men en viss påverkan kan också faktumet att Raseborgs stad är en betydligt större organisation än Kimitoöns kommun¹⁹ ha. I en mindre kommun, kan man kanske anta att alla känner till vissa detaljer. Liksom i primärmaterialet visar nyhetstexterna i jämförelsematerialet på ett visst innanförskap i rubrikerna – dock kommer vanligen en närmare förklaring genast i ingressen eller brödtexten. Mindre presupponeringar gör också reporterna i texttrio 6, t.ex. i *Staden planerar nu **som väntat** att anhålla om lov att riva huset* exkluderas den icke insatta läsaren, som kanske inte är medveten om denna enligt reportern självklara åtgärd. Vem som väntat sig att staden ska anhålla om rivningslov (allmänheten eller reportern?) framgår inte heller.

Jämförelsematerialet utgör inte heller gällande verbalsubstantiv något undantag: MH (6a) har ungefär lika stor andel verbalsubstantiv (8 %) som övriga texter av samma typ i materialet. Det samma gäller nyhetstexterna (6b 4 % och 6c 3 %), även om de hör till de nyhetstexter som har den lägsta andelen verbalsubstantiv. (För alla resultat, se tabell 4 i kap. 4.5.)

¹⁹ Enligt Wikipedia (2019a och 2019b) har Raseborg ca 27 900 invånare, medan Kimitoön har 6 800.

I jämförelsematerialet används passiv på liknande sätt som i det primära materialet. T.ex. i *Dessutom vill stadsstyrelsen i Raseborg att själva magasinet rivs och en ny byggnad uppförs* (6b) är det inte klart vem som i praktiken utför rivningsjobbet och inte heller vem som bygger den nya byggnaden.

Dilemmat gällande ordstilskategorin i jämförelsematerialet är att stilnivån mellan de två nyhetstexterna i den texttrion skiljer sig mer än i någon annan texttrio i mitt material. Språket är mer vardagligt i YleV-texten, där reportern ofta ersätter benämningar i MH med ord i vardagligare ton, vilket kan ses i exempel 23 nedan.

Exempel 23. Förenklande omformuleringar. Jämförelsematerial.

- a) MH: I samband med ansökan om bygg- och rivningslov bör museimyndighetens utlåtande inbegäras. ⇒ YleV: Före rivning behöver staden veta vad museimyndigheterna tänker om rivningen så de ska ge ett utlåtande. ⇒ VN: Då rivningsanhållan görs ska man be om utlåtande av museimyndigheterna.
- b) MH: Anbudsgivaren meddelar i sitt anbud: det årliga totala arrendet ⇒ YleV: De [företagen] ska berätta vad de är redo att betala i arrende för området. ⇒ VN: Anbudsgivningen är belagd med en rad villkor och kriterier.

VN-reportern tar, i motsats till YleV-reportern, in fler näst intill identiska formuleringar från MH, som t.ex. *stadens tekniska kansli befullmäktigades att utannonsera området* från MH:s *tekniska kansliet befullmäktigades att utannonsera området*.

Exempel på språkliga genvägar hittas också i jämförelsematerialet, t.ex. *Stadsstyrelsen vill riva krogmagasin* (6b). Det konkreta rivningsarbetet utförs högst antagligen inte av stadsstyrelsemedlemmarna, vilket kunde klargöras t.ex. med ”Stadsstyrelsen vill låta riva krogmagasin”.

Ovan har jag visat på att iakttagelserna i jämförelsematerialet i hög grad stämmer överens med dem i primärmaterialet, vilket tyder på att mina resultat inte begränsar sig enbart till nyhetstexter om politiska beslut i kommunen Kimitoön. På de punkter skillnader finns tänker jag mig att de är skribentspecifika. Skillnader finns nämligen också mellan texttriorna i primärmaterialet.

5 Sammanfattning och avslutande diskussion

Syftet med denna avhandling var att jämföra nyhetstext med texttypen i kommunala möteshandlingar för att komma fram till vilka språkliga drag nyhetsreportern förändrat och vilka hen bibehållit i nyhetstexten. Syftet konkretiserades i mina forskningsfrågor: Vilka förändringar gör reportern i språk och innehåll då nyhetstext baseras på myndighetstext? och Finns spår av källtextens formuleringar kvar i måltexten? Sammanfattningen nedan ger kategorivis svar på forskningsfrågorna och visar således på att syftet är uppfyllt.

Det första urvalet av information sker då man på redaktionen tar ställning till om mediet ska rapportera från mötet eller inte, baserat på en subjektiv utvärdering om intressanta ämnen finns på föredragningslistan. Urval två handlar om vilka ärenden på listan som refereras (vanligen bara ett) och i urval tre tar reportern ställning till vilka delar av underlagstexten i ifrågavarande ärende som förmedlas vidare. Gällande urval tre vore det lättare att peka ut den information reporterna använder ur MH än den de utesluter: i de flesta fall används nämligen sparsamt med information. Bakgrunden (t.ex. i form av beredning inför tidigare möten) utesluts ofta, men det finns fall då ett kortare sammandrag av bakgrunden krävs för att läsaren ska kunna ta till sig det nya innehållet. Siffror utesluts ofta, undantaget är då en viss siffra kan kopplas till kommuninvånarnas konkreta verklighet. Den konkreta verkligheten är också i fokus i övrigt urval av information: förändringar som kommer att påverka medborgarna refereras framom byråkratiska och interna sådana. Om ärendet består av fler relativt fristående sakinnehåll (t.ex. en åtgärdslista med stängningsförslag) utesluts uppgifter som berör en mindre grupp medborgare. Rubriken ger en stark ledtråd om vilket urval som tillämpats: här lyfts den enligt reportern viktigaste detaljen fram.

Till samtliga artiklar adderar reporterna information ur andra källor än MH: det kan vara intervjuer, andra artiklar, egen kunskap eller pressmeddelanden. Den information som nästan alltid adderas ur muntlig, synlig källa handlar om beslutet som fattats under mötet och eventuella omröstningar – alltså det som skett innanför mötets stängda dörrar. Andra tillägg rör sig om mindre preciseringar, t.ex. Ortsbestämningar, bestämningar om verksamhet på en viss servicepunkt, men det kan även gälla att reda ut någon detalj rörande ett ärende. Detaljer kan i vissa fall byggas ut med information och bli huvudnyheten.

I kategorin evaluering kan lätt konstateras att reportrarna använder värderingar, bedömningar och konklusioner, för att mottagaranpassa den objektiva, byråkratiska ärendepresentationen som råder i MH. Texten blir genom evalueringarna mer levande och läsarvänlig. En tendens hos reportrarna att ge de intervjuade den evaluerande rollen verkar finnas, vilket hänger ihop med reporterns strävan att vara så objektiv som möjligt. En annan orsak kan vara att aktuella nyhetstexter är av typen andrahandstexter: reportern var inte på plats under mötet, och kan inte komma med egna beskrivningar om händelseförloppet.

Utgående från det primära materialet kan sägas att ju längre tidsperiod ett kommunalt ärende omspänner desto mer information presupponerar nyhetstexterna. Detta märks tydligt i texttrio 4, där processen pågått i åtta år: reportern har inte andra möjligheter än att utesluta det mesta av bakgrunden och fokusera på nyheten. Men för det mesta leder reportern läsaren genom texten så att enbart enstaka, mindre viktiga detaljer presupponeras.

Gällande kategorin verbalsubstantiv är min bedömning att nyhetstexterna i mitt material inte använder oförsvarbart många sådana. Samtliga nyhetstexter har en färre andel verbalsubstantiv än MH, alltså har reportrarna i transformationen gjort sig av med en del av verbalsubstantiven (redan genom informationsurvalet, eller senare genom omformuleringar), medan vissa hänger med av befogad anledning. Terminologin inom vissa ärenden samt den kommunala beslutsprocessen hämtar med sig verbalsubstantiv som det varken är möjligt eller befogat för reportrarna att undvika.

Iakttagelserna jag gjort i mitt material tyder på att passiv ofta ingår i formuleringar i MH. Undantag finns (t.ex. gällande MH i texttrio 5), som högst antagligen är skribentspecifika. Passiver är i dokument som dessa praktiska att använda eftersom det inte alltid är klart vilken aktör som ska utföra något, eller då det är irrelevant vem aktören är. Beslutsförslagen handlar snarare om saken i sig, framom vilka aktörer som är involverade. Vissa passivformer följer med in i nyhetstexterna, även om reportrarna varierar med att ibland skriva ut aktören (t.ex. *kommunen*).

Puskala (2009 s. 47) konstaterar att de faktorer som mest påverkar förekomsten av passiva konstruktioner och verbalsubstantiv, som hon studerar, är genre och fackområde. Enligt den slutsatsen kan en studie av genrespecifika ämnen i MH ge andra resultat. T.ex. visar Puskala (2009 s. 46) på att ekonomiska teman skulle föra med sig fler passiva former än andra

fackområden. Fler av texterna i mitt material handlar om budgetbehandling, alltså ekonomi (texttrio 1, 2 och 5), vilket kunde vara en förklaring till att passivformerna i mitt material är något fler. I Puskalas (2009 s. 45) jämförelsetabell är passivformerna i ekonomiska texter 4,2 per 100 ord och föredragningslistorna i hennes eget material visar på 2,8 – 3,6 passivformer per 100 ord. I mitt material är den högsta andelen passiv 6 procent, alltså sex passivformer per 100 ord, då kontexten är tekniska nämnden och ämnet vindkraft. Passivformerna i nyhetstexterna varierar på en skala mellan 1 och 5 procent. Andelen verbalsubstantiv i Puskalas (2009) material rör sig mellan 5,6 och 7,1 procent och för hennes jämförelsematerial är den högsta andelen 6,9 procent (juridisk text). I MH i mitt material rör sig andelen verbalsubstantiv mellan 6 och 12 procent, där den största andelen även här härstammar ur tekniska nämndens möte och ärendet om vindkraft. I nyhetstexterna är andelen lägre: mellan 2 och 6 procent.

Förenklingar på ord- och satsnivå är en viktig del av mottagaranpassningen i nyhetstexterna. Där det är möjligt ersätts facktermer, men minst lika ofta är det befogat att låta dem stå kvar, eftersom situationen annars blir svår att beskriva. Våldigt komplicerade formuleringar väljer reportern i många fall att skriva om. Oestreicher (2001) visar att granskarna i hennes studie strävar efter att anpassa formuleringar till tonen i den omedelbara textomgivningen i riktning ledigt skriftspråk. Denna riktning vill varken förespråka talspråkliga uttryckssätt eller stelt skriftspråkliga vändningar. (Oestreicher 2001 s. 101f.) Detta torde resultera i en jämn stil – ”riktning ledigt skriftspråk”, vilket det i mitt material inte alltid gör, då myndighetsspråkliga formuleringar följer med in i nyhetstexten. Grünbaum (citerad i Tandefelt 2017 s. 225) beskriver faktiskt ”många finlandssvenska tidningstexter som stilistiskt svajiga. Skribenterna saknar känsla för vad stilen kräver t.ex. i fråga om ordval.” Hon exemplifierar det med att reportrar använder för vardagliga uttryck i neutral nyhetstext alternativt för kanslispråkliga uttryck i bygdereportage.

Jag har också visat på exempel då inte bara spår av källtextens formuleringar finns kvar i måltexten, utan faktiskt också längre inkopierade satser. Eventuellt har detta att göra med, liksom mina informanter säger, att texterna i MH kan vara så krävande att förstå fullständigt, att en omformulering är för riskfylld. Väljer reportern istället att kopiera in delar av MH går hen i alla fall inte ut med en feltolkning.

Eftersom mitt material långt visar på samma tendenser för samtliga texttrion, vilket gäller också jämförelsematerialet, kan man anta att tendenserna jag visat på kan vara allmänt gällande för

denna specifika typ av nyhetstext. Dock finns det faktorer som kan ha påverkat resultatens trovärdighet. För att med säkerhet kunna uttala sig om texttypen, inte bara begränsat till mitt material, borde materialet varit större, alternativt ha begränsat sig till ett smalare ämnesområde, förslagsvis en enda nämnd. Ytterligare en nackdel med ett relativt litet material är att de skribentspecifika dragen kan ha haft för stor inverkan. Antalet analyserade nyhetstexter är tolv, men skribenternas antal är mindre (se kap. 2.3 Sex texttrion).

Även om jag omformade Oestreichers (2001) ingreppskategorier för att passa min studie, tycker jag att de fungerade bra som utgångspunkt. Mitt perspektiv var dock ett annat: medan Oestreicher studerade ingrepp som gjorts i tidningstexterna fokuserade jag på kategorier där reportrarna valt ett annat uttryckssätt än myndighetstexten. Lite tillspetsat kan man säga att en liten del av reportrarnas roll i min studie sammanfaller med granskarnas uppgift i Oestreichers studie: till en viss grad redigerar också reportrarna i min studie en text (MH) för att den bättre ska passa mottagaren.

Intervjuerna tillförde avhandlingen ett ytligt processperspektiv, vilket jag hade nytta av för att förstå reportrarnas tillvägagångssätt och vilka utmaningar uppdraget för med sig. Eventuellt kunde det gett mer om jag hade lyckats få en intervju med någon av de skribenter vars text ingick i mitt material: då kunde jag fått mer specifika svar om reporterns språkliga och innehållsliga val.

Nyhetstexterna som analyseras i avhandlingen är slutresultatet av reportrarnas rekontextualiseringar av möteshandlingarna och de av intervjun framkomna besluten som fattats under mötet. Iakttagelserna rör sig hela tiden inom området intertextualitet, eftersom fokus ligger på hur en text utvecklas och påverkas av en annan, och hur spår av underlagstexten hittas i måltexten. Eftersom ramarna för en intertextuell analys är vida, har metoden gett mig frihet såväl som svårighet att begränsa analysen.

Om samtliga nyhetstexter i mitt material kan följande slutsatser dras:

- Reportern strävar efter att konkretisera ärendet och föra det närmare verkligheten. Istället för planer och byråkrati vill reportern beskriva verkligheten och beslutens eventuella effekter på den.
- Detaljer som inte har någon nämnvärd betydelse för kommuninvånarna utesluts, liksom onödig exakthet (ofta gällande siffror).

- Då ämnesområdet är komplicerat används i vissa fall fackterminologi utan definitioner. Ibland tas hela satser som sådana in i nyhetstexten från källan.
- Spår av den byråkratiska koden hittas i nyhetstexterna, t.ex. verbalsubstantiv som ingår i terminologin för kommunal förvaltning.
- Nämndens beslut är inte alltid det som är i fokus i nyhetstexten, och det finns fall då beslutet inte ens nämns. T.ex. ett delbeslut kan vara det som utgör nyheten.
- Reportern nöjer sig sällan med informationen i möteshandlingarna: hen använder sig också av andra källor för att komplettera och exemplifiera ämnet.

De andra forskare som studerat rekontextualisering visar på liknande tendenser som min studie. Också Koskela finner i rekontextualiseringen exempel på omformuleringar med målet att göra innehållet lättare för målgruppen att tillägna sig (2009 s. 55). Vidare diskuterar Koskela termer, vilka hon finner kunna ställa till problem för rekontextualiseringen: de kan var svåra inte bara att förstå utan också att omskriva (2009 s. 55 & 58). Koskelas resultat (2009, s. 59) (främst gällande webbtexer) visar att rekontextualiseringen ger måltexten nya uttryckssätt, bl.a. då passiv blir aktiv, då meningsstrukturen förenklas och då innehåll förklaras utförligare. Koskela noterar dock att termer ofta finns kvar i slutändan, utan definition. (Koskela 2009, s. 59.) Även Koskela och Vik-Tuovinen (2011) kommer till liknande slutsatser, men utöver det lägger de märke till att de konkreta följder innehållet för med sig för mottagarna konkretiseras samt påvisar journalistens ansvar och valmöjligheter i urvalet.

För min specifika art av nyhetstext kunde man säga att den tenderar ha drag från den byråkratiska koden, alltså spår från källtexten. De tydligaste spåren, som med en term knuten till intertextualitet kunde benämnas textsamspel, är förstås de direkta citaten. Att det handlar om kopierade textdelar ur MH anges dock inte. Eftersom besluten inte är konkreta händelser i verkligheten (man refererar ett förslag ur en åtgärdslista som kan leda till att en hälsostation stängs, istället för att beskriva stängningshändelsen på plats), stannar texterna delvis kvar på möteshandlingarnas abstrakta nivå, alltså i den byråkratiska koden, vilket visar på normsamspel. Palmgren menar att lagspråket gör avtryck i allmänspråket, främst just via massmedier och myndighetstexter av olika slag (2017 s. 70). Lagspråk påverkar myndighetsspråk, som vidare påverkar nyhetstext. Samma sak är Koskela (2009 s. 53) inne på då hon konstaterar att ”när textkedjan lämnar myndighetskontexten och mynnar ut i informations- och nyhetstexter är den institutionella styrningen fortfarande kännbar men

mindre bindande.” (Koskela 2009 s. 53). Detta stöder mitt resultat om att spår av myndighetens röst kan hittas i nyhetstexten.

Dock blir nyhetstexten aldrig en objektiv kanal för att förmedla möteshandlingarnas röst, eftersom reportern plockar ut, tar ställning till vad som ska refereras, vad som ska preciseras, vad som kan lämnas bort. Den intervjuades röst tas in, både som informationsförmedlare och beskrivare/evaluerare av situationen, men också med chansen att få sina egna synpunkter publicerade. Håkan Hvitfeldt (1988) uttrycker det så att ”Journalistiken stöper om de händelser och förhållanden som uppmärksammas i en ny form dvs den journalistiska” och menar vidare att ”den journalistiska formen i sig medför en förvrängning av verkligheten”. Jag vill påstå att det i de specifika nyhetstexterna i mitt material är snarare tvärtom: möteshandlingarna har fjärrmat sig från verkligheten och gått in i en värld av byråkrati, medan reporterna försöker ta nyhetstexten närmare den konkreta verkligheten, medborgarnas vardag.

Oestreicher (2001 s. 186) är den enda som ägnar en tanke åt reporterns arbetstakt (detta tack vare att hon antar även ett processperspektiv i sin studie). Hon menar att det upptrappade tempot på dagens redaktioner, i kombination med färre reportrar och granskare, gör att det blir svårare att ”hinna gå närkamp med enskilda texter”. In i nyhetstexterna hittar då ord, uttryckssätt och textuella mönster från olika underlagstexter (t.ex. från myndigheter och institutioner) som på sikt kan påverka form, struktur och innehåll. Då redaktioner använder sig av samma material, utan att anpassa det enligt den egna målgruppen, blir innehållet allt mer identiskt i olika tidningar, vilket Oestreicher (2001) tror att i längden kan rubba de traditionella gränserna mellan nyhets- och underlagsmaterial. (ibid.) Här målas långtgående följder av tidsbristen upp, men inte utan belägg. Vissa mindre lyckade språkliga lösningar, eller onödigt långa kopieringar ur underlagstexten i mitt material tror jag inte att kan skyllas på att reportern vore inkompetent eller saknar språkkänsla, utan helt enkelt kan skyllas på den tidvis hårda arbetstakten – enskilda texter får inte den bearbetning och eftertanke de ur språklig synvinkel kanske borde få. Även om reportern säkert i de flesta fall kunde knäcka koden om vad som avses i möteshandlingarna, så finns inte tiden för sådan djupläsning – då är det lättare att kopiera, eller sammanfatta så brett att krångliga detaljer utgår. Även Oestreicher (2001 s. 30) konstaterar att då reportern följer underlagstexten, ligger reporterns formuleringar ganska nära den.

Reporter X1 (e-post 28.4.2019) anger dock att föredragningslistan ofta diskuteras med t.ex. nyhetschefen eller den reporter som normalt bevakar aktuella kommun innan någon reporter tar

sig an uppdraget. På reaktionen där reporter X1 jobbar publiceras aldrig texter utan att någon annan granskat dem, även om det vissa tider på dygnet kan begränsa sig korrekturläsning snarare än faktagranskning. Reporter X2 (e-post 21.5.2019) anger att åtminstone två personer har läst texten innan den publiceras, och att hen ofta bollar tankar om texten med andra på redaktionen.

Oestreicher (2000 s. 27) konstaterar att i takt med teknikens framfart blir reportrar i dag i allt högre grad ansvariga för att deras egna texter är korrekta och uppfyller god kvalitet. Hon upplever att det finns en oro bland utanförstående forskare och berörda korrekturläsare att detta resulterar i att bristerna i textens ytplan kan bli fler och kanske allvarigare (ibid.). Också Anna Gustafsson (2017 s. 175) värnar om språkriktighet i journalistiska texter: "Språket är det viktigaste verktyget journalisterna har, och om det inte motsvarar de allmänna kraven leder det i förlängningen till att hela produkten lider. Mycket av läsarnas [...] förtroende för sitt medium står och faller med språket".

Min studie hade kunnat utökas med en mängd kategorier där nyhetstext och möteshandlingstext jämförs. Fler intressanta kategorier blev jag tvungen att stryka, för att begränsa studiens omfattning, som t.ex. andra tempusformer av verb än passiv, olika strategier för textbindning, modalitet, nominalfraser och textkomposition. Intressant vore också att studera om skillnader i dessa texttyper kan hittas med förklaringen att Yle är en public service-kanal, finansierad med skattemedel. Också olika kommunikationssätt att förmedla samma nyhet vore intressant att undersöka: hur låter webbnyheten i radio? En annan intressant aspekt vore att gå in på djupet i hur de intervjuade citeras: hur ser urvalet ut, och hur källtroget skrivs citatet ut? Ett sista forskningsförslag är en analys av journalistens maktposition i texter av detta slag samt av hur väl journalisten lyckas i sin strävan att vara objektiv.

Litteratur

Ajagán-Lester, Luis, Ledin, Per & Rahm, Henrik (2003): Intertextualiteter. I: Englund, Boel & Ledin Per (red.) (2003): *Teoretiska perspektiv på sakprosa*. Sid. 203-237. Studentlitteratur, Lund.

Bernstein, Basil (1990): Class, Codes, and Control. Vol. 4: The structuring of pedagogic discourse. London, Routledge. Citerad i: Linell, Per (1998): Discourse across boundaries: On recontextualizations and the blending of voices in Professional discourse. I: Text & Talk. An Interdisciplinary Journal of Language, Discourse & Communication Studies Ed. by Sarangi, Srikant s. 143-157.

Björnsson, Carl-Hugo (1968): *Läsbarhet*, Bokförlaget Liber, Stockholm.

Fairclough, Norman (1992): Discourse and Text: Linguistic and Intertextual Analysis within Discourse Analysis. I: *Discourse & Society* (1992) Vol. 3, Nr. 2, s. 193-217. Sage Publications, Ltd, Kalifornien.

Fichtelius, Erik (1997): *Nyhetsjournalistik. Tio gyllene regler*. Sveriges Utbildningsradio AB, Stockholm.

Fichtelius, Erik (2015): *Vad är en nyhet och 100 andra jätteviktiga frågor*. Bokförlaget Langenskiöld, Stockholm.

Finlands Fackförbunds Centralorganisations kommunikationsexpert (e-post 10.4.2019): samarbetsförhandling/samarbetsförfarande.

Finlands journalistförbund (2014): Journalistreglerna [www]. <https://journalistiliitto.fi> Publicerat 1.1.2014. Hämtat: 23.11.2018.

Finlands Kommunförbund (1996): *Klarspråk i kommunerna*, Helsingfors.

Finlands Kommunförbund (2017a): Beslutsfattande i kommunen [www]. www.kommunforbundet.fi. Publicerat 4.3.2017. Hämtat 24 januari 2019.

Finlands Kommunförbund (2017b): Val av ledamöter till kommunstyrelsen, nämnder och övriga organ [www]. www.kommunforbundet.fi. Cirkulär 11/2017. Publicerat 11.2017. Hämtat 24.1.2019.

Finlands Kommunförbund (2017c): Kommunens information på webben, behandling av personuppgifter och deras offentlighet – Nya bestämmelser i kommunallagen (410/2015) från 1.6.2017[www]. www.kommunforbundet.fi. Cirkulär 15/2017. Publicerat: 1.6.2017. Hämtat 24.1.2019.

Grünbaum, Catharina (1994): Att språkvårda en tidning. I: Språkvård. Tidskrift utgiven av Svenska språknämnden 1-1994. Sid. 7-15.

Gustafsson, Anna Maria (2017): De finlandssvenska journalisterna och språkvården i Tandefelt, Marika (red.)(2017): *Språk i prosa och press* i serien Svenskan i Finland i dag och i går, s. 161-176. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors.

Hanell, Linnea (2011): *Det går hårt – finlandssvenska ur ett sverigesvenskt perspektiv*. Finlands svenska tankesmedja Magma.

Hellspong, Lennart & Ledin, Per (1997): *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Studentlitteratur, Lund.

Hultén, Lars J. (1990): *Reportaget som kom av sig*. JMK, Stockholms universitet, Stockholm. Citerad i Rahm, Henrik (2001): *Journalistikens anatomi. Analyser av genrer och textmönster i fem strejkbevakningar i svensk dagspress 1897-1996*. Studentlitteratur, Lund.

Hvitfelt, Håkan (1988): Om den journalistiska formens betydelse. I: Carlsson U. (utg.), *Forskning om journalistik*, s. 107-131. En antologi från NORDICOM Sverige, Göteborg.

Hvitfelt, Håkan (2008): Det går allt snabbare – om medieutveckling och demokrati. Ur *På väg mot medievärlden 2020*. Red. Hvitfelt, Håkan & Nygren Gunnar. 4:e upplagan, s. 29-54. Studentlitteratur, Lund.

Kimitoöns kommun (2018a) Omsorgsavdelningen. Budget 2019. Ekonomiplan 2019-2021[www]. www.kimitoon.fi. Bilaga till protokoll för omsorgsnämndens möte 1.11.2018. Hämtad 16.4.2019.

Kimitoöns kommun (2018b): Budget 2019. Ekonomiplan 2019-2021 [www]. www.kimitoon.fi. Hämtad 21.3.2019.

Kimitoöns kommun (2019): Kallelser & protokoll [www]. www.kimitoon.fi. Hämtad 15.4.2019.

Koskela, Merja (2009): Mot klarspråk på nätet? Dubbel rekontextualisering på skattemyndigheternas webbplatser. I: Catharina Nyström Höög (red.) *Medborgare och myndigheter*, TeFa 47, s. 52-62. Uppsala: FUMS, Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.

Koskela, Merja & Vik-Tuovinen, Gun-Viol (2009): Fordons- och bilskatteregler för var och en: Definitioner och instruktioner i en textkedja. *Svenskan i Finland 12* (red. Sinikka Niemi & Pirjo Söderholm), sid. 87-96. Östra Finlands universitet, Kuopio.

Kristeva, Julia (1981): Word dialogue, and novel. I: Desire in language. A semiotic approach to literature and art. Oxford. Citerad i: Ajagán-Lester, Luis, Ledin, Per & Rahm, Henrik (2003): Intertextualiteter. I: Englund, Boel & Ledin Per (red.) (2003): *Teoretiska perspektiv på sakprosa*. Sid. 203-237. Studentlitteratur, Lund.

Lag om vattentjänster 119/2001 - Uppdaterad lagstiftning. Kapitel 3: Anslutning till vattentjänstverkets ledningsnät och skötsel av vattentjänsterna 8 § [www]. www.finlex.fi. Uppdaterad 28.3.2019. Hämtad 2.4.2019.

Lassus, Jannika (2017): Svenskt myndighetsspråk i Finland i Tandefelt, Marika (red.)(2017): *Språk i skola och samhälle* i serien Svenskan i Finland i dag och i går, s. 97-10. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors.

Ledin, Per (1997): Intertextualitet, smärta och ett mångstämmigt Apotek. I: *Till Barbro. Texter och tolkningar tillägnade Barbro Söderberg den 23 september 1997*, s. 62-86. MINS institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet.

Linell, Per (1998): Discourse across boundaries: On recontextualizations and the blending of voices in Professional discourse. I: Sarangi, Srikant (red.): *Text & Talk. An Interdisciplinary Journal of Language, Discourse & Communication Studies*, s. 143-157.

Mediespråk (2019): Använd ett klart och enkelt språk [www] www.mediesprak.fi. Hämtad 28.2.2019.

Nationalencyklopedin 2019: Omvänd pyramid [www] www.ne.se. Hämtad 4.7.2019.

Nord, Andreas (2011): Att göra någon annans text tydlig. Förutsättningar och språkideal vid språkbearbetning av myndighetstext. TeFa nr 48. Uppsala: FUMS, Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.

Nyström Höög, Catharina, Söderlundh, Hedda & Sörlin, Marie (2012): *Myndigheterna har ordet. Om kommunikation i skrift*. Nordstedts, Stockholm.

Oestreicher, Amelie (2000): *Bearbetning av nyhetstext. En studie av texthantering vid sex svenska dagstidningar*. Uppsala universitet, Uppsala.

Palmgren, Sten (2017): Lagspråket. I: Tandefelt, Marika (red.)(2017): *Språk i skola och samhälle* i serien Svenskan i Finland i dag och i går, s. 70-96. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors.

Picard, Robert G. & Ots Mart (2008): En ny ekonomisk omgivning för medierna. Ur Hvitfelt, Håkan & Nygren Gunnar (red.)(2008): *På väg mot medievärlden 2020*. 4:e upplagan, s. 57-74. Studentlitteratur, Lund.

Puskala, Jaana (2009): Var gömmer sig aktörerna i kommunala föredragningslistor? I: Nyström Höög, Catharina (red.)(2009): *Medborgare och myndigheter*. TeFa 47, s. 43-51. FUMS, Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.

Rahm, Henrik (2001): *Journalistikens anatomi. Analyser av genrer och textmönster i fem strejkbevakningar i svensk dagspress 1897-1996*. Studentlitteratur, Lund.

Reuter, Mikael (1996): Femtiofem förrådiska och förargelseväckande finlandismer och andra frekventa fel. I: *Språkbruk* 4/1996 s. 17. Svenska avdelningen vid Institutet för de inhemska språken, Esbo.

Språkrådet (2008): *Svenska skrivregler*. Liber AB, Stockholm.

Tandefelt, Marika (2017): Forskare säger sitt i Tandefelt, Marika (red.)(2017): *Språk i prosa och press* i serien Svenskan i Finland i dag och i går, s. 213 – 242. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors.

Vincze, László (2017): Svenskspråkiga medier och finlandssvenska medievanor. I: Tandefelt, Marika (red.)(2017): *Språk i prosa och press* i serien Svenskan i Finland i dag och i går, s. 103-125. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors.

Wikipedia 2019a: Kimitoön. <https://sv.wikipedia.org>. Hämtad 2.4.2019.

Wikipedia 2019b: Raseborg. <https://sv.wikipedia.org>. Hämtad 2.4.2019.

Yle (2016): *Vad vet vi på Yle om vår publik?* [www] <https://svenska.yle.fi>. Uppdaterad 9.4.2018. Hämtad 7.2.2019.

Yle (25.08.2016): Vattnet får det att koka på Kimitoön. [www] <https://svenska.yle.fi>. Hämtad 2.4.2019.

Yle (19.09.2016): Få tänker frivilligt ansluta sig till Kimitoöns vatten [www] <https://svenska.yle.fi>. Hämtad 2.4.2019.

Yle (1.12.2017): Nämnd i Kimitoön hotar fastighetsägare med böter [www]. <https://svenska.yle.fi>. Hämtad 3.2.2019.

Yle (30.10.2018): Furubo daghem och biblioteket i Västanfjärd kan få stänga sina dörrar i Kimitoön nästa år [www]. <https://svenska.yle.fi>. Hämtad 3.2.2019.

Yle (14.11.2018): Kreativitet krävs för att Västanfjärd ska få behålla sin service [www]. <https://svenska.yle.fi>. Hämtad 3.2.2019.

Yle (20.3.2019): Politiskt gräl i Kimitoön - försoningsavtalet mellan partierna revs sönder <https://svenska.yle.fi>. Hämtad 4.4.2019.

Ylä-Anttila, Merja (2018): Nyckeln till Yles framtid är förtroende, växelverkan och förståelse för finländarna [www] <https://svenska.yle.fi>. Publicerad 22.11.2018. Hämtad 7.2.2019.

Åbo Underrättelser (2018): *Mediakort* [www]. www.abounderrattelser.fi. Hämtad 7.2.2019.

Åbo Underrättelser (23.1.2018): Nya uppmaningar om anslutning till Kimitoöns Vatten [www]. www.abounderrattelser.fi. Hämtad 3.2.2019.

Äikäs, Monica (2017): Språkgranskning av finlandssvenska läromedel. I: Tandefelt, Marika (red.)(2017): *Språk i skola och samhälle* i serien Svenskan i Finland i dag och i går, s. 52-69. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors.

Örnmark, Emilia (2018): Transformationen från kommunal möteskallelse till nyhetstext. – Hur komma åt den? Seminarieuppsats, Åbo Akademi. Opublicerad.

Analysmaterial

Kimitoöns kommun (2018): Bildningsnämndens möte 30.10.2018 [www]. www.kimitoon.fi. Hämtat 3.2.2019.

Kimitoöns kommun (2018): Omsorgsnämndens möte 1.11.2018 [www]. www.kimitoon.fi. Hämtat 23.11.2018.

Kimitoöns kommun (2018): Kommunstyrelsens möte 26.11.2018 [www]. www.kimitoon.fi. Hämtat 3.2.2019.

Kimitoöns kommun (2018): Tekniska nämndens möte 18.12.2018 [www]. www.kimitoon.fi. Hämtat 3.2.2019.

Kimitoöns kommun (2018): Tekniska nämndens möte 19.3.2019 [www]. www.kimitoon.fi. Hämtat 24.3.2019.

Västra Nyland (2017): Stadsstyrelsen vill riva krogmagasin i Norra hamnen [www]. www.vastranyland.fi. Publicerat: 24.1.2017, uppdaterat 25.1.2017. Hämtat: 4.4.2019.

Raseborgs stad (2017): Stadsstyrelsens möte 23.1.2017. E-post 19 mars 2019 från stadskansliet i Raseborgs stad: SV: Norra Hamnen /styrelsen 23.1.2017.

Yle (2017): Ettan i Ekenäs ska rivas – staden vill ha något bättre vid strandkanten [www]. <https://svenska.yle.fi>. Publicerat: 22.1.2017, uppdaterat 24.1.2017. Hämtat 4.4.2019.

Yle (2018): Furubo daghem och biblioteket i Västanfjärd kan få stänga sina dörrar i Kimitoön nästa år [www]. <https://svenska.yle.fi>. Publicerat: 30.10.2018. Hämtat 12.3.2019.

Yle (2018): Stora sparkrav för hälsovården i Kimitoön – Dalsbruks hälsostation kan stänga [www]. <https://svenska.yle.fi>. Publicerat: 2.11.2018. Hämtat 22.11.2018.

Yle (2018): Kimitoöns styrelse godkände budget för 2019 och åtgärdsprogram – samarbetsförhandlingar hägrar [www]. <https://svenska.yle.fi>. Publicerat: 26.11.2018. Hämtat 4.4.2019.

Yle (2018): Upp till 150 hushåll i Kimitoön kan slippa tvång om vattenanslutning [www]. <https://svenska.yle.fi>. Publicerat: 19.12.2018. Hämtat 1.4.2019.

Yle (2019): Planerna på en vindkraftspark tog ett steg framåt i Kimitoön [www]. <https://svenska.yle.fi>. Publicerat: 20.3.2019. Hämtat 3.4.2019.

Åbo Underrättelser (2018): Furubo-dagis i Dragsfjärd föreslås stängas liksom Västanfjärds bibba – Kimitoöns bildningsnämnd ska spara [www]. www.abounderrattelser.fi. Publicerat: 30.10. 2018. Hämtat 22.11.2018.

Åbo Underrättelser (2018): Mycket hårda sparförslag på omsorgsnämndens bord – stängning av Dalsbruks hälsostation föreslås utredas [www]. www.abounderrattelser.fi. Publicerat: 30.10.2018. Hämtat 22.11.2018.

Åbo Underrättelser (2018): Samarbetsförhandlingar sannolika i Kimitoöns kommun – styrelse hoppas att pensioneringar underlättar [www]. www.abounderrattelser.fi. Publicerat: 26.11.2018. Hämtat 4.4.2019.

Åbo Underrättelser (2018): Helomvändning i Kimitoön – inget tvång med kommunalt vatten utanför tätort [www]. www.abounderrattelser.fi. Publicerat: 19.12.2018. Hämtat 1.4.2019.

Åbo Underrättelser (2019): Vindkraftsplan går vidare efter omröstning i Kimitoön – FS, SDP och VF är bestörta [www]. www.abounderrattelser.fi. Publicerat: 19.3.2019. Hämtat 3.4.2019.

Anonymiserade intervjuer med reportrar

Reporter X1 vid Svenska Yle (2019): Om nyhetsproduktion? E-postintervju 28.4.2019 utförd av Emilia Örnmark.

Reporter X2 vid Svenska Yle (2019): Intervjufrågor_Reportrar på Svenska Yle. E-postintervju 21.5.2019 utförd av Emilia Örnmark.

Figur- och tabellförteckning

Figur 1. De av Oestreichers textdimensioner som ingår i min analys.....	32
Figur 2. Mina textdimensioner och analyskategorier.	35
Tabell 1. Texttrion, fakta.....	17
Tabell 2. Adderad information..	43
Tabell 3. Förekomsten av verbalsubstantiv i hela materialet.	55
Tabell 4. Andelen passivformer i hela materialet.....	59
Tabell 5. Ordförenklningar.....	65